

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**KLÍČOVÉ POJMY SALESIÁNSKÉ
VÝCHOVY A JEJICH CHÁPÁNÍ
SALESIÁNSKÝMI VYCHOVATELI DNEŠKA**

Bakalářská práce

Autor: Stanislava Šmardová, DiS.
Vedoucí práce: Mgr. Libor Všetula

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci zpracovala samostatně, a v seznamu literatury jsem uvedla všechny prameny, ze kterých jsem pro práci čerpala.

V Olomouci dne 12. dubna 2016

Stanislava Šmardová

Ráda bych chtěla poděkovat především panu Mgr. Liboru Všetulovi za vedené mé bakalářské práce a za mnoho užitečných a přínosných rad, jež mi poskytl během vypracovávání.

Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich ochotu a otevřenost.

Děkuji také své rodině a přátelům za podporu během vypracovávání mé bakalářské práce.

Stanislava Šmardová

OBSAH

ÚVOD	6
1 SALESIÁNSKÁ VÝCHOVA A DON BOSCO	8
1.1 Mláďi Dona Boska	8
1.2 Don Bosco vychovatelem.....	10
1.2.1 Cílová skupina výchovy Dona Boska.....	10
1.2.3 Vznik salesiánů.....	11
2 KLÍČOVÉ POJMY SALESIÁNSKÉ VÝCHOVY	13
2.1 Preventivní systém Dona Boska	13
2.1.1 Rozum.....	14
2.1.2 Laskavost.....	16
2.1.3 Náboženství	18
2.2 Asistence	21
2.3 Cílová skupina salesiánské výchovy	23
3 SALESIÁNSKÁ STŘEDISKA MLÁDEŽE	25
3.1 Oratoř.....	26
3.2 Nízkoprahový klub pro děti a mládež	26
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	28
4.1 Strategie výzkumu	28
4.2 Technika sběru dat	28
4.3 Cíl výzkumu.....	29
4.4 Hlavní výzkumná otázka a dílčí výzkumné otázky.....	29
4.5 Realizace výzkumu.....	30
4.6 Charakteristika respondentů	30
4.7 Metoda zjišťování dat.....	31
4.8 Výčet kategorií a podkategorií.....	32
4.9 Rozum jako soubor smysluplných pravidel a postupů	32
4.9.1 Kamarádská sebereflexe	34
4.9.2 Přestoupení pravidel	36
4.10 Laskavost jako přístup k dítěti.....	38
4.10.1 Vztahy dětí a salesiánských vychovatelů	39
4.11 Náboženství jako nejistota.....	40
4.11.1 Nevěřící člověk a salesiánská výchova	42

4.11.2 S dětmi o náboženství.....	44
4.12 Asistence jako přítomnost.....	47
4.12.1 Atmosféra salesiánských středisek	48
4.13 Cílová skupina	49
ZÁVĚR	52
ZDROJE	55
1 Publikace	55
2 Internetové zdroje	57
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Tato bakalářská práce se bude zabývat klíčovými pojmy salesiánské výchovy a chápáním daných pojmů salesiánskými vychovateli dneška.

Hned v úvodu lze charakterizovat salesiánskou výchovu slovy autora M. Kaplánek¹, který uvádí, že salesiáni již od svého příchodu na naše území uspokojovali požadavky mládeže, používali jak osvědčené, tak novátorské metody, ale dokázali zároveň udržet charakteristické vlastnosti své výchovy. Podle již zmíněného autora je pro salesiány typické specifické spojení výchovné, sociální a duchovní dimenze v rámci jejich činnosti, jež se patrně objevuje ve všech salesiánských zařízeních a je zřejmě příčinou popularity a přitažlivosti práce salesiánů.

V salesiánských střediscích může být zaměstnáno mnoho odborných pracovníků, mimo jiné i sociálních pedagogů, proto je následující bakalářská práce uplatnitelná v rámci studovaného oboru sociální pedagogiky. Sociální pedagog by měl znát principy různých druhů výchov, včetně salesiánské, a měl by si uvědomovat, jak se jednotlivé zásady proměňují v čase a aktualizují vzhledem k poptávce veřejnosti. Také k tomu poslouží následující práce, která nabídne čtenáři vhled do procesu změn v rámci salesiánské výchovy v průběhu času.

V první kapitole naší bakalářské práce bude přiblížen život a dílo Dona Boska – zakladatele salesiánské výchovy. Uvedená kapitola je potřebná pro základní vhled do problematiky a je důležitým podkladem pro bakalářskou práci. Je žádoucí se seznámit s postavou Dona Boska, protože má pro práci nezastupitelný význam. S pojmy, o nichž hovořil v rámci svého výchovného působení, bude srovnáváno nynější vnímání daných pojmů salesiánskými vychovateli.

Ve druhé kapitole bakalářské práce budou předloženy klíčové pojmy salesiánské výchovy, s nimiž se bude pracovat i ve výzkumné části práce. Zmíněné klíčové pojmy si nejdříve představíme pomocí spisů psaných samotným Donem Boskem a uvedeme si, jak vybrané pojmy on sám charakterizoval a vnímal, co považoval za důležité ve svojí výchově apod.

Poté budou v kapitole předloženy názory vybraných autorů publikující odborná díla zabývající se osobou Dona Boska, a bude zmíněn jejich pohled na vybrané klíčové pojmy salesiánské výchovy. Klíčové pojmy budou tedy zobrazeny ze dvou různých

¹ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 11.

úhlů, k nimž se v praktické části přidají i názory respondentů na dané pojmy v jejich vychovatelské praxi.

Ve třetí kapitole budou popsána a definována salesiánská střediska mládeže a bude mimo jiné zmíněno, co poskytují svým klientům. V dané kapitole budou také specifikovány termíny oratoř a nízkoprahový klub, protože v uvedených místech byl realizován výzkum.

Čtvrtá kapitola praktické části práce se bude zabývat metodologickým uchopením výzkumu, který je její nedílnou součástí, a poté budou data prezentována, analyzována a interpretována.

Cílem teoretické části bakalářské práce je seznámit čtenáře srozumitelně a jasně se životem zakladatele salesiánské výchovy Donem Boskem a s klíčovými pojmy, jež jsou pro jeho výchovu stěžejní.

Cílem výzkumné části bakalářské práce je zodpovědět hlavní výzkumnou otázku v následném znění: „Jak vnímají salesiánští pracovníci klíčové pojmy salesiánské výchovy?“ Uvedená výzkumná otázka je zvolena z toho důvodu, že v současné době se u salesiánských pracovníků začíná stále více objevovat touha zjistit, co by dělal Don Bosco tváří tvář současné společnosti. V rámci naší bakalářské práce budou vzaty některé klíčové pojmy, s nimiž Don Bosco pracoval, a budou srovnány s tím, jak je v současné době vnímají salesiánští pracovníci. Tím bude zjištěno, jak se od sebe již zmíněné pojmy liší. Může to pomoci sociálním pedagogům i samotným salesiánským vychovatelům uvědomit si, kam jejich výchova směřuje, a jakým směrem je třeba se dále ubírat.

Lze říci, že bakalářská práce má praktické využití v oblasti sociální pedagogiky a to na základě následujících argumentů: Sociální pedagog se může setkat při svojí práci se salesiánskou výchovou, a to buď přímo v salesiánském zařízení, nebo v jiných prostředích. Je vhodné, aby si dokázal uvědomit aktuální možnosti trávení volného času, které salesiánská zařízení nabízí mladým lidem (ale nejenom jim), a aby měl povědomí o principech, podle nichž se salesiánská výchova řídí. Pro osobu sociálního pedagoga může být žádoucí, když bude vnímat, jak současní salesiánští vychovatelé prožívají principy salesiánské výchovy, a co pro ně ten který pojem znamená.

1 SALESIÁNSKÁ VÝCHOVA A DON BOSCO

V následující kapitole se budeme věnovat hlavnímu představiteli salesiánské výchovy – Donu Boskovi. Představíme si život a působení této významné osobnosti a uvedeme si, jakými „cestami“ ve svém životě procházel.

Tato kapitola je významná, protože je základem pro další kapitolu, jež je pro tuto bakalářskou práci stěžejní. Je důležité popsat si Dona Boska a jeho život, abychom pochopili, v jakém prostředí se pohyboval a vytvářel své výchovné postupy, a co jej mohlo ovlivňovat.

Pro čtenáře je také užitečné blíže se seznámit se zakladatelem salesiánského díla, aby si uvědomil, co za jeho vznikem stojí a jakým vývojem si salesiánské dílo prošlo.

V následujících podkapitolách si popíšeme život Dona Boska – zakladatele salesiánské výchovy. Nejdříve se budeme věnovat jeho mládí a poté se přesuneme k Donu Boskovi – vychovateli.

1.1 Mládí Dona Boska

Již ze začátku kapitoly lze poznamenat, že se Don Bosco stal výraznou osobností historie pro mnoho odborníků, pedagogů či ostatních. Dokládá to úryvek v knize L. Dřímala², který charakterizuje Dona Boska jako pedagogickou osobnost a významného vychovatele, jakých bylo v dějinách jen málo.

Také v knize T. Bosca se objevuje popis Dona Boska. Daný autor uvádí, že podle odborníků byl Don Bosco hlavně mužem činu³ a na mnoha místech dané knihy se neustále objevuje obdiv autora k jeho osobě.

Z výše uvedených příkladů lze vyvodit, že Don Bosco je uznávaným vychovatelem a „má co říci“ mnoha lidem. Nyní se zaměříme na konkrétní popsání života Dona Boska.

„Životní příběh“ Dona Boska je rozmanitý. Narodil se v roce 1815 v italské osadě Becchi do chudých poměrů (jeho rodiče byli rolníci). V dětství mu zemřel otec

² DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. 2013. s. 7.

³ BOSCO, T., NANNI, C. *Dej mi duše: Salesiánská tradice*. 2006. s. 129.

a jeho matka Markéta musela začít sama pečovat o rodinu – o nemocnou tchýni, syna Josefa, malého Jana, a jeho nevlastního bratra Antonína (z prvního manželství jejího manžela Františka).⁴

Markéta zastávala v životě Dona Boska důležitou roli a naučila ho zásadním hodnotám např. smyslu pro poctivou práci, sebekázně apod. Výrazné rysy její výchovy, mezi které patří zejména důsledný křesťanský život a autenticita jejího křesťanství, ovlivnily Dona Boska v jeho dalším působení a položily základ pro jeho budoucí životní hodnoty.⁵ Markéta později pomáhala Donu Boskovi při výchově jeho chlapců a stala se jejich „maminkou“. Díky těmto věcem a mnoha dalším si zaslouží čtenářovu pozornost.

Pokud se vrátíme zpět k životu Dona Boska, musíme si uvědomit, že celý jeho život byl naplněn poctivou prací. Již ve 12 letech začal pracovat jako čeledín, staral se o dobytek či pomáhal na poli. V této době se potkal s Donem Calossem, který se stal jeho dobrým přítelem, a tomuto muži se malý Jan poprvé svěřil se svým rozhodnutím stát se knězem. Don Calosso podporoval Jana v jeho odhodlání, naneštěstí zanedlouho poté zemřel.

Po nějaké době nastoupil Jan na gymnázium v Chieri, kde se musel kromě studia starat také o svoji obživu a nocleh, protože zmíněná škola nebyla internátní. Po gymnáziu zahájil mladý Jan studium v semináři ve stejném městě, dané studium ho však zpočátku nenadchlo, neboť jeho pohled na svět byl vzdálený askezi a filosofickým tezím, které v té době v semináři převládaly.

V roce 1841 však již přijímá Don Bosco kněžské svěcení a mění se tím jeho život.⁶ Po zmíněném svěcení chodívá Don Bosco s Jasefem Cafassem (tzv. knězem šibeníc) do vězení a to ovlivňuje jeho další životní směr. Josef Cafasso se stává duchovním vůdcem Dona Boska.⁷

⁴SCHIÉLÉ, R. *Don Bosco*. 1999. s. 9.

⁵DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. 2013. s. 8.

⁶SCHIÉLÉ, R. *Don Bosco*. 1999. s. 11- 18.

⁷ŠTECHOVÁ, M. *Život světcův*. 1937. s. 86.

1.2 Don Bosco vychovatelem

V následující kapitole si popíšeme část života Dona Boska, kdy začíná pracovat s mládeží a stává se vychovatelem, jehož pedagogické zásady stojí na pevných základech a uchovávají se v živé tradici až dodnes.

Rok 1841 (ve kterém byl Don Bosco svěcen na kněze, jak již bylo uvedeno výše) lze pokládat za začátek salesiánského díla, a proto je třeba danou skutečnost zmínit.

8. prosince 1841 se Don Bosco ujímá chlapce Bartolomea ve chvíli, kdy ho kostelník vyhodí z kostela. Bosco projevuje o zmíněného mladíka opravdový zájem, oslovuje ho a zve ho na katechismus. Bartolomeo skutečně přichází a přivádí s sebou i další chlapce. Postupem času se kolem Dona Boska začíná shromažďovat přibližně pět set chlapců, kteří u něj nachází nejenom materiální zabezpečení – nový domov, jídlo, pití, ale i místo, kde mohou rozvinout svůj život prostřednictvím víry, kde mají možnost se vzdělávat a bavit se. Zmíněné místo bylo nazýváno tzv. oratoří a nacházelo se v prostředí turínské čtvrti zvané Valdocco (první oratoř sice vznikla již předtím, ale musela se v průběhu času často stěhovat).⁸

Pro chlapce, kteří přicházeli z chudých poměrů, byla oratoř místem, kde mohli začít znovu a lépe. Plnila mnoho funkcí, mimo jiné nabízela chlapcům např. školu, domov apod.

Uvedli jsme si, že Don Bosco pracoval s chlapci, nyní však přiblížíme čtenáři cílovou skupinu, které věnoval svůj čas a úsilí (podrobnější charakteristika bude v další velké kapitole naší práce).

1.2.1 Cílová skupina výchovy Dona Boska

Lze s jistotou říci, že Don Bosco jako kněz již od začátku pracoval dobrovolně a vědomě s těmi nejposlednějšími. Dokazoval to po celý svůj život a daným záměrem se neustále řídil. Jeho cílovou skupinou se stala dělnická mládež (postižená průmyslovou revolucí), která byla v té době velice opomíjenou a ohroženou součástí tehdejší společnosti. Bylo to způsobeno tím, že v době Dona Boska se začal ve světě objevovat silný kapitalismus a Itálie byla ovládaná mladou buržoazií. Mnoho z jeho chlapců pracovalo v těžkých podmínkách.⁹

⁸ VÁŇOVÁ, J. KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu: Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. 2002. s. 4.

⁹ KRÍŽKOVÁ, M. R. *Knihy víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na*

T. Bosco ve své knize¹⁰ zmíněné chlapce popisuje jako mladíky, kteří přišli do města nalézt živobytí a byli schopni jakéhokoli násilného chování. Z jejich životů se dalo vycítit, že byli zoufalí, často zkažení a nenalézali v ničem zalíbení. Buď si v městě našli těžkou práci (pracovní doba byla v rozmezí 15 – 17 hodin denně), nebo se bezcílně potulovali ulicemi. Předměstí bylo plné takových hochů a Don Bosco se jich dobrovolně ujímal.

Později již bylo v oratoři příliš mnoho chlapců, a proto Don Bosco založil další dvě oratoře. První nesla název „Oratoř svatého Ludvíka“ a druhá „Oratoř anděla strážného“. Vzhledem k zaměření práce však není třeba dané oratoře podrobněji popisovat.

1.2.3 Vznik salesiánů

V následující podkapitole si uvedeme informace o vzniku salesiánů a dalších sdružení, jež založil Don Bosco. Čtenář tím získá představu o některých pojmech, které se objevují v praktické části bakalářské práce.

Oratoř Dona Boska se v průběhu času neustále rozrůstala, jak do ní přicházeli stále noví a noví chlapci. Don Bosco na ni postupem času přestal stačit sám. Obklopil se proto stejně smýšlejícími laiky a kněžími a poté vytvořil ze svých chudobných hochů Společnost svatého Františka Saleského. V současné době se nazývá také Kongregací Salesiánů dona Boska, odtud zjednodušeně přízvisko členů kongregace - salesiáni.¹¹

Zajímavě popisuje vznik zmíněné Kongregace G. Buccellato¹², který uvádí, že se to stalo v pokoji Dona Boska za přítomnosti několika chlapců, kterým bylo nabídnuto s pomocí svatého Františka učinit praktické cvičení lásky ke druhému člověku, na jehož základě poté dojdou k příslibu a složí Pánu slib. Ti, kteří se rozhodnou k tomuto kroku, dostanou jméno salesiáni.

Také T. Bosco ve své knize zmiňuje vznik salesiánů. Prvních 16 chlapců souhlasí s tím, že budou následovat Dona Boska a spojí se společně v salesiánské kongregaci. Souhlasí tak, že zasvětit celý svůj život službě chudým hochům.¹³

Moravě. 1996. s. 7.

¹⁰ BOSCO, T., NANNI, C. *Dej mi duše: Salesiánská tradice*. 2006. s. 44.

¹¹ VÁŇOVÁ, J. KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu: Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. 2002. s. 4.

¹² BUCCELLATO, G. *Kořeny spirituality Dona Boska*. 2015. s. 30.

¹³ BOSCO, T. *Život dona Boska*. 2014. s. 43.

V České republice jsou v současné době salesiáni Dona Boska nejpočetnějším řeholním mužským institutem.¹⁴

J. Váňová a M. Kaplánek píše¹⁵ o založení Kongregace dcer Panny Marie Donem Boskem a Marií Dominikou Mozzarelovou. Zmíněná Kongregace měla obdobné výchovné poslání jako Kongregace salesiánů Dona Boska.

Ostatní přátele, spolupracovníky a dobrovolníky salesiánského díla shromáždil Don Bosco do Sdružení salesiánských spolupracovníků, tj. do třetí větve salesiánské rodiny.¹⁶ Právě v dané větvi salesiánské rodiny budeme provádět výzkum v praktické části bakalářské práce, kdy se zaměříme na vychovatele v salesiánských zařízeních a s nimi budeme spolupracovat v rámci kvalitativního výzkumu.

Na závěr kapitoly o životě Dona Boska je nutné poznamenat, že se ve svém životě orientoval hlavně na pomoc chlapců a všechny své životní kroky přizpůsobil danému poslání.

Zemřel v roce 1888 a v roce 1934 byl prohlášen za svatého. V seznamu českých světců je označen jako „svatý Jan Bosko“.¹⁷ V posledních letech jeho života se salesiánské dílo rozvinulo do mnoha zemí Evropy a později i Ameriky.

¹⁴ BALÍK, J. *Na cestě s mladými: O službě církve mladým lidem*. 2004. s. 192.

¹⁵ VÁŇOVÁ, J. KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu: Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. 2002. s. 4 - 5.

¹⁶ VILLANUEVA, CH., P. *Plán apoštolského života: Stanovy, pravidla*. 2007. s. 5.

¹⁷ KAPLÁNEK, M. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. 2013. s. 63.

2 KLÍČOVÉ POJMY SALESIÁNSKÉ VÝCHOVY

V následující kapitole bakalářské práce si uvedeme vybrané klíčové pojmy salesiánské výchovy a podrobně si je charakterizujeme.

Nejprve se budeme zabývat tím, jak dané pojmy popisoval Don Bosco ve svých dochovaných textech a poté se zaměříme na danou problematiku z pohledu vybraných autorů.

Již v úvodu této kapitoly lze definovat výchovu Dona Boska slovy autora M. Kaplánka¹⁸, jenž v knize *Pastorace mládeže* uvádí, že Don Bosco v rámci své výchovy kladl důraz na citlivý přístup a osobní doprovázení každého jedince. Ukazoval tak svoji úctu ke každému mladému člověku.

B. Hofbauer ve svojí knize dodává¹⁹, že výchova Dona Boska vycházela hlavně z důvěry ke každému dítěti a odmítala represivní přístup k dětem.

Lze říci, že oba výše zmínění autoři několika málo slovy vystihují opravdu lidský přístup Dona Boska k jeho chlapcům.

Důležitá jsou slova T. Bosca, který ve své knize podotýká²⁰, že Don Bosco nevypracoval žádnou publikaci, v níž by shromažďoval komplexní a organické pojednání o svých výchovných myšlenkách, přesto se však aktivně zabýval pedagogickou problematikou (ačkoli ne na akademické úrovni). V následujících kapitolách budeme pracovat s několika málo díly, v nichž Don Bosco popisuje své myšlenky a výchovné metody.

2.1 Preventivní systém Dona Boska

V následující kapitole si představíme preventivní systém Dona Boska a uvedeme si, jak zmíněný systém popisoval on sám v textech, jež se nám od něj dochovaly.

Již na začátku svého spisku²¹ staví Don Bosco do protikladu systém preventivní a represivní. Uvádí, že represivní systém výchovy je charakterizován tím, že naše podřízené seznámíme s nějakým zákonem, a pak dáváme pozor, jestli někdo daný zákon nepřestupuje. V případě, že tomu tak je, dostane daná osoba zasloužený trest.

¹⁸ KAPLÁNEK, M. *Pastorace mládeže: Studijní text pro pracovníky s mládeží*. 1999. s. 25.

¹⁹ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 2004. s. 112.

²⁰ BOSCO, T. *Dej mi duše: salesiánská tradice*. 2006. s. 129 – 130.

²¹ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 230 – 231.

Don Bosco se chtěl odlišit od zmíněného represivního systému, který byl v jeho době často používán. Chtěl dát svým chlapcům sílu a možnost vyvíjet se svobodně a toužil v mladých lidech vzbuzovat odhodlání a kreativitu.

Preventivní systém, jež Don Bosco používal, je tedy postaven na odlišném základu než uvedený represivní. Spočívá v tom, že se vysvětlí pravidla a předpisy daného zařízení a poté se dohlíží na jejich dodržování. K tomu jsou pověřeni ředitelé nebo asistenti zařízení, jež s žáky mluví jako milující otcové, láskyplně je opravují a radí jim.

Jinými slovy to znamená: Učiní žákům mravně nemožným dopouštět se provinění.²²

Don Bosco uvádí, že celý jeho preventivní systém se opírá o rozum, laskavost a náboženství, proto vyřazuje ze své výchovy násilné tresty, ale i tresty lehké. Podotýká, že v preventivním systému se napomíná tak, aby se nenarušil srdečný vztah mezi vychovávaným a vychovatelem po čas výchovy, ale i později.

Podle Dona Boska může úspěšně uplatňovat daný preventivní systém pouze křesťan.²³

Nyní si zmíníme poznatky Dona Boska k hlavním pilířům jeho preventivního systému – rozumu, lásce a náboženství. Uvedeme si také další klíčové pojmy jeho výchovy, jimiž jsou asistence a cílová skupina.

2.1.1 Rozum

Rozum je jedním z pilířů preventivního systému. V následující kapitole si uvedeme, jakým způsobem na zmíněný pilíř pohlížel samotný Don Bosco, a co o něm napsal.

Rozum hraje v preventivním systému zásadní roli a promítá se do všech jeho částí. Don Bosco poukazuje na to, že při práci s chlapci je třeba vše konat s rozumem a promyšleně. Dbal na to, aby pravidla, na jejichž základě pracují vychovatelé s dětmi, byla rozumná a opírala se o logická odůvodnění, např. v případě trestání se vychovatel snaží napomínat chlapce tak, aby nebyl narušován jejich vztah, což je rozumné a vede to k vyvážené kooperaci mezi oběma zúčastněnými.²⁴

Rozum se objevuje také v místech, kde Don Bosco sděluje svým vychovatelům,

²² *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 231.

²³ Tamtéž. s. 232.

²⁴ Tamtéž. s. 232.

že je třeba nechat chlapcům velkou volnost, aby mohli skákat a vydovářet se. Vychovatel díky tomu dosáhne požadovaných výsledků při jejich výchově – je to logické, neboť v dětství i mládí je člověk hravý a zábavu i hru k životu potřebuje.²⁵ Takovýchto příkladů rozumu v preventivním systému Dona Boska lze uvést nepřeborné množství.

Don Bosco uvádí, že je podstatné, aby si mládež sama uvědomila na základě náboženských a rozumových důvodů, že v té které věci nejednala správně. Vychovatel musí všechny věci sdělovat s trpělivostí a rozvážností a vést svou mládež k tomu, aby si sama uvědomila své špatné počínání, uznala je a pochopila.²⁶ Zmíněné uvědomění si je však svobodnou volbou každého jedince.

V rámci principu rozumu vyzdvihoval Don Bosco přiměřenost. Radil svým vychovatelům, aby nikdy nepředepisovaly věci, jež by byly nepřiměřené síle jejich podřízených. Nabádal, aby se vychovatelé snažili nabízet jednotlivcům věci, o nichž vědí, že jsou jim příjemné. Varuje dále před předepisováním věcí, jež by rušily potřebný klid a škodily zdraví.²⁷

Don Bosco žil v době, kdy většina jeho chlapců byla nevzdělaná a neměla možnost se dostat ke vzdělání. Uvědomoval si proto, že je to jedna z věcí, jež jim nepochybně schází a snažil se jim s tímto problémem pomoci.

Lze říci, že Don Bosco směřoval velkou část svého vzdělávání k vyučování náboženství, jež je dalším pilířem preventivního systému. Již od mládí učil své známé a kamarády katechismus a jiným zajímavostem a rozvíjel tím jejich rozum. Můžeme si zmíněného povšimnout v jeho knize, kde píše, že pro ně byla radost, když mohl své kamarády učit a být tak v jejich společnosti.²⁸

Don Bosco uvádí, že pokud vychovatel chce, aby ho chlapci poslouchali, a touží dosáhnout svých cílů, musí používat náboženství a rozumu jako nástrojů své výchovy a to stále. Musí chlapce učit zmíněné zásady a sám se jimi řídit.²⁹ Vychovatel by měl své chlapce dovést k nějakému cíli.

S rozumem v preventivní výchově také úzce souvisí lenost, před kterou Don Bosco varuje ve svých spiscích. Podle jeho slov z lenosti vychází mnoho neřestí - myslí jak lenost v oblasti práce, tak i lenost ve vzdělávání. Uvádí také, že

²⁵ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 233.

²⁶ Tamtéž, s. 236.

²⁷ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 32

²⁸ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 91.

²⁹ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 232.

nezaměstnanost a zahálka jsou pramenem všeho zlého a pokud jsou chlapci leniví, je zbytečné je jakkoli nábožensky poučovat.³⁰

Současný autor M. Kaplánek ve své knize podotýká, že Don Bosco slovem rozum označoval výchovu na základě společného dialogu mezi vychovávaným a vychovatelem, při níž vyzdvihoval svobodnou vůli vychovávaných.³¹

Podle L. Dřímala si Don Bosco uvědomoval, že moudrý vychovatel nemusí se svými mladými manipulovat, ale usiluje o ryzost a skromnost. Za cíl si stanovuje uchovat a podporovat lidskou normalitu, tzn. ve všech případech se chovat rozumně, normálně a přirozeně.³²

Dále uvádí, že „výchova rozumu“ Dona Boska obsahovala vzdělávání prostřednictvím vyučování a studia, spojené s respektem ke křesťanským a lidským hodnotám.³³ Problematika „výchovy rozumu“ a „výchovy náboženství“ je u něj do jisté míry provázána tak, jak to dělal i samotný Don Bosco.

2.1.2 Laskavost

Laskavost má v preventivním systému Dona Boska významné postavení.

Již v dětství se malému Janovi zdál sen, který předurčil jeho budoucí práci s chlapci. Don Bosco zmíněný sen popisuje ve svých Vzpomínkách a je patrné, že si jej uchovával celý život v živé paměti. Neznámý muž v tomto snu říká Donu Boskovi, jak se má chovat ke svým chlapcům: „*Musíš si z nich učinit přátele dobrotou a láskou, ne bitím. Dej se s nimi do řeči a vysvětli jim, že hřích je něco špatného, zatímco přátelství s Pánem je vzácné dobro.*“³⁴ Neznámý muž tedy radí Donu Boskovi, že s chlapci musí jednat jinak, než se v dané době často stávalo, a to s láskou a s respektem. Setkávání chlapců a vychovatelů musí být založeno na jejich vzájemném vztahu.

V dalším spisku Don Bosco posouvá uvedený pilíř preventivního systému dál, když říká, že při výchově je třeba chlapce milovat, hlavní však je, aby oni sami chápali, že jsou milováni. Lze toho docílit tak, že vychovatel bude milovat věci, jež

³⁰ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. s. 157.

³¹ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 31.

³² DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. 2013. s. 29.

³³ Tamtéž. s. 29.

³⁴ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 17.

milují chlapci, a bude se účastnit jejich dětské zábavy. Oni pak poznají, že jsou milováni i ve chvílích, kdy od nich vychovatel vyžaduje kázeň, odříkání a studium, jež se jim líbí méně, což je přirozené. Je třeba, aby se zmíněné méně oblíbené věci naučili dělat rádi.³⁵

Don Bosco uvádí, že bez srdečnosti chlapci nemohou chápat lásku, jež k nim vychovatel má. Důležité je ji projevovat zvláště ve chvílích rekreace, kdy jsou chlapci otevřeni slovu jiného. Don Bosco vzpomíná, kolik dobra způsobilo, když řekl některému chlapci během rekreace pár slov. Ve svém spisku dále předkládá, že koho mládež miluje, ten při práci s ní dosáhne všeho.³⁶

Don Bosco doporučuje vychovatelům, aby svým žákům říkali každý večer několik laskavých slov. Může se jednat o krátké doporučení či radu, co by mohli dělat lépe apod. Daná slova mají vycházet z běžných denních událostí v zařízení, nebo mimo ně, a neměla by trvat déle než pár minut. Díky zmíněným laskavým slovům je však výchova úspěšná a chlapci jsou vychovávaní k pořádku a mravnosti.³⁷ Vychovatel jim také dává najevo, že si jich všímá, a dokáže na jejich chování reagovat a dát jim vhodné podněty.

Další sdělení, jež Don Bosco předkládá svým vychovatelům, se týká laskavosti ve vztazích. Nabádá, aby byli všichni zajedno, protože láska vychovatelů, kteří poroučí, a láska těch, kdo je následují, vytvoří mezi všemi duchovní ovzduší svatého Františka Saleského.³⁸ Pokud by totiž vztahy nebyly protkané laskavostí, láskou a důvěrou, staly by se chladnými a výchovné působení preventivního systému by nevedlo k žádaným výsledkům.

Někteří autoři píšící o salesiánské výchově překládají princip laskavosti jako např. láska, dobrota apod. Můžeme se tedy setkat s více názvy, což by nás nemělo překvapit. Například M. Kaplánek uvádí, že daný princip byl nazýván amorevolezza, což v překlad znamená laskavost. Sám Don Bosco však podle Kapláneka dané slovo nahrazoval také jiným, např. dobrota, mírnost, charita apod.³⁹

Autoři charakterizují laskavost v kontextu preventivního systému v souladu s Donem Boskem. Citují jeho slova a prokládají je svými vlastními myšlenkami

³⁵ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 240.

³⁶ Tamtéž. s. 241 – 242.

³⁷ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 165.

³⁸ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 246.

³⁹ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 34.

a převážně zdůrazňují, stejně jako Don Bosco, význam přátelského vztahu mezi mladým člověkem a vychovatelem. Často uvádí, že Don Bosco měl za to, že v každém mladém jedinci je dobro, na něhož by se měl vychovatel zaměřit a posílit jej.

Je zřejmé, že Don Bosco chtěl, aby salesiánští pracovníci měli specifický vztah ke svým žákům, jak již jsme si dříve uvedli. V Salesiánském magazínu se můžeme dále dočíst, že pokud chtějí být salesiánští pracovníci respektováni, musí se snažit být milováni. Aby daného záměru dosáhli a mladí věděli o lásce pracovníků k nim, musí salesiáni umět při své práci zvolit aktivity, z nichž se mladí lidé radují. Zmiňované patří k nejdůležitějším cílům salesiánské pedagogiky.⁴⁰

P. Černý ve svém článku uvádí,⁴¹ že Don Bosco považoval laskavost za první a nejdůležitější pilíř svého preventivního systému. Právě laskavost podle něj proměňuje výchovné prostředí v rodinu a dává výchovnému vztahu bratrský a synovský rozměr. Dále zmiňuje, že Don Bosco si přál, aby školy a oratoře byly pro žáky místem, kde jsou všichni jednou rodinou a představený je laskavým a milujícím otcem.

Autor M. Kaplánek píše, že i v současné době je pro prostředí salesiánských zařízení typická srdečná a otevřená atmosféra, kde nedochází k umělému vyvolávání společenských zábran.⁴² Vybraných salesiánských vychovatelů se budeme také ptát na jejich názor na atmosféru v salesiánských střediscích.

2.1.3 Náboženství

Náboženství je pilířem preventivního systému, jenž Don Bosco často zmiňuje, a věnuje mu mnoho řádků ve svých spiscích. Lze říci, že svou výchovu směřoval ke spasení duší svých chlapců a to bylo jeho hlavním cílem. V prepisu jeho snů se můžeme setkat s nabádáním k víře a ke spasení duše, např. „*Pro Boha vás prosím: spaste svou duši!*“⁴³

⁴⁰ČÁP, Pavel. Dvě osoby - dvě metody. Don Bosco a Baden Powell - salesiáni a skauti. *Salesiánský magazín* [online]. 2007, 07(5), s. 12-13 [cit. 2016-01-03]. Dostupné také z: <http://www.sdb.cz/res/archive/096/010697.pdf?seek=1194940912/>.

⁴¹ČERNÝ, P. Don Bosco a laskavý přístup. *Salesiánský magazín*. 2012, 12(4), s. 13 [cit. 2016-01-03]. Dostupné také z: <http://www.sdb.cz/res/archive/1333/145111.pdf?seek=1345615288>.

⁴²KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 34.

⁴³*Sny Dona Boska – česky* [online]. s. 53. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/salesiani/kestazeni/salesianska-spiritualita/?page=1>.

Již v úvodu kapitoly jsme uvedli, že se Don Bosco domníval, že podle preventivního systému mohou úspěšně vychovávat pouze věřící lidé. Měl v tomto ohledu na svoje vychovatele jisté nároky. Ve svém spisku píše, že by toužil po tom, aby klerici, kněží i samotní chlapci zůstávali na cestě Pána, protože Pán je tam chce mít.⁴⁴

Na mnoha místech ve své knize označuje svatou zpověď a svaté přijímání za základní prvek oratoře. Během dne věnoval mnoho času zpovídání chlapců, dále katechismu a modlitbám, teprve poté inicioval hry a zábavu, při nichž se mohli chlapci dostatečně “vydovádět“. Don Bosco píše, že pokud si všiml nějakého chlapce, který nedbá na výše zmíněné povinnosti, uvolnil ho z her a přivedl ke svaté zpovědi.⁴⁵ Na tomto místě vidíme jeho touhu po tom, aby chlapci žili v pokoji a v srdečném vztahu s Bohem.

Ve svých snech Don Bosco popisuje význam náboženství v životě člověka a charakterizuje zpověď a svaté přijímání jako bezpodmínečné cesty ke spokojenosti a spáse. Dále říká: *„Častá svátost smíření, časté přijímání Nejsvětější svátost a každodenní mše svatá jsou sloupy, na kterých musí spočívat budova takové výchovy, ze které chceme vyloučit hrozby a rákosku.“*⁴⁶

Jeho Dopis z Říma označuje absenci Boha v životě jedince za hlavní příčinu nespokojenosti. Pokud totiž člověk nežije v pokoji s Bohem, žije v neklidu, úzkosti, nedokáže být poslušný, bezdůvodně se rozčiluje, všechno vnímá jako špatné a soudí o svých představených, že ho nemají rádi.⁴⁷

Na druhou stranu však Don Bosco tvrdí, že vychovatel nesmí chlapce nutit k častému přijímání, měl by je pouze povzbuzovat a nabízet jim snadnou příležitost k zmíněné činnosti. V rámci jednotlivých aktivit by měla být zdůrazňována svátost, krása a velikost náboženství, jež jim přináší prostředky ke spáse jejich duše a spokojenosti jejich srdce. Za daných okolností pak budou chlapci sami chtít přistupovat ke svátostem a to rádi a z vlastního rozhodnutí.⁴⁸

Ve svých snech Don Bosco často varuje své chlapce před světským pozlátkem. Zmiňuje, že není rozumné nechat se zlákat světskými radovánkami a rozkošemi,

⁴⁴ Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského. 1984. s. 246.

⁴⁵ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 136.

⁴⁶ Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského. 1984. s. 233.

⁴⁷ Tamtéž. s. 244.

⁴⁸ Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského. 1984. s. 233.

protože jsou jen dočasné.⁴⁹ Označuje náboženství za pravou a jedinečnou cestu k nejdůležitějšímu cíli – ke spáse ducha.

Jinými slovy definuje podstatu své výchovy tak, že prvořadým cílem je výuka náboženství a vše ostatní má chlapce pouze přilákat.⁵⁰

Don Bosco také uvádí, že je žádoucí mluvit s chlapci o náboženství tak, aby tomu rozuměli. Není třeba jim vykládat náboženské záležitosti v symbolech či metaforách, ale lidově a jednoduše, aby je to bavilo a bylo pro ně radostí dozvědět se víc.

Don Bosco se ve své době zasloužil o rozšiřování povědomí o katolické církvi. Vymezoval se proti tehdejší protestantské propagandě a pružně na ni reagoval vydáváním různých článků a letáků. Dané aktivity na podporu katolické církve popisuje ve svých *Vzpomínkách*.⁵¹

Je patrné, že si autoři zabývající se salesiánskou pedagogikou uvědomují důležitost náboženství v preventivním systému Dona Boska. Můžeme se o tom přesvědčit na základě jejich následujících tvrzení.

M. Kaplánek píše, že náboženství bylo integrujícím prvkem systému výchovy zmíněného pedagoga a bylo pro něj cestou, vrcholem a prostředkem výchovy. Bez náboženství nemůže existovat podle Dona Boska opravdová morálka a trvalé štěstí. Aby byla výchova úspěšná, musí se jedinec otevřít svému Stvořiteli a v institucích pracujících s dětmi je třeba mít možnost setkávat se s Bohem.⁵² L. Dřímál doplňuje, že pro Dona Boska je nemyslitelný preventivní systém bez náboženské víry.⁵³

Také M. Přadka zmiňuje, že je pro Dona Bosca typický jeho hluboký a citově žitý náboženský základ a spjatost s katolickou církví v tehdejší Itálii.⁵⁴

Na základě uvedených argumentů však vyvstává otázka, jakým způsobem se v dnešní době může s daným systémem ztotožnit člověk, jež se nepovažuje za věřícího člověka – tím spíše, pokud se jedná o člověka, jenž vychovává mladé lidi v salesiánském zařízení. Danou otázku si klade i Michal Kaplánek ve své knize.⁵⁵

⁴⁹ Sny *Dona Boska – česky* [online]. s. 72 [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/salesiani/kestazeni/salesianska-spiritualita/?page=1>.

⁵⁰ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 156.

⁵¹ Tamtéž. s. 193.

⁵² KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 33.

⁵³ DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. 2013. s. 26.

⁵⁴ PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1999. s. 33.

⁵⁵ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 45.

Uvedme si také, že v současnosti je v České republice křesťanství menšinovým náboženstvím a počet lidí žijících v křesťanském duchu neustále klesá.⁵⁶ Otázkou zůstává, jakým způsobem se k této problematice můžou salesiánská střediska stavět, aby se naplno neodklonila od záměrů, které jim kladl na srdce samotný Don Bosko, ale zároveň aby zůstala pro dnešní mládež zajímavá a atraktivní.

2.2 Asistence

V následující kapitole si definujeme a charakterizujeme další klíčový pojem salesiánské výchovy a uvedeme si, jak se o zmíněném pojmu vyjadřoval Don Bosco ve svých dílech.

Lze říci, že Don Bosco měl na osobnost vychovatelů (asistentů) vysoké nároky a uvědomoval si, že je důležité, aby splňovali určité podmínky při aplikaci preventivního systému v praxi.

Již v úvodu si řekněme, že Don Bosco zdůrazňoval výchovu k radosti. Vychovatel by měl dát svým chlapcům možnost skákat, dovádět a bavit se – je však zapotřebí dbát na to, aby obsah řeči při zmíněné zábavě a zábava sama nebyly závadné. Jinými slovy, mládež si má dělat, co chce, jen nemá hřešit.⁵⁷

Ve své knize Don Bosco uvádí, že bez zábavného čtení a zpěvu by byla setkávání ve sváteční dny tělem bez duše.⁵⁸ Zábavu a radost považoval za jeden z nenahraditelných prvků svého preventivního systému.

Ve svých Vzpomínkách píše Don Bosco také o osobnosti vychovatele a předpokladech, jež by měl vychovatel mít. Zmiňuje, že by měl být vychovatel ke svým chlapcům vlídný a trpělivý, měl by k nim přistupovat s láskou, jednat s nimi laskavě a s mírností.⁵⁹

Vychovatel by si měl získat srdce svého žáka, čímž dosáhne velkého vlivu na jeho chování a bude ho moci kárat, radit mu a upozorňovat ho na jeho dalších životních cestách. Vychovatel je podle Dona Boska člověkem, který se „zasvětil“ dobru svých žáků. Měl by se podle toho chovat a přispívat k tomu, aby chlapci

⁵⁶ VOJTÍŠEK, Z. *ENCYKLOPEDIE náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty a duchovní společenství*. 2004. s. 28.

⁵⁷ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 233.

⁵⁸ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 100.

⁵⁹ Tamtéž. s. 110.

dosáhli odborné, občanské a mravní výchovy. Měli by se stát dobrými křesťany a užitečnými občany.⁶⁰

Don Bosco ve své knize uvádí, že vychovatel by měl s chlapci trávit svůj čas, protože v něm pak vidí svého přítele, který má o něj zájem, a z toho pramení jejich radost.⁶¹ Dále podotýká, že pokud chlapec najde někoho, kdo se o něj bude starat, bude se mu věnovat o svátcích a nedělích, někdy i v týdnu a najde mu práci, zapomene, co bylo, a začne žít správně.⁶² Prvek společného času mezi vychovatelem a vychovávaným je pro Dona Boska v souvislosti s asistencí očividně zásadní.

Don Bosco zmiňuje, že vychovatelé by měli být s hochy co nejdéle - měli by s nimi být, dokud je někdo jiný nevystřídá. Asistent by si měl vše zorganizovat tak, aby chlapci nebyli nikdy o samotě a byli vždy zaměstnáni. Don Bosco dále uvádí, že by se do výchovného zařízení neměli dostat knihy, osoby nebo kamarádi, jež vedou nedobré řeči. Každý výchovný dům by tedy měl mít dobrého vrátného.⁶³

Vychovatelé by si měli všimnout svých chlapců, být považováni za otce, přátele a bratry, nikoli za nadřízené. Chlapci by se neměli vychovatelů bát, měli by je milovat a důvěřovat jim. Pokud si budou vychovatelé držet odstup od chlapců, budou pouhými vychovateli, jakmile si s nimi začnou hrát, stanou se bratry. Vzorem asistence je sám Ježíš Kristus, z něhož by si měli brát vychovatelé příklad. Don Bosco zmiňuje, že pokud se budou vychovatelé chovat jako on, pak se mnoho chyb v rámci výchovy vytratí.⁶⁴

Autoři píšící o salesiánské výchově si uvědomují, že asistence je pevnou součástí preventivního systému a čerpají ve svých knihách ze slov samotného Dona Bosca, která poté interpretují.

Například T. Bosco uvádí⁶⁵, že asistence je podstatnou částí preventivního systému. Dále podotýká, že v salesiánských stanovách je asistent charakterizován jako osoba, jež je neustále přítomná mezi mladými ve výchovném slova smyslu (i v tom fyzickém). Dle něj by v salesiánských zařízeních měl vládnout „rodinný duch“ a mladí lidé by se tu měli cítit „jako doma“. Dále mluví o výchovném vztahu, který nesmí chybět při práci s mladými. Pokud totiž chybí vztah, nejedná se o výchovu.

⁶⁰ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 232, 234-235.

⁶¹ BOSCO, D. *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007. s. 101 – 102.

⁶² Tamtéž. s. 99.

⁶³ *Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského*. 1984. s. 233.

⁶⁴ Tamtéž. s. 241 – 242.

⁶⁵ BOSCO, T. *Dej mi duše: Salesiánská tradice*. 2006. s. 175, 183.

M. Kaplánek doplňuje, že vychovatel by měl vytušit a neutralizovat všechny faktory, jež brání běžnému vývoji osobnosti mladého jedince. Dle něj není asistence pouze dozor. *Je to osobní přítomnost, která umožňuje osobní vztah.*⁶⁶

Podle L. Dřímala si byl Don Bosco jistý tím, že vychovatel zamezí nevhodnému chování u mladých již svojí přítomností mezi nimi. Vychovatel působí mezi mladými a bedlivě si všímá všech procesů, jež ve skupině probíhají. I ve trestech musí mladý člověk objevit skrytě přítomné upozornění přítele.⁶⁷

Vychovatel je na základě uvedených argumentů výraznou osobou v rámci salesiánských zařízení.

2.3 Cílová skupina salesiánské výchovy

V následující kapitole si popíšeme, jakým způsobem definoval Don Bosco cílovou skupinu, s níž ve svém životě pracoval. Cílovou skupinu lze také zařadit ke klíčovým pojmům salesiánské výchovy, neboť se její charakteristice Don Bosco věnoval ve svých spisech a je svým způsobem specifická.

Ve svých Vzpomínkách Don Bosco uvádí⁶⁸, že přednostně jsou v salesiánských zařízeních přijímáni chlapci opuštění, chudobní a nevzdělaní, protože jsou více odkázáni na pomoc druhých a jsou častěji pokoušeni a odváděni od cesty ke spáse. Požadovaný věk pro přijetí je 8 let. Mladší děti nejsou přijímány, protože nedokážou pochopit vyučování a vyrušují.

Don Bosco dále zmiňuje, že je možné do zařízení přijmout i děti nevychované, musí se však snažit o zlepšení a nesmí působit pohoršení mezi ostatními. Ve chvíli, kdy chlapec vstupuje do oratoře, je třeba ho informovat, že se jedná o náboženské místo, v němž je cílem vychovat poctivé občany a dobré křesťany. Je proto zakázáno klení a rozmluvy, jež by byly v konfliktu s katolickým náboženstvím. Jakmile by vychovatel slyšel někoho se provinit ve výše uvedené oblasti, má ho nejprve otcovsky upozornit a v případě, že se nepolepší, informovat o tom ředitele zařízení, který ho z oratoře propustí.⁶⁹

Don Bosco na závěr uvádí, že za vstup do oratoře a pobyt v oratoři se neplatí.

⁶⁶ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 36.

⁶⁷ DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. 2013. s. 24.

⁶⁸ Tamtéž. s. 157.

⁶⁹ Tamtéž. s. 157.

K cílové skupině salesiánské výchovy se vyjadřuje současný autor M. Kaplánek. Dle jeho slov tvrdí salesiáni i dnes, že dávají přednost nejchudší mládeži při tvorbě a volbě nových projektů a programů – tedy té cílové skupině, která potřebuje nejvíc jejich pomoc. Sám autor se však zamýšlí nad tím, jestli je tomu skutečně tak.⁷⁰

Dále uvádí, že pro salesiánská zařízení jsou typickou primární cílovou skupinou mladí lidé ohrožení sociální exkluzí. Zmiňuje, že existuje nebezpečí, že se salesiáni budou věnovat pouze té mládeži, s níž je práce jednodušší a úspěšnější. Salesiánská zařízení jsou podle něj primárně zaměřena na mladé lidi, jež trpí nouzí nebo chudobou, musí se však stále snažit, aby bylo dostatečné množství nabídek pro znevýhodněnou mládež a nestala se pro ně nejdůležitější ta činnost, jež je jen jakousi konkurencí ostatním organizacím či zařízením pro děti a mládež.⁷¹

M. Kaplánek také píše, že v současnosti jsou v salesiánských zařízeních hlavně děti a mládež se sociálními problémy a je otázkou, zda lze uplatnit metody salesiánské výchovy podle Dona Boska též v prostředí, kde je ve většině přítomna tzv. „problémová mládež“, nebo zda už se jedná o terciální prevenci sociálně patologických jevů nebo terapii.⁷²

Nyní již opustíme cílovou skupinu salesiánské výchovy a zaměříme se na salesiánská střediska a jejich charakteristiku.

⁷⁰ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 58.

⁷¹ Tamtéž. s. 58 – 59.

⁷² Tamtéž. s. 88.

3 SALESIÁNSKÁ STŘEDISKA MLÁDEŽE

V následující kapitole si uvedeme krátkou charakteristiku salesiánských středisek a zaměříme se na salesiánská střediska, v nichž bude prováděn kvalitativní výzkum v praktické části bakalářské práce. Zmíněná střediska popíšeme tak, aby byla zachována anonymita jednotlivých zařízení, a také anonymita všech výzkumu zúčastněných respondentů.

Dle M. Kaplánek pojem „salesiánské středisko mládeže“ vznikl v roce 1990 z jakési intuice zakladatelů daných vznikajících středisek, kdy uvedený pojem *odpovídal představě o středisku mládeže, která se zformovala v Německu po 2. světové válce*. Objevily se však tendence vyměnit tehdejší spolkovou činnost za práci s mládeží na základě otevřenosti a demokratických principů, protože předchozí výchovná tradice spolkové činnosti byla prostoupena nacistickou ideologií. V České republice vznikla po roce 1990 potřeba rozvinout práci s mladými lidmi bez komunistické ideologie, kterou bylo do dané doby všechno prostoupeno.⁷³

Lze říci, že salesiánská střediska mládeže se v současnosti snaží o smysluplné využívání volného času u dětí a mládeže. Ve střediscích se pohybují a výchovně působí Salesiáni Dona Boska, ale také laici, animátoři a další pokračovatelé Dona Boska.⁷⁴

V současnosti je posláním středisek mládeže poskytovat prostor pro rozvoj aktivit a vztahů daných jedinců. Za „prostor“ lze v daném kontextu považovat jak prostor fyzický (hřiště, herna apod.), tak sociální (možnost podílet se na vztazích kolem sebe).⁷⁵

Pro kvalitativní výzkum v praktické části bakalářské práce byla oslovena tři salesiánská střediska mládeže a dohromady pět jejich pracovníků. Vzhledem k tomu, že zmínění pracovníci působí v oratořích a nízkoprahových klubech, charakterizujeme si nyní výše uvedené pojmy.

⁷³ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 94.

⁷⁴ KOUTEKOVÁ, M. Mission of The Salesian Centres in Leisure Education of Children and Youth. *The New Educational Review* [online]. 2007, 13(3 - 7), s. 191-192 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.educationalrev.us.edu.pl/>.

⁷⁵ KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012. s. 94.

3.1 Oratoř

Don Bosco charakterizoval oratoř následujícími čtyřmi slovy: škola, domov, hřiště a farnost. Oratoř tedy byla místem, které mělo plnit významné funkce dle výše zmíněných prostor, tj. každý zde měl mít možnost naučit se něco podstatného pro svůj život, cítit se tak hezky jako doma, vnímat radost, „klukovskou“ partu a svobodu jako venku na hřišti a zároveň mít chuť a touhu žít křesťanský život.⁷⁶

Na internetových stránkách Salesiánského střediska mládeže SKM Pardubice je definována oratoř jako volnočasová činnost, nabídka blízkých vztahů a programu v tzv. salesiánském duchu.⁷⁷

Za jednu z hlavních vlastností oratoře lze označit otevřenost ke všem potencionálním účastníkům, jež jsou schopni naplňovat alespoň ty nejzákladnější předpoklady účasti na jednotlivých programech. Některá střediska (nebo části středisek) se připojila k nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež a začala realizovat sociální služby dle zákona o sociálních službách, viz kapitola níže.⁷⁸

3.2 Nízkoprahový klub pro děti a mládež

Jak již bylo řečeno výše, některá salesiánská střediska, či jejich části, realizují i sociální služby pro děti a mládež dle příslušného zákona č. 108/2006 Sb. Jeden z našich vybraných respondentů je zástupcem nízkoprahového klubu, a proto si stručně definujeme nízkoprahový klub.

Nízkoprahový klub pro děti a mládež má za cíl pomoci dětem a mladým lidem ve věku od 6 do 26 let se sociálním začleněním. Pracovníci mimo jiné usilují o pozitivní změnu ve způsobu života dětí a mládeže, jež se ocitly v nepříznivé životní situaci, poskytují jim odbornou pomoc, informace a preventivně působí proti jejich sociálnímu vyloučení. V nízkoprahových klubech jsou poskytovány služby zahrnující následující úkony: zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím,

⁷⁶ Pedagogika Dona Boska: Lidská tvář církve. In: *Katolický týdeník* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/prilohy/pedagogika-dona-boska.html>.

⁷⁷ Oratoř pro děti a mládež. In: *Salesiánské středisko mládeže SKM Pardubice: Konejte dobro a konejte ho mnoho* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://pardubice.sdb.cz/aktivity/orator-pro-deti-mladez>.

⁷⁸ Pedagogika Dona Bosca: Salesiánská střediska. In: *Katolický týdeník* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/prilohy/pedagogika-dona-boska.html>.

vzdělávací, aktivizační a výchovné činnosti, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování oprávněných zájmů, práv a osobních záležitostí dětí a mládeže.⁷⁹

Nyní již ukončíme teoretickou část bakalářské práce a zaměříme se na praktickou část. Ta se bude opírat o předchozí teoretický rámec práce a bude na ni plynule navazovat.

⁷⁹ KLÍMA, P. a kol. *Kontaktní práce: Antologie textů České asociace streetwork*. 2007. s. 320 – 321.

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

V následující části bakalářské práce se zaměříme na zprostředkování informací o provedeném výzkumu.

Nejdříve si představíme metodologii výzkumu a poté bude následovat analýza a interpretace získaných dat.

4.1 Strategie výzkumu

Pro bakalářskou práci si zvolíme kvalitativní strategii výzkumu. V následující kapitole si ji ve stručnosti charakterizujeme.

J. Maňák ve své knize definuje kvalitativní výzkum v humanitních vědách jako určité přístupy, skrze které se zkoumají pedagogické jevy a prvořadá není kvantifikace empirických dat, ale detailní kvalitativní analýza zmíněných pedagogických jevů.⁸⁰ Dále dodává, že výzkumník musí při použití kvalitativní metodologie ukázat výbornou orientaci ve zkoumané problematice, flexibilitu a invenci.⁸¹

R. Švaříček uvádí, že v případě kvalitativního výzkumu *jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací.*⁸²

Zmíněnou strategii výzkumu jsme si vybrali z toho důvodu, že pro účely naší práce je důležité prozkoumat danou problematiku hlouběji a zaměřit se na konkrétní pohledy jednotlivých respondentů a s nimi poté pracovat.

4.2 Technika sběru dat

Jako techniku sběru dat jsme si zvolili polostrukturovaný rozhovor.

J. Reichel⁸³ zmíněnou techniku charakterizuje ve své knize jako předem vytvořený soubor otázek (nebo témat), které tvoří hlavní oblast a předmět rozhovoru. Při uvedeném typu rozhovoru není dopředu přesně určeno pořadí otázek (témat) a tazatel může formulace daných otázek v průběhu do určité míry modifikovat – podstatné je, aby se v rámci rozhovoru probraly všechny.

⁸⁰ MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu: Pedagogický výzkum v teorii a praxi.* 2004. s. 22.

⁸¹ Tamtéž. s. 21.

⁸² ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* 2007. s.

⁸³ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů.* 2009. s. 111.

Dle J. Hendla je polostrukturovaný rozhovor charakteristický definovaným účelem, velkou flexibilitou celého procesu nalézání informací a specifickou osnovou.⁸⁴

Danou techniku sběru dat jsme si zvolili, protože umožňuje přijít k respondentovi do jeho přirozeného prostředí s předem připraveným souborem otázek a s možností doptat se v případě potřeby na další informace, což je žádoucí vzhledem k zaměření naší bakalářské práce. Zmíněné předem připravené otázky vycházely z teoretické části bakalářské práce a opíraly se o ni.

4.3 Cíl výzkumu

Cíl následujícího výzkumu se shoduje s cílem výzkumné části bakalářské práce. Je jím nalezení odpovědi na hlavní výzkumnou otázku viz kapitola níže.

V teoretické části jsme zkoumali jednotlivé pojmy salesiánské výchovy z pohledu Dona Boska a vybraných autorů a nyní se již budeme zabývat tím, jak dané pojmy chápou salesiánští vychovatelé v současnosti. Realizování výzkumu může přinést poznatky, jež se budou hodit sociálním pedagogům a salesiánským pracovníkům při jejich práci.

4.4 Hlavní výzkumná otázka a dílčí výzkumné otázky

Pro výzkumnou část této bakalářské práce jsme si zvolili následující hlavní výzkumnou otázku:

„Jak vnímají salesiánští vychovatelé klíčové pojmy salesiánské výchovy v kontextu dnešní doby?“

Z hlavní výzkumné otázky jsme si vyvodili níže uvedené dílčí výzkumné otázky, jež z ní vycházejí a odpovídají na ni:

1. *„Jak vnímají salesiánští vychovatelé jeden z klíčových pojmů salesiánské výchovy – rozum – v kontextu dnešní doby?“*
2. *„Jak vnímají salesiánští vychovatelé jeden z klíčových pojmů salesiánské výchovy – laskavost – v kontextu dnešní doby?“*
3. *„Jak vnímají salesiánští vychovatelé jeden z klíčových pojmů salesiánské výchovy – náboženství – v kontextu dnešní doby?“*

⁸⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 2005. s. 164.

4. „*Jak vnímají salesiánští vychovatelé jeden z klíčových pojmů salesiánské výchovy – asistenci – v kontextu dnešní doby?*“
5. „*Jak vnímají salesiánští vychovatelé cílovou skupinu salesiánské výchovy v kontextu dnešní doby?*“

Výše uvedené dílčí výzkumné otázky se opírají o teoretický rámec bakalářské práce a vychází z něj.

4.5 Realizace výzkumu

Jako místo pro realizaci našeho výzkumu jsme si zvolili tři salesiánská střediska mládeže. Střediska byla vybrána na základě lokální dostupnosti. Výzkumné rozhovory probíhaly přímo v místě daného střediska – tedy v přirozeném prostředí vychovatele, což zvyšovalo uvolněnost každého respondenta a jeho přirozenější reakce na otázky.

Výzkumné rozhovory byly převážně uskutečňovány v knihovnách středisek. Lze říci, že nebyly nijak zásadně narušovány vnějšími vlivy, byly však realizovány za chodu střediska a do místnosti občas vběhlo nějaké dítě, či proběhlo těsně vedle ní. Při jednotlivých výzkumných rozhovorech jsme se snažili vytvořit atmosféru důvěry a chovali jsme se k respondentovi v souladu s etickými zásadami. Rozhovory jsme nahrávali na diktafon a hned ze začátku každého rozhovoru jsme informovali respondenty o anonymitě, jež je jim v rámci výzkumu zaručena, a souhlas s pořízením audio nahrávky jsme stvrdili podpisem informovaného souhlasu.

4.6 Charakteristika respondentů

Pro praktickou část práce jsme získali celkem 5 respondentů, kteří s námi udělali výzkumné rozhovory. Zásadním kritériem pro výběr respondentů bylo, aby daní respondenti měli dlouhodobé zkušenosti s prací v salesiánských zařízeních, konkrétně ve volné oratoři (v jednom případě v nízko prahovém klubu). Vzhledem k tomu, že pro náš výzkum bylo potřeba dozvědět se informace z praxe respondentů, nesmělo se jednat o jednotlivce pouze teoreticky znalé salesiánské výchovy.

K výzkumnému rozhovoru se uvolnili celkem 4 muži a 1 žena, kteří mají zkušenosti ze salesiánských zařízení vždy delší než 5 let.

Respondenty jsme vybírali na základě tzv. techniky „sněhové koule“, při níž jsme

kontaktovali jednoho salesiánského vychovatele a od něj jsme si nechali doporučit další možné respondenty vhodné pro výzkum. Autor Reichel uvádí, že při použití zmíněné techniky si zvolí výzkumník na počátku samotného zkoumání pár osob, jež mají označit další osoby, které by se mohly podílet na výzkumu.⁸⁵

4.7 Metoda zjišťování dat

Po nahrání rozhovoru jsme všechny doslovně přepsaly a vytiskly na papír (přepsány byly včetně chyb, aby se zachovala jejich jedinečnost). Byla tak získána data, se kterými jsme dále pracovali v rámci výzkumné části bakalářské práce. V Přílohách uvádíme přepis všech výzkumných rozhovorů.

Vzhledem k tomu, že podstatou naší práce nebylo vymyslet novou teorii, ale zaměřit se na konkrétní stav klíčových pojmů salesiánské výchovy v současnosti, vybrali jsme si pro analýzu rozhovorů otevřené kódování v rámci zakotvené teorie a zaměřili jsme se na porovnání a na závěr také kategorizování jednotlivých rozhovorů.

Otevřené kódování jsme zvolili také z toho důvodu, že jsme byli postaveni do situace, kdy jsme měli analyzovat již jednou existující a vytvořená data.⁸⁶ Za daná data lze považovat spisky Dona Boska a knihu s jeho vzpomínkami, s nimiž jsme výzkumné rozhovory porovnali.

V rámci otevřeného kódování jsme nejdříve prošly výzkumné rozhovory jeden po druhém a poté jsme se zaměřili na nalezení tzv. *významových jednotek*, tj. *úseků v analyzovaném textu nesoucích informaci ve vztahu k výzkumné otázce*.⁸⁷ V textu jsme každou ze zmíněných významových jednotek pojmenovali a přiřadili k ní nějaký kód, který byl našim dokladem, jak dané jednotce rozumíme. Vzniklé kódy jsme vytříbili do kategorií, z nichž jsme vybrali pouze ty, jež byly pro náš výzkum podstatné, odpovídaly na hlavní výzkumnou otázku a nezaváděly výzkum jiným směrem. V rámci kategorizace jsme se snažili o to, aby názvy jednotlivých kategorií skutečně charakterizovaly pojmy ve výzkumných rozhovorech co do jejich vlastností. Daným způsobem nám vzniklo několik kategorií, s nimiž budeme čtenáře seznamovat v následujících kapitolách.

V úvodu každé kapitoly si nejdříve předložíme stručnou charakteristiku té které

⁸⁵ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 2009. s. 83.

⁸⁶ ŘÍHÁČEK, T. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. 2013. s. 45.

⁸⁷ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 2009. s. 48.

kategorie, jež jsme ve výzkumu objevili, a podložíme si ji citacemi z výzkumných rozhovorů - tedy si uvedeme, co konkrétně respondenti vypověděli. Na závěr každé kapitoly si stručně zmíníme, v čem se dané výpovědi liší od Dona Boska, či co mají společného.

4.8 Výčet kategorií a podkategorií

V následující části bakalářské práce si pro přehlednost uvedeme kategorie zjištěné v rámci analýzy výzkumných rozhovorů, jež si poté rozepíšeme v samostatných kapitolách. Vzhledem k tomu, že většina kategorií by byla příliš obsáhlá, rozdělili jsme je na několik podkategorií, které z nich vyplývají, a nějakým způsobem je dotvářejí.

Zjištěné kategorie a podkategorie jsou následující:

1. Kategorie: Rozum jako soubor smysluplných pravidel a postupů
 - a) Podkategorie: Kamarádská sebereflexe
 - b) Podkategorie: Přestoupení pravidel
2. Kategorie: Laskavost jako přístup k dítěti
 - a) Podkategorie: Vztahy dětí a salesiánských vychovatelů
3. Kategorie: Náboženství jako nejistota
 - a) Podkategorie: Nevěřící člověk a salesiánská výchova
 - b) Podkategorie: S dětmi o náboženství
4. Kategorie: Asistence jako přítomnost
 - a) Podkategorie: Atmosféra salesiánských středisek
5. Kategorie: Cílová skupina

4.9 Rozum jako soubor smysluplných pravidel a postupů

První kategorií našeho výzkumu je rozum. Nejdříve se zaměříme na to, jak jednotliví respondenti vnímali zmíněný pojem „hned ze startu“ bez doplňujících otázek, a poté si kategorii rozdělíme na několik podkategorií, které nám z výzkumu vplynuly.

Většina respondentů si rozum spojuje s pevně vymezenými pravidly, která budou dětem vysvětlena, a děti je budou chápat. Daná pravidla musí mít svůj smysl a také

rozumový a nenahodilý základ. Z rozhovorů vyplývá, že děti mají pravidla zažitá stejně jako vychovatelé a jsou vedeny k tomu, aby je braly vážně.

Například respondent č. 1 uvádí: „*Tak rozum, s tím se mě spojí jaksi... ukázání nějaké cesty tomu dítěti, například... typickej příklad: pravidla. Proč zde máme pravidla? Ehm, nejsou samoučelný, jo... To znamená, že prostě a jednoduše ehm... pokud tady máme něco nastavenýho, tak to má nějakýj smysl. Takže jako kdyby rozumově ukázat, proč se nějakýj věci... nebo proč máme nastavenýj věci tak, jak jsou.*“ Daný respondent dává najevo, že je třeba všechna výchovná pravidla opírat o rozumová vysvětlení, aby získala svůj smysl, jak pro děti samotné, tak pro pracovníky při jejich práci.

Respondent č. 4 sděluje následovně svůj názor na rozum v kontextu salesiánské výchovy: „*Já začnu tak, že je důležitý, aby to, co děláme, aby to mělo nějakýj smysl, aby...aby to nebylo nějakýj nahodilý, aby to někam směřovalo, aby byly jasné vymezenýj cíle, pravidla, a... tak jako obecně bych to asi takhle řekl.*“ Také on považuje za nezbytné, aby výchova měla smysl, a při své výchovné práci se staví proti nahodilosti pravidel a cílů. Po chvíli dodává: „*...to souvisí s tím, že by ta výchova měla být komplexní.*“ Výchova má tedy dle jeho názoru zahrnovat všechny možné aspekty života jedince.

Respondent č. 5 se přiklání ke stejnému názoru, když říká: „*Rozumnýj je člověk, který nějakým způsobem přemýšlí, nebo hledá. A je to v komunikaci s tím druhým člověkem, kdy já mu představím naši činnost, naše dílo, co děláme, jak děláme, k tomu nějakýj pravidla a snažím se, aby on pochopil. Nebo se snaží pochopit, proč to třeba je, jak to je, a může se ptát... Pochopení určitýho celého... celýj činnosti, kterou děláme.*“ Daný respondent se zaměřuje při své práci na to, aby děti pochopily pravidla a celou činnost, která se při jejich výchově odehrává. Pracovník je pak od toho, aby dětem odpovídal na případné otázky a vedl je kupředu.

Respondentka č. 3 chápe rozum následovně: „*Jak chápu rozum? Rozum... podle mě je strašně důležitýj používat jako kdyby takovej ten zdravěj selskej rozum, kterej máme...A v té výchově, tak tam jde třeba jakoby konkrétně třeba s tím dítětem tak jde o to používat i jako kdyby takovýj rozumnýj pravidla pro ty děcka, aby to chápalý a aby věděly, proč ty pravidla třeba tady jsou.*“ Respondentka se přiklání k tomu, že je třeba pravidla vysvětlovat a odkrývat dětem. Za rozumné považuje používání zdravého selského rozumu, který můžeme chápat jako transparentní a praktická jednání s dětmi při výchovném působení.

Poněkud jiným způsobem charakterizuje rozum respondent č. 2, který říká:
„Tak já teda to chápu tak, že – ne jenom v rámci salesiánský pedagogiky, ale tak jako obecně, že bysme měli tým děckám předávat schopnosti třeba kritickýho myšlení. Aby prostě byly... aby dokázaly prostě samy... ehm v reálný potom... jako připravit je na reálnej svět, kdy prostě v dnešní době, že jo, ty seš přehlčená prostě všema možnýma informacema na internetu nebo případně prostě z médií a tak dále, a aby dokázaly prostě kriticky posoudit tu informaci, jestli je prostě relevantní, jestli se jí dá věřit, a jestli se podle ní můžou řídit a utvořit si vlastně podle ní názor na nějakou věc.“
Daný respondent pokládá za podstatné naučit děti kritickému myšlení a připravenosti k životu v reálném světě. Při své výchovné práci s dětmi pravděpodobně klade důraz na přemýšlení o věcech okolo nás a hledání spojitostí mezi nimi.

Pokud bychom měli danou kategorii shrnout, lze říci, že vychovatelé salesiánských středisek pracují s dětmi podle rozumných promyšlených pravidel a chtějí, aby zmíněná pravidla měla svůj smysl, a byla pro děti pochopitelná. V praxi tudíž vybraní salesiánští vychovatelé naplňují očekávání Dona Boska v dané oblasti.

4.9.1 Kamarádská sebereflexe

Kategorie rozum se dá rozčlenit na následující podkategorii – sebereflexi.
Z výzkumných rozhovorů vyplývá, že většina salesiánských vychovatelů si uvědomuje pevné místo sebereflexe v životě každého jedince. Daná reflexe však slouží k dobru dětí a nemá z vychovatele dělat někoho lepšího a rozumnějšího. Z rozhovorů také vyplývá, že je dělána převážně v kamarádském duchu založeném na svobodě a možnosti.

Například respondent č. 1 pokládá za podstatné nepovyšovat se při sebereflexi nad dítě, uvádí: *„To znamená jako přiblížit se k těm děckám. S tím, že prostě říct: Hele, já moc dobře vím, že s tím může být problém, vidím to, že prostě ty pravidla pro tebe třeba můžou být těžký, jo.“* Respondent se při své práci s dětmi snaží o vlastní nenadřazenost.

Respondent č. 4 ve své praxi aplikuje pravidelně sebereflexi: *„My máme vždycky na konci takový, říkáme tomu slůvko, to je úplně posledních 15 minut klubu a tam jako hodně často probíhá sebereflexe, co se ten den událo, co se událo, co se stalo, když třeba je tam nějaký problém, tak to tam řešíme a... tak ehm tam může být*

nějaká sebereflexe nebo jako, aby si rozebrali jako, co a jak. A jestli to pro ně bylo přínosný, nebo nebylo, nebo podle.“ Daný respondent připouští, že v rámci jeho práce s dětmi probíhá pravidelně sebereflexe dne, kdy se řeší problémy apod. V danou chvíli je tu sebereflexe hlavně pro děti a jejich potřeby.

Také respondent č. 2 staví sebereflexi do kamarádské roviny: *„Ale už jenom, už jenom prostě tím, že ty je vyslechneš, nějak se s nima o tom pobavíš, řekneš jim svůj názor, kterej jim samozřejmě nevnučuješ, ale prostě jako jim ho tak jako nabídneš, tak skrz tady tohlensto...“* Respondent s dětmi mluví o jejich jednání a nepokládá svůj názor za nejlepší, ale za jednu z možností. Dále doplňuje: *„...že jim dát nějakou myšlenku, na kterou oni můžou jako přemýšlet, a kterou buď můžou, nebo nemusí přijmout za svou.“*

Respondentka č. 3 k sebereflexi podotýká: *„Jako, aby oni jakoby chápali, co oni jakoby dělají špatně, ale zároveň právě tomu předcházet a zároveň, aby si to třeba uměli i uvědomit. Takže se o tomto bavíme, já nevím, když třeba sou tu kluci a nějak se dobíjous, nebo jsou tu sourozenci, kteří se furt handrkujou mezi sebou, tak třeba o tom se třeba jakoby bavíme, jestli to bylo správné, a když teda někomu třeba, nevím, někomu ublíží, nebo někoho bouchl, tak aby se mu za to jakoby omluvil a aby pochopil, že to, co udělal, tak to nebylo úplně jakoby v pořádku.“* Respondentka s dětmi v praxi sebereflekтуje jejich chování, jde jí o pochopení špatného jednání a vyvarování se mu do budoucna. Snaží se pomoci dětem v jejich uvědomění.

Respondent č. 5 považuje sebereflexi za jeden z prostředků salesiánské výchovy. Říká: *„To samozřejmě my chceme, ale chceme jakoby... díváme se na toho člověka jako celého. Na celý škále ho musíme... jako ve všech možných oblastech. No, a když se s člověkem potkám, tak nejde: Nazdar, potřebuju Tě dostat sem, kousek dál.“* Daný respondent sebereflexi aplikuje, ale chce zároveň vidět člověka ve všech jeho rovinách. Vymezuje se proti reflexi, jež by dítě svazovala a nutila ho k nějakému jednání, jde mu o svobodu a komplexní vidění jednotlivce.

Respondenti ve své praxi uplatňují sebereflexi, ale podle vzoru Dona Boska se snaží o její nenásilnost, rozumové odůvodnění špatného jednání a o pochopení daného jednání samotným dítětem. Právě pochopení uvedeného jednání slouží k posunutí dítěte kupředu. Z výzkumných rozhovorů vyplynulo, že ani jeden z respondentů se nesnaží povyšovat, ani děti nadmíru „sekýrovat“. Lze tedy říci, že se respondenti v praxi ztotožňují se zásadou Dona Boska a neodklání se od ní.

4.9.2 Přestoupení pravidel

Již v úvodu první kategorie jsme si uvedli pravidla jako důležitý aspekt výchovy podle rozumu v preventivním systému dle salesiánských vychovatelů. S pravidly však souvisí sankce za jejich porušení. Salesiánští vychovatelé mají rozdílné názory na používání trestů, nebo jinak řečeno sankcí, ve výchově.

Většina vychovatelů pokládá slovo „trest“ za neodpovídající a vymezují se proti němu. Slovo trest často nahrazují slovním spojením „důsledek jednání dítěte“. Podotýkají, že vychovatel nějakým způsobem reaguje na porušení pravidel dítětem, a daná reakce dává dětem do určité míry pocit jistoty (akce přechází v reakci) a v zmíněném smyslu tedy „tresty“ používají.

Například respondent č. 2 uvádí: *„Neříkal bych tomu úplně jako tresty, ale prostě jakože měly by tam být ehm... jasnej prostě důsledek jednání. Že pokud oni opravdu tady třeba poruší nějaký pravidlo, nebo se budou chovat tak, nebo nějak, jak je v rozporu třeba já nevím tady s těma pravidlami, ať už teda našema, nebo obecně, zákonů a tak dále, tak je naprosto v pořádku podle mě, aby to mělo nějaký výsledek případně trest, nebo řekněme třeba trest.“* Respondent trest vnímá jako přestoupení pravidel a považuje „trest“ za jasný důsledek určitého jednání dítěte, který by měl ve výchově být, aby byla pro dítě přehledná a někam dítě posouvala. Později dodává: *„...kdyby tam ten důsledek nebyl, kdyby tam nebyl ten trest řekněme teda, tak si myslím, že on by se z toho nepoučil, že jo.“* Respondent poté uvádí, že trestem pro dítě může být to, že mu vychovatel odepře něco, co má rád, jako důsledek jeho jednání s tím daným předmětem.

Také respondent č. 5 považuje dodržování pravidel za žádoucí, ale staví se skepticky k používání slova trest, říká: *„Nevím, jestli tresty zrovna, ale jakoby respektování pravidel. Dodržování pravidel musí být, a jak nejsou, tak to je špatně.“* Poté uvádí, jakým způsobem se staví proti nedodržování již zmíněných pravidel: *„...on zná pravidla, když tady bude hrubě mluvit atd...tak dostane zákaz vstupu, třeba až jakoby...první jsou takové postupné kroky. Jinak není to tu – někdo něco řekne: Nazdar!“* Respondent pokládá za podstatné zasahovat postupně proti nedodržování pravidel a vždy dát další možnost.

Respondent č. 4 považuje tresty za následek překročení nějaké hranice, říká: *„...překročili nějakou tu hranici, tak že nastane nějaká reakce, a ta reakce teda musí jako následovat, protože... Zkouší mě vlastně no, pokud já bych ponechal bejt a oni*

by si dvakrát něco zkusili, a já bych vlastně na to nereagoval, nevím, přestoupili třeba nějaký pravidlo klubu, tak... ehm... bych asi pro ně trošku ztratil na té autoritě.“ Reakce na porušení pravidel je dle respondenta nutností, která upevňuje místo vychovatele ve skupině dětí, a bez ní to nejde.

Trochu jiným způsobem se staví k trestání respondentka č. 3, která sděluje: *„Jako tresty úplně asi ne, ale spíš jakoby snažit se, nebo nejsou moc zvyklá tady dětem, nebo na tábore dávat nějaký tresty, ale spíš je motivovat k tomu, aby to bylo jako by... aby se těm trestům prostě předešlo.“* Daná respondentka s tresty ve své praxi příliš nepracuje, snaží se, aby tresty vůbec nemusela používat, a preventivně proti nim zasahuje. Podotýká: *„...aby prostě se zabavili a třeba právě k tomu negativnímu, že se tu budou mlátit vůbec jako by nedocházelo a pak nedocházelo jako by ani k těm trestům nebo tak.“*

Zajímavý je názor na tresty u respondenta č. 1, který říká: *„...dokonce su zastánce i tělesných trestů... pokud tělesný trest je dobře provedený, to znamená, nejsou žádný agrese ze strany vychovatele případně a hlavně dělaný ani v afektu, tak je to naprosto suprové dozobrazení opravdu toho... toho dítěte... jasná demonstrace toho, že něco jako to dítě provedlo. Já jako neříkám (smích), zaveďme rákosky a pojd'me řezat děcka hlava nehlava, vo to nende, ale jako... Samozřejmě s mírou, to jako...“* Daný respondent se s tresty ztotožňuje, nesmí však být vykonány agresivně a v afektu, jde mu spíš o symbol trestu, jako prostředku k upozornění dítěte na přestoupení chování. Respondent nechce záměrně dítěti ubližovat, nechce působit bolest. Později ve výpovědi uvádí, že vychází ze svého mládí, kdy mu fyzický trest přišel daleko přijatelnější, než když se na něj rodiče zlobili.

Don Bosco ve své výchově odsuzoval jakýkoli druh trestu. Vychovatel by měl jednat tak, aby bylo pro žáky mravně nemožné páchat provinění a v případě porušení pravidel by je měl přátelsky upozornit a radit jim.

Vybraní respondenti se proti slovu „trest“ vymezují (až na výjimku) a dané slovo jim připadá nevhodné, zároveň si však uvědomují nutnost určitých důsledků plynoucích z porušení pravidel dítětem. Z výzkumu vyplynulo, že pokud respondenti „tresty“ použijí, musí být jasně patrný jejich důvod, a dítě ho musí chápat, jinak považují „tresty“ za nesmyslné. Pouze jedna respondentka říká, že se snaží „trestům“ předcházet a v praxi je neaplikuje. Většina respondentů však s „tresty“ v nějaké podobě pracuje při své výchovné činnosti.

4.10 Laskavost jako přístup k dítěti

Druhou kategorií našeho výzkumu je laskavost.

Když zaznělo v rámci výzkumných rozhovorů zmíněné slovo, vychovatelům se vybavilo mnoho charakteristik daného klíčového pojmu. Všechny dané charakteristiky by se daly zařadit pod konkrétní laskavý přístup vychovatele k dítěti. Vychovatelé však vědí, že i laskavost má v praxi své hranice a svá pravidla.

Například respondent č. 4 vnímá laskavost jako individuální přístup a zájem o každého jedince. Charakterizuje laskavost takto: „...nějaký individuální přístup, nějakéj takovej ehm... že se o něj zajímáš, že prostě to není nějakéj tuctovej prostě klient, ale... ale jakože osobní přístup a... kterej má nějaký pravidla samozřejmě...“ Respondent také zdůrazňuje pravidla a míru, jež by laskavost měla mít.

Také respondentka č. 3 charakterizuje laskavost jako přístup k dítěti, který má svoje pravidla, říká: „Laskavost mě přijde takovej přístup jakoby. Být na ty děcka hodnej, milej, ale zároveň si držet jako kdyby takový hranice, pokud jakoby můžou a pokud ne.“ Laskavost tedy podle respondentky neznamena dětem vše dovolit a umožnit. Vše má mít svoji míru, jinak bude výchova také pro dítě nepřehledná.

Respondent č. 1 zdůrazňuje přijetí a zájem jako podstatnou složku jeho výchovné praxe, podotýká: „Ehmm, myslím si, že zásadní je přijetí, že prostě pro nás je to dítě důležitý... Že to není kvóta. Že to není číslo... to znamená, že jakmile přijde, už by mělo cítit, že je přijímaný, že je pro mě zásadní, zajímám se vo něho. Takže prostě laskavost vidím v tom, že ten přístup... tady měli jsme tady například salesiána, který vedl, bylo strašně pěkně vidět, já to vždycky popisuju jako takový... ehm... jak se tomu říká... zúžené vidění. Když vidí dítě, tak nic kolem něho jako neexistuje.“ Také pro daného respondenta je laskavost určitý přístup k dítěti, který vychází z vychovatele samotného.

Respondent č. 5 definuje laskavost následovně: „Laskavost je jako spojená s nějakým prostředím domova, nebo prostředím, kde se cítí člověk přijat, je mu tam dobře, má přístup těch lidí, kteří jsou tady okolo, kteří ho tak nějak vidí jako člověka, nebo jako osobu.“ Připodobňuje laskavost k domovu, kde má člověk pocit, že „ho lidi berou“ a uvádí, že v laskavosti jde o přístup lidí kolem jedince k němu samotnému. Také respondent č. 2 podotýká, že je třeba, aby dítě nebylo vychovateli lhostejné.

Don Bosco měl při své výchově specifický, laskavý přístup k dítěti a lze říci, že naši salesiánští vychovatelé se v praxi snaží o to stejné - chtějí podobně jako Don Bosco prokazovat dětem svůj zájem o ně a jejich dobro. Zároveň ale zdůrazňují, že vše by mělo mít svoje hranice a meze.

4.10.1 Vztahy dětí a salesiánských vychovatelů

Následující podkategorii lze zařadit pod výše uvedou kategorii, neboť z ní vychází a úzce s ní souvisí.

Ve výzkumných rozhovorech si můžeme všimnout několika styčných bodů, jež vybraní salesiánští vychovatelé uvádí v souvislosti s jejich vztahy s dětmi v praxi.

Někteří z nich považují za podstatné mít s dětmi přátelský či kamarádský vztah, na druhou stranu ale bojují proti ztrátě autority a proti určité familiárnosti těchto vztahů. Cítí pravděpodobně určitou nejistotu, co se týká vymezení hranic mezi nimi a dětmi.

Například respondent č. 4 uvádí: „...*ten vztah je bych řekl rok od roku se jako známe líp, že spolu trávíme víc a víc času, jezdíme různě na akce, a... možná mám trošku strach, aby to nepřešlo právě do takovýho toho familiárního už vztahu, jakože už tam není ta hranice, aby to bylo ohraničený něčím. No, aby... asi jako pro, asi bych měl mít autoritu, autoritu no.*“ Z textu vyplývá, že respondent neví, jak vztahy mezi sebou a dětmi uchopit, aby měly hranice. V současnosti má s dětmi blízký kamarádský vztah, ale chtěl by si zároveň udržet u dětí autoritu, která je pro něj nedílnou součástí výchovného vztahu.

Respondentka č. 3 uvádí svůj názor následovně: „*Myslím si, že by to dítě mělo nás... nebo já bych byla ráda, kdyby nás brali jakoby asi spíš kamarádsky, ne jakoby autoritu nějakou. Takže spíš přátelskej vztah, ve kterým bude trošinka té zdravé autority.*“ Respondentka se zaměřuje v praxi na střední cestu, kdy ve své praxi oceňuje jak přátelský vztah dětí k ní, tak i zdravou autoritu, která by neměla chybět.

Respondent č. 5 považuje vztah sebe a dětí za kamarádský, a proti ztrátě autority se vymezuje tím, že podotýká: „*Tak to né. Oni vnímají, že je tu někdo, kdo to tady vede a kdo tady doprovází a že tady je takový garant třeba jejich, toho z čeho tady chceme jako vycházet, tak že za tím někdo stojí.*“ Podle daného respondenta totiž autorita přichází přirozeně z postavení vychovatele, ale kamarádství je pravým vztahem, kterého by se mělo v salesiánské výchově dosahovat.

Zajímavá je výpověď respondenta č. 2, který říká: „...*v tý volný oratoři může být*

ten vztah víc v té úrovni jako kamarád, ale samozřejmě, jo, je tam nějaká prostě hranice, za kterou se nejde jako kdyby přestoupit, samozřejmě prostě, že musím prostě pořád mít jako kdyby tu autoritu...“ Respondent považuje za podstatné mít s dětmi kamarádský vztah, později ale dodává: *„Přece jenom oni mají jako asi většina těch děcek má, jako dost vrstevníků, kámošů, takže není tak nutný, aby já jako byl jeho kámoš a furt tam může být spíš víc té jako kdyby ten vychovatel.“* V dané chvíli dostává jeho výpověď jiný rozměr. Respondent se přiklání ve vztahu k dětem spíš k tomu být jejich vychovatelem více, než kamarádem.

Don Bosco kladl důraz na vztahy mezi dětmi a vychovateli a považoval je za podstatné pro salesiánskou výchovu. Zaměřoval se na jednotu obou zúčastněných a zdůrazňoval bratrský a kamarádský vztah mezi vychovateli a dětmi. Vybraní salesiánští vychovatelé očividně chtějí mít s dětmi dobré vztahy založené na kamarádství, ale zároveň považují za nežádoucí realizovat vztahy bez hranic a příliš familiární. Jeden z respondentů považuje za lepší být pro dítě v první řadě vychovatelem.

4.11 Náboženství jako nejistota

V následující kategorii se budeme zaměřovat na náboženství.

Název kategorie byl zvolen z toho důvodu, že z výzkumných rozhovorů mnohdy vyplývala jakási nejistota salesiánských vychovatelů v aplikování daného klíčového pojmu v praxi a daný název kategorie také charakterizuje určitou nejednotnost odpovědí respondentů v rámci zmíněného tématu, ať už v následující kategorii, nebo v jejich podkategoriích. Většina salesiánských pracovníků vnímá náboženství jako něco, co se salesiánským střediskem souvisí, a hojně si kladou otázky po užití náboženství v jejich praxi. V samotné aplikaci náboženství do praxe jsou však často nejistí.

Příkladem určité nejistoty v použití náboženství v praxi je respondent č. 1, který s upřímností říká: *„Takže jako kdyby... v tomto ještě jako si nejsou úplně jistej v kramflících, když to můžu takhle jako říct.“* Myslí tím náboženství a jeho využití ve své vychovatelské praxi v salesiánském středisku. Uvedené sdělení však poodhaluje jeho vlastní přemýšlení nad daným tématem, které mu není „cizí“.

Také respondent č. 4 nám podkrývá svoji nejistotu v souvislosti s náboženstvím následujícími slovy: „Uhm... No... Taky zas, je jiná doba (smích), nebo za Dona Boska prostě to řekněme, že to bylo jednodušší v tomhle, prostě ta společnost byla jako kdyby věřící, i když tam samozřejmě taky jakože to bylo různé, ale... ale ten prostě pojem o tom náboženství byl úplně jinej, než třeba teď, že teď mi přijde, že ehm...“ Respondent má pocit, že v současnosti je společnost jinak nastavená, než za doby Dona Boska, a pro salesiánského vychovatele a samozřejmě i salesiánská střediska je těžší sladit náboženství s nynější cílovou skupinou. Respondentovi však nelze upřít, že s daným tématem pracuje a přemýšlí o něm.

Druhou skupinu představují respondenti, jež bez jakýchkoli „ale“ zahrnutí náboženství do salesiánských středisek. Například respondentka č. 3 si uvědomuje pevné místo náboženství v salesiánských střediscích, když podotýká: „Náboženství si myslím, že tady do tohohle salesiánského střediska, nebo do tady těch aktivit té pedagogiky prostě patří.“ Uvedené sdělení vnímá jako ve svojí praxi naplňovaný fakt.

Také respondent č. 5 charakterizuje náboženství jako jeden ústředních bodů salesiánské výchovy a salesiánských středisek, říká: „...je to jedním z těch kamenů vůbec naší výchovy, vůbec čím je člověk nadšen, co mu dává nějaký hranice, nebo mantinely, nebo nějaký náboženství je pro mě nějaký určitý způsob života, jo a já nějak s ním žiju.“ Pro daného respondenta je náboženství jakási cesta jeho života, o kterou se opírá při své výchovné praxi a nechává se jí vést.

Mimo výše zmíněné skupiny se nachází respondent č. 2, jež má na náboženství v salesiánských střediscích zajímavý názor, říká: „Mě to přijde, že... tak za první, salesiánský středisko je řízený jakože salesiánama, takže všichni asi by měli od první chvíle trošku předpokládat, že tady v nějaký rovině to náboženství prostě bude a mě se právě tady líbí, že je to víceméně všechno v takový nenucený jakože rovině, že sem samozřejmě přistupují jako nevěřící děcka, že to tady není žádný násilný rekatolizování nebo nějaký prostě... že... že vlastně to náboženství tady je, když člověk to jako chce vidět, ale vlastně, když nějak na to není citlivej, tak si ani nevšimne.“ Daný respondent tedy bere náboženství jako nedílnou součást svého salesiánského střediska už jenom díky tomu, kdo ho zaštiťuje. Označuje za pozitivní, že se ve střediscích aplikuje náboženství přirozeně a nenásilně. Na druhou stranu však uvádí zajímavou věc - do určité míry vnímá náboženství v salesiánských

zařízeních jako nenápadné a třeba i nerozpoznatelné pro někoho, kdo by na ně nebyl nějakým způsobem citlivý a zmíněné považuje za „dobrou věc“.

Pro Dona Boska znamenalo náboženství nedílnou součást jeho výchovy, bez něhož by neměla smysl. Ve výzkumných rozhovorech se můžeme setkat s různými názory na náboženství v salesiánských střediscích. Někteří z respondentů si nevědí příliš rady s postavením náboženství ve výchově a salesiánských střediscích (neví, jak náboženství uchopit), v opačném případě je pro jiné náboženství zásadní rovinou jejich výchovné praxe. Jiným příkladem je respondent, který ve své výpovědi upozorňuje na určitou nerozpoznatelnost náboženství v salesiánských střediscích.

4.11.1 Nevěřící člověk a salesiánská výchova

V následující podkategorii si uvedeme, jaký názor mají salesiánští vychovatelé na někoho, kdo vychovává podle salesiánských principů, ale je nevěřícím člověkem. Podkategorie vychází z úvodní kategorie a do určité míry ji dokresluje.

Všichni naši respondenti se dle výzkumu shodují v tom, že i nevěřící vychovatel může přinést do salesiánského zařízení mnoho dobrého. Rozchází se však v názoru, zda nevěřící mohou vychovávat zcela podle salesiánské výchovy.

Nejdříve se zaměříme na skupinu respondentů, jež mají za to, že nevěřící lidé nemohou vychovávat podle Dona Boska. Například respondent č. 4 na otázku, zda může vychovávat nevěřící člověk podle salesiánských principů, říká: „*Nooo, jako jak jsem tady už delší dobu, myslím si, že ne. Jako já si myslím, že jako můžou být dobří vychovatelé, můžou i z velký části naplňovat ehm...preventivní systém Dona Boska, ale nemůžou ho jako já si myslím úplně... mě přijde, že když tam člověk právě nemá... jakože tady tu hodnotu té víry, jako to náboženství, že k tomu nemá moc co říct, nebo... možná k tomu má co říct, ale je to nějaký jeho názor... nebo... Ono to může být něco jako kdyby, nějaký duchovní rozměr, může jakoby předat, nebo nabídnout, ale – protože to každé v sobě má – ale jako kdyby jestli se bavíme přesně jako o křesťanství, tak ehm... to nejde, protože v to nevěří, nebo jakože nežije to, takže...“ Daný respondent podotýká, že nevěřící člověk nemůže do salesiánské výchovy promítnout náboženství, jež je ale důležité. Může dítěti ukázat jen jakýsi duchovní rozměr, a tudíž nenaplňuje celý preventivní systém. Poté doplňuje: „*Vono je to pak hrozně o hodnotách si myslím, že ehm... když seš... člověk je věřící tak má**

nějaký hodnotový žebříček, a... když je nevěřící, tak to má trošku jinak a tam to právě může kolikrát skřípat...“ Tím dává najevo, že i spolupráce věřícího a nevěřícího člověka může být v rámci salesiánské výchovy problematická.

Podobně reaguje respondentka č. 3, jež uvádí: *„Jako nikdy jsem je teda upřímně u práce... nebo jako kdyby u toho neviděla, ale, nevím, myslím si, že asi to nemají, jako k tomu jakoby ten... že tomu věří, nebo takový ten cit, ale určitě zase můžou toho jako kdyby předávat toho dost, podle mého.“* Daná respondentka si uvědomuje, že nevěřící do výchovy může hodně přinést, ale dle jejího názoru „mu něco chybí“.

Respondent č. 5 podotýká, že nevěřící to mají v salesiánské výchově těžší. Dále říká: *„Takže si myslím jakoby, že je to možný (pozn. aby vychovával podle salesiánské výchovy nevěřící člověk), ale pro naši jakoby preventivní systém to je základ (pozn. náboženství), prostě tam se ten dotýčný buďto musí seznámit, nebo nejen seznámit, ale přijmout.“* Pokládá tedy za podstatné pro vychovatele přijmout náboženství za neoddělitelný prvek salesiánské výchovy a možná i jako jednu ze svých hodnot, aby mohl podle preventivního systému zdárně pracovat.

Dva další respondenti naopak pokládají nevěřícího člověka za plně kompetentního k výchově podle salesiánské výchovy. Respondent č. 1 uvádí, že podle již zmíněné výchovy mohou nevěřící vychovávat: *„Zcela bezpečně a v pohodě. Ehmm, byl jsem právě na tom kurzu, tak tam byl, tam byl kolega, který je v uvozovkách nevěřící... a říkal, že von se s tím dokáže naprosto v pořádku ztotožnit. Samozřejmě, co se týče víry, tak s tím... s tím bojuje, nebo prostě hledá... Je to asi tak, že prostě přes některý věci se asi dá těžko jako přenýst, ale... ale jako už jenom to, že vo tem přemýšlí... Myslím si, že je to nastavené tak univerzálně, že pokud, pokud ten člověk jako se snaží k tomu přijít a nějakým způsobem uchopit, tak by s tím neměl mít problém. Ono tam v podstatě se to dá ten systém i do... do jisté míry odsvěštit, teda ne, naopak... Jak bych to řekl... odnáboženštit, tak, jo.“* Daný respondent považuje za možné ztotožnění nevěřícího vychovatele se salesiánskou výchovou. Připouští sice, že daný vychovatel v oblasti víry hledá a musí se snažit – má tedy určité problémy, ale dle jeho názoru je preventivní systém univerzální a nabízí možnost, jak věřícím, tak nevěřícím. Respondent dokonce mluví o možnosti „odnáboženštění“ preventivního systému, který je tu dle jeho výpovědi pro všechny, nejen pro věřící lidi, a proto by s ním měl nevěřící člověk bez větších problémů pracovat.

Také respondent č. 2 považuje nevěřícího za schopného úspěšně realizovat

salesiánskou výchovu v oblasti náboženství. Na otázku, zda může vychovávat pouze věřící člověk, odpovídá: „*Já jsem si téměř jistý, že tady jsou i jako kdyby nevěřící zaměstnanci, kteří prostě když jsou jako kdyby řekněme nastavení jako... vstřícně řekněme k té... k té víře, i když ju sami prostě jako nepraktikují, nebo aspoň ne... ne v tomhle tom... ehm... no jakože prostě ne přímo křesťanské nebo katolicky, tak stejně jako kdyby jsou schopni jako... nějak podle těch základních jako společných věcí prostě fungovat, protože právě s tím, že to je společný pro strašně moc lidí, že – ty základní hodnoty – tak myslím, že úplně v pohodě, aby ehm... podle těchhle hodnot vyučoval nevěřící člověk.*“ Daný respondent tím chce říci, že křesťanské hodnoty se v dnešní době hodně promítají do všech oblastí běžného života a v dané formě se s nimi samozřejmě ztotožňuje i nevěřící člověk. Přirozeně a nenásilně podle nich tedy vychovává.

Don Bosco měl za to, že podle salesiánské víry mohou vychovávat pouze věřící lidé a přál si to. V dané oblasti se tedy někteří vychovatelé názorově liší od svého zakladatele a mají za to, že vychovávat bez potíží mohou i nevěřící lidé. Jiní podotýkají, že nevěřící lidé přináší do zařízení hodně dobrého, ale věřící se umí se salesiánskou výchovou a jejími principy lépe ztotožnit a naplnit je v praxi.

4.11.2 S dětmi o náboženství

Následující podkategorie vychází z původní kategorie a zabývá se tím, jak salesiánští vychovatelé pohlíží na náboženství ve své výchovné praxi, jak s ním pracují a případně co dětem přináší.

Respondent č. 2 popisuje svoji aplikaci náboženství do praxe následovně: „*Já osobně mám to jako kdyby nastavený tak, že s tím jako nějak jako nezačínám, ale samozřejmě ehm... když se mě někdo na to zeptá, nebo když si děcko chce promluvit o víře, tak si myslím, že je v pořádku naprosto, že mu jako tady můžu tady odpovědět.*“ Daný respondent neinicuje rozhovor s dětmi na téma náboženství, ale odpovídá na případné dotazy. Doplnuje: „*...ale jakože třeba tuhlenstu kartu, když to řeknu jako je podle mě mnohem efektivnější, lepší, když zahrajou třeba jako salesiáni, že jo, nebo jako když... tynhlensty třeba jako témata ehm... nebo jako tady to duchovnost a víru třeba já jako spíš nechávám právě na těch salesiánech...*“ Ve své výchovné praxi je raději, když témata víry a náboženství může předat

salesiánům, kteří jsou pro něj plně kompetentní probírat zmíněné s dětmi. Do jisté míry tak ukazuje svoji nejistotu v dané oblasti a potřebu se o „někoho opřít“.

Dále ve výzkumném rozhovoru uvádí, že děti podle něj dané téma zajímá a ptají se na symboly, jež vidí v prostředí salesiánských středisek, např. obrázky Dona Boska, kříže apod.

Respondent č. 1 projevuje svou nejistotu v praktikování náboženství následovně: *„Tady bych řekl, že je možná existuje trošku deficit, že by možná měla být větší formace salesiánských pracovníků, nebo jako pracovníků obecně. ...Tudle si myslím, že by možná jako stálo za to se nad tím zamyslet, případně vytvořit... jako kdyby vytvořit nějaký manuál, jakým způsobem to... nějak v dnešní době.... Už si myslím, že v tomhle tom v dnešní době je... se trošku tápe, i lehce jako církev.“* Daný respondent by v praxi ocenil nějaký manuál, návod, jak v praxi náboženství používat, poukazuje na svoji nejistotu, ale také na nejistotu církve, potřeboval by poradit. Sám poté uvádí, jak on sám realizuje náboženství v praxi: *„Jo, případně jsme zavedli vlastně takovou jako... ehm chvilku bych řekl, nebo hodnocení plus jako nějakou trošku duchovní chvilku. S tím, že, že zatím, zatím je to ve fázi asi tak, že si zahraju na kytaru a něco si takhle řekneme o Bohu, jako zapálíme si svíčku, takže... postupně jenom tak jako polehoučku.“* Respondent dává důraz na slovo polehoučku. Následně uvádí, že se děti v praxi zajímají o věci okolo nich a ptají se na Dona Boska, symboly ve středisku, apod. Zdá se mu to překvapivé a zajímavé.

Respondent č. 4 pokládá v praxi za podstatné, aby se děti samy ptaly na náboženství a nebyly do rozhovoru nepřírozeně nuceny. Bojí se, aby náboženství nebylo pro děti podnět, proč skončit s navštěvováním salesiánského střediska. Říká: *„Jakože, mám zkušenost, že když přijde jakoby se zeptat, tak je to super, že má o to zájem a pak už se jako dá nějakým způsobem bavit, ale pokud bych přišel já... Jo, myslím si, že by couvli, no. Oni se vůči tomu prostě vymezí. A... aby to pak nebylo tak, že si zavřou dveře, že už pak radši nechcou vůbec nic a... spíš si myslím, že je důležitý, aby ten člověk přišel sám...“* Pokládá za nezbytnou nenásilnost. Zdá se mu lepší vyčkat, co děti budou dávat za podněty, než je někam „tlačit“. V opačném případě pak mohou středisko opustit.

Také respondent č. 5 nezačíná s dětmi ve své praxi nucenou formou rozhovor na téma náboženství, jde mu o spontánnost. Říká: *„Tak, když přijde řeč, tak jo. Když přijde řeč, tak nemáme, že bysme měli témata, zrovna teďka. Tak potom jdeme od tématu Vánoce, Velikonoce, nebo co prožíváme, nebo přes takový prostě se ptají*

nějaký otázky, když jim někdo zemře, tak se dostanem na otázky života smrti, tam se dostane člověk, čemu věří, nebo...“ Respondent tedy v praxi spíše čeká, s čím děti přijdou a poté navazuje a rozvádí diskuzi, někdy poměrně hlubokou. Baví se s nimi také o svátcích v průběhu roku a pokládá to za přirozené.

Také respondentka č. 3 uvádí: *„Většinou je to, já nevím, že třeba se... budou Vánoce, tak se o tom normálně bavíme, nebo teďkom budou Velikonoce, tak se zase bavíme o... nebo budeme bavit o těch Velikonocích. Takže jakoby ty témata v průběhu toho roku se jakoby vždycky objevují různě... asi neřekla bych, že je to je nějaký extra problém se o tom jakoby začít bavit s těma děckama a přijde mě to i téma, který je mnohdy jakoby zajímavá. Že se třeba ptají jako na to jakoby ehm... jak to, že ten Don Bosco to tady založil a jestli to založil tady to středisko, nebo kdo to založil přesně a tak, takže jakoby o tom se bavíme dost.“* Respondentka v praxi s dětmi mluví o ročních svátcích a dle jejího názoru se děti zajímají o náboženství, což souvisí s prostředím salesiánských středisek, které je v daném ohledu podnětné.

Don Bosco vedl svoje chlapce k prožívání náboženství, jež pro něj bylo opravdu důležité. Mnozí z vybraných respondentů pociťují nejistotu v dané oblasti a potřebovali by nějakou „opěrnou berličku“. Dle názoru většiny se děti zajímají o náboženská témata a jejich zájem je vyvolán hlavně salesiánských prostředím, které je v dané oblasti podnětné. Hlavní iniciativa a zájem však musí vycházet z dětí samotných - nesmí být do ničeho nuceny. Rozhovor na téma náboženství by podle některých vychovatelů měly děti zahajovat samy, tedy by se o něm mělo mluvit spontánně.

Také Don Bosco uváděl, že je třeba používat nenucenosti a dát mladým příležitost k prožívání náboženství – zmíněné lze vidět jak u salesiánských vychovatelů, tak v prostředí salesiánských středisek, která dětem nabízí možnost vnímat náboženství kolem sebe. Také skrze prožívání určitých svátků v roce se děti k náboženství přibližují – a Don Bosco chtěl, aby dětem náboženství bylo prezentováno jednoduše a lidově.

Pro mnohé vychovatele je však stále velkou otázkou, jakým způsobem začlenit náboženství do salesiánských středisek v současnosti, aby se příliš neodklonili od pilířů preventivního systému, ale zároveň dětem nic „nevnucovali“.

4.12 Asistence jako přítomnost

Následující kategorie se zabývá asistencí.

Vybraní respondenti se při otázce na asistenci většinou obávali, jestli danému pojmu správně rozumí a dokážou nám ho vhodně vysvětlit. Po našem ujištění, že žádná odpověď není špatná, začali charakterizovat asistenci jako svoji vlastní přítomnost mezi dětmi a přítomnost pro ně často nebyla pouze fyzickou, ale i výchovnou. Zmíněný fakt lze vycítit v každé výpovědi respondentů. Odpovědi na chápání klíčového pojmu asistence však byly často stručné v porovnání s odpověďmi na ostatní klíčové pojmy.

Například respondentka č. 3 říká: *„Tak to asi chápu jako být s nima, jako pokud bych to měla nějak charakterizovat, tak být s nima.“*

Také respondent č. 2 uvádí: *„...že když vlastně jseš tomu dítěti, nebo tomu vychovávajícímu jako kdyby na blízku, máš s ním nějaký vztah...“*

Respondent č. 4 charakterizuje asistenci následovně: *„Asistence. No... jestli teda jako tomu pojmu dobře rozumím... prostě nějaká aktivní účast mezi děckama. Být prostě mezi nima a nebýt pasivní, ale být aktivní spíš.“* Ze začátku si respondent není jistý svým chápáním pojmu, poté ho definuje jako aktivní účast (přítomnost) mezi dětmi s důrazem na slovo aktivní.

Respondent č. 1 vnímá asistenci trochu odlišně, když říká: *„Asi bych to řekl... snad to chápu dobře... bych řekl, uhm, že tomu dítěti dovolím přiměřené riziko. To znamená, že pokud dítě chce nějakým způsobem něco udělat, třeba, tak ho v tom nechat, ale doprovázet ho v tom jako.“* Respondent však nechce děti nechat v riziku samotné, ale chce být s nimi a nabízet jim svou aktivitu (chce být přítomný). Také si není jistý, zda zmíněný pojem chápe správně.

Don Bosco považoval přítomnost vychovatele mezi dětmi za zásadní, a to nejen fyzickou přítomnost, ale i výchovnou. Vybraní respondenti si uvědomují, že přítomnost mezi dětmi je v jejich praxi důležitá, a to jak fyzická, tak i výchovná. Ztotožňují se tudíž v dané oblasti s Donem Boskem.

4.12.1 Atmosféra salesiánských středisek

Následující podkategorie pojednává o prostředí salesiánských středisek, které z asistence vychází a ovlivňuje jí.

Většina respondentů charakterizuje prostředí zmíněných středisek jako rodinné, laskavé, vstřícné a přijímající.

Například pro respondentku č. 3 jsou podstatné níže uvedené požadavky na atmosféru salesiánských středisek: *„Takže mít tu příjemnej prostor, kam môžu dojít, kde môžu hrát hry, kde se budou cítit jako moct sami sebou a kde to tady jakoby pro ně bude příjemný. Kde to bude taková ta rodinná jako kdyby atmosféra.“*

Respondent č. 2 definuje prostředí daných středisek následovně: *„...je to asi, jako kdyby ta vstřícná atmosféra. Já tím nechci říct, že jako v jinejch institucích... nebo v jinejch zařízeních není vstřícná atmosféra, ale... tady je to vlastně de fakto na to velkej kladenej důraz, protože to je jako kdyby součástí toho... toho výchovnýho procesu, nebo součást toho ehm... je to vlastně výchovnej nástroj.“* Považuje atmosféru v zařízení za něco, co děti vychovává, a vede je někam. V rámci středisek se dle něj objevuje vstřícná atmosféra, jež je v nich zdůrazňovaná. Respondent dále zmiňuje, že daná atmosféra na děti pozitivně působí a ony pak některé dobré zásady přijmou za své.

Respondent č. 4 si uvědomuje výjimečnost salesiánských středisek, když uvádí: *„...salesiánský střediska jsou pořád ještě specifický tím, že je tam nějak osobnější rodinný prostředí, laskavější, takový jakože tam je ten zájem o tebe, neješ fakt jenom čárka v třídnici, ale jakože je... Prostě berou tě tam, jo... máme čtyři takový hlavní cíle, tak jednou z nich je aby tam bylo rodinný prostředí, jako nějaký pozitivní, a jako laskavý nebo... přijímající.“* Podle respondenta se pracovníci ve střediscích snaží děti brát takové, jaké jsou, mít k nim individuální přístup a samotné prostředí salesiánských středisek označuje respondent za přijímající a laskavé.

Don Bosco chtěl, aby výchova v zařízeních byla plná radosti a dávala dětem možnost k jejich rozvoji. Dle výzkumných rozhovorů lze danou zásadu považovat za začleněnou do salesiánských středisek. Salesiánští vychovatelé se zároveň snaží, aby si děti připadaly v zařízeních přijímány a prostředí na ně působilo pozitivně.

4.13 Cílová skupina

Poslední kategorie našeho výzkumu přinese přehled o tom, jak salesiánští vychovatelé chápou cílovou skupinu v jejich zařízeních.

Odpovědi jednotlivých respondentů byly různorodé v souvislosti s umístněním salesiánského střediska, v závislosti na městě či městské části. Respondenty v daném ohledu lze rozdělit na dvě skupiny. První skupina respondentů označuje cílovou skupinu ve středisku za „běžnou, normální“. Druhá skupina si všímá, že k nim často chodí děti s problémy v sociální oblasti.

Do první skupiny lze zařadit například respondenta č. 2, který říká: *„...jako já nevím, jako jestli bych je jako měl nějak dávat do nějaký škatulky, ale přijde mě to jako že to jsou jako běžný, normální děcka... Nejsme nízkoprah, takže vlastně ehm...k nám sem jako primárně jako právě nesháníme jako že... nám sem nechodí jako děcka z nějakých horších sociálních situací nebo takhle...“* Daný respondent uvádí, že jejich cílem není přijmout děti z horších sociálních situací, jako je tomu třeba v nízkoprahových zařízeních, ale soustředují se spíše na děti „normální, běžné“. Dále doplňuje: *„Právě třeba od toho jsou ti koordinátoři dne a případně třeba i ti salesiáni, aby třeba dávali větší pozor na řekněme tyhlensty děcka právě (pozn. děti s problémovým chováním), kde by bylo potřeba i nějaký jako sociální třeba jako... ehm... nějakéj zásah. Mít oko i na ty děcka, který potřebujou nějakéj ten větší individuálnější přístup případně se sociálním už přesahem, no.“* Respondent tedy zmiňuje, že děti s problémovým chováním a se sociálními problémy jsou cílovou skupinou spíše pro samotné salesiány a koordinátory dne, jež by se na ně měli zaměřovat, neboť jsou k práci s danými dětmi kompetentnější než ostatní salesiánští vychovatelé.

Také respondentka č. 3 charakterizuje cílovou skupinu následovně: *„Samozřejmě jako všude jsou nějaký problémy, ale naštěstí u nás to není jako kdyby tak nějak extrémně velký.“* Respondentka vnímá, že občas se v rámci salesiánského střediska, v němž působí, objeví děti, které mají určité problémové chování či sociální problémy, ale nepovažuje je za nejčtenější zástupce cílové skupiny jejího střediska.

Do druhé skupiny respondentů lze zařadit například respondenta č. 4, jež definuje cílovou skupinu v jeho salesiánském středisku jinými slovy: *„...jsou to děcka, jako z rozvedenejch rodin, úplně snad 90% určitě, strašně moc, jsou to děcka nevěřící, byla vlna, že k nám chodili jako kdyby i věřící, ale to už teď není, teď jsou“*

to hlavně jako děcka nevěřící, taky jako si myslím 95% třeba a jsou to děcka, co jakoby fakt jsem vyčišťoval, ale sám poznal, takže jsou to děcka, kteří jsou outsideři hodně v té třídě, kteří prostě jsou někde na okraji, hodně často třeba jsou šikanovaný...“ Daný respondent charakterizuje cílovou skupinu u něj ve středisku jako děti, jež mají problémy v sociální oblasti, necítí se být přijímání v kolektivu a právě středisko jim zmíněné pomáhá kompenzovat. Co se týká dětí s poruchami chování, říká: *„Nemáme je... nebo nemáme možnost se jim nějak jako kdyby odborně věnovat... jednak na tom nemáme personální kapacity, tak prostě odborný, takže... a i jako kdyby to prostředí je tak nastavený, že oni by tam stejně moc dlouho nevydrželi, že by měli naopak problémy s těma pravidlami a tím pádem – u nás to není tak jako nízkoprahový.“* Respondent připouští, že děti s poruchami chování nejsou jejich primární skupinou, protože jim středisko nedokáže nabídnout péči, jakou by potřebovaly. Daní respondenti jsou proto posláni do nízkoprahového klubu, který jim poskytne adekvátní služby.

Také respondent č. 1 má s cílovou skupinou podobnou zkušenost a uvádí: *„Ale jsou znevýhodněni citově podle mě rozhodně, jako... Můj, můj takový zase odhad, nemám statistiku, jenom 80% dětí jak z oratoře, tak vlastně z klubu, tak... nemá úplnou rodinu, případně se třeba... přichází děcka, který... který je potřeba... vyžadují objetí a podobně, takže evidentně se jim ho asi jinde nedostává.“* Předkládá, že do salesiánského střediska chodí děti citově znevýhodněné, z rozvedených rodin a hledají určitou kompenzaci.

Respondent č. 5 charakterizuje cílovou skupinu následovně: *„Takže to je kdokoli, na které máme jakoby kapacitu, že jo. Když je nějaký hendikepovaný moc, nebo mentálně nebo zdravotně nebo jinak, tak nejsme schopni to děcko přijmout, nebo na to reagovat. Takhle až na ta omezení může kdykoli.“* Daný respondent uvádí, že u nich je možnost přijmout kohokoli vyjma dětí s hendikepem – jedná se totiž o respondenta z nízkoprahového klubu.

Don Bosco do svých oratoří přijímal chlapce opuštění, chudé a znevýhodněné. Považoval za možné přijmout za určitých předpokladů také dle jeho slov „dětí nevychované“. Někteří naši respondenti uvádí, že se podle jejich názoru jejich salesiánská střediska primárně nezaměřují na děti s problémovým chováním, ale spíše na děti běžné, normální, případně s občasnými sociálními problémy např. rozvod rodičů, šikana apod. Podle názoru většiny respondentů nemohou

salesiánská střediska zajistit dětem s problémovým chováním odpovídající péči a odkazují je tedy spíše do nízkoprahových klubů, kde pracuje jeden z našich respondentů a potvrzuje, že dané děti jsou u nich přijímány.

Uvedením poslední kategorie jsme zakončili výzkumnou část bakalářské práce a lze říci, že jsme v rámci výzkumu srovnali všechny vybrané klíčové pojmy zobrazené samotným Donem Boskem s názhledem salesiánských vychovatelů dneška. Závěr, k němuž jsme dospěli, je uveden na další stránce bakalářské práce a slouží jako stručný přehled o vyzkoumané problematice.

ZÁVĚR

Pro naši bakalářskou práci jsme si zvolili název: „Klíčové pojmy salesiánské výchovy a jejich chápání salesiánskými vychovateli dneška“.

Práce se po stránce obsahu neodchýlila od údajů uvedených v úvodu. V první kapitole byl čtenáři představen život Dona Boska a osoby, jež ho ovlivnily. Druhá kapitola se zabývala klíčovými pojmy salesiánské výchovy a byla významným podkladem pro praktickou část bakalářské práce. Ve třetí kapitole se mohl čtenář dozvědět stručnou definici salesiánských středisek mládeže a zjistit, co nabízejí střediska svým klientům. V dané kapitole byla také přestavena oratoř a nízkoprahový klub, v nichž byl prováděn výzkum pro výzkumnou část práce.

Za cíl teoretické části bakalářské práce jsme si vytyčili seznámit čtenáře srozumitelně a jasně s postavou Dona Boska a s klíčovými pojmy jeho výchovy. Vzhledem k obsahu práce a výše zmíněným faktům lze považovat zmíněný cíl za splněný.

Dalším cílem práce bylo zodpovědět hlavní výzkumnou otázku v následujícím znění: „Jak vnímají salesiánští pracovníci klíčové pojmy salesiánské výchovy?“

Nyní si uvedeme závěry, k nimž naše práce dospěla, a shrneme si nejdůležitější poznatky, jež byly zjištěny. Skrze dané poznatky získáme odpověď na hlavní výzkumnou otázku a naplníme také druhý cíl bakalářské práce.

Lze říci, že námi vybraní respondenti se v mnoha bodech stále drží linie výchovy, kterou jim nastavil jejich zakladatel Don Bosco.

Rozum v salesiánské výchově chápou jako rozumná pravidla a postupy, jež jsou dětem vysvětleny a ony je chápou. Ve své praxi se respondenti snaží, aby byla pravidla a celý systém jejich výchovy založen na rozumu, logice a pochopení – stejně tomu bylo i u Dona Boska. Salesiánští vychovatelé usilují ve své praxi o podporu sebereflexe u dětí a je tendence zmíněnou sebereflexi realizovat přátelskou formou, ne z pozice nadřízeného.

Jak již bylo uvedeno výše, salesiánští pracovníci dávají své výchově určitá pravidla a obecně můžeme říci, že se v případě jejich porušení neztotožňují s pojmem „trest“ v souvislosti s jejich následnou reakcí. Svě chování označují za jakýsi důsledek jednání vyplývající z porušení pravidel dětmi, který je třeba dětem ukázat, aby se někam posunuly. V rámci výzkumu se však objevily i výjimky – jeden respondent s tresty ve výchově souhlasí, jiný odmítá jakékoli druhy trestů. Lze říci, že Don

Bosco nesouhlasil s žádným druhem trestu, chtěl, aby vychovatelé svým počínáním motivovali děti k chování, které nebude vyžadovat následné trestání.

Salesiánští vychovatelé vnímají laskavost stejně jako jejich zakladatel - jako přístup k dítěti, jež je přijímající a prostoupený zájmem. Své vztahy s dětmi charakterizují jako přátelské, ale zároveň považují za důležité udržet si autoritu. Jeden z vychovatelů však pokládá za lepší být pro děti spíše vychovatelem, než kamarádem.

Náboženství lze v rámci salesiánské výchovy charakterizovat jako nejistotu, protože ji v dané oblasti pociťují mnozí respondenti. Všichni salesiánští vychovatelé si uvědomuje místo náboženství v jejich salesiánských zařízeních a pokládají si otázky týkající se náboženské praxe ve střediscích. Pro dva respondenty je náboženství neoddelitelnou složkou jejich chápání salesiánské výchovy, jeden z respondentů uvádí, že náboženství v salesiánských zařízeních může být až „neviditelné“ a další připouští, že pro současné salesiánské vychovatele je těžké aplikovat náboženství do praxe. Poslední respondent zmiňuje, že v oblasti náboženství si sám není jistý.

Co se týká nevěřícího vychovatele v salesiánských zařízeních, můžeme se setkat s dvěma názory na danou věc – víc jak polovina respondentů si myslí, že nevěřící člověk nemůže vychovávat podle Dona Boska, protože mu chybí právě víra. Další dva pokládají nevěřícího člověka za zcela kompetentního k dané výchově. Don Bosco označoval za schopné vychovávat podle salesiánské výchovy pouze věřící lidi. Ve své výchovné praxi se salesiánští vychovatelé v souvislosti s náboženstvím snaží o přirozenost a nenucenost jejich výchovného působení. Většinou sami čekají, jaké podněty jim děti dají. Víc jak polovina respondentů cítí potřebu se při aplikaci náboženství o někoho „opřít“, využít manuálu či rady. Dva respondenti s dětmi mluví o svátcích v roce – využívají tedy nepřímé prostředky. Mnoho respondentů podotýká, že prostředí salesiánských středisek přirozeně podněcuje zájem dětí o náboženství.

Pojem asistence vnímají salesiánští vychovatelé jako svoji přítomnost mezi dětmi, jak fyzickou, tak výchovnou. V dané oblasti se ztotožňují s Donem Boskem. Atmosféru salesiánských zařízení, jež je pro naplňování asistence také podstatná, chápou respondenti v praxi jako radostnou, přijímající a rodinnou. Naplňují tak očekávání Dona Boska.

Cílová skupina je pojmem, jehož chápání se liší u jednotlivých respondentů v závislosti na městě (případně městské části), v níž se jejich salesiánské středisko

nachází. Někteří respondenti uvádí, že jejich střediska navštěvují děti „běžné, normální“, výjimečně s nějakými sociálními problémy či poruchami chování. Další skupina respondentů označuje děti přicházející do jejich střediska převážně za děti se sociálními problémy (ohrožené rozvodem rodičů apod.). Jeden z respondentů považuje jeho salesiánské středisko za nedostatečně „odborné“ pro pomoc dětem s poruchami chování, a proto považuje za lepší poslat dané děti do nízko prahového klubu. Poslední respondent, který zároveň jako jediný pracuje v salesiánském nízkoprahovém klubu, potvrzuje, že jejich zařízení je plně vybavené pro přijetí všech dětí, mimo dětí s hendikepem. Don Bosco do své oratoře brával děti chudé, opuštěné a za určitých podmínek i „problémové“. Lze říci, že salesiánští pracovníci uvedené děti neodmítají, ale často nejsou jejich přirozenou cílovou skupinou a odkazují zmíněné děti spíše do nízkoprahových klubů.

Na závěr lze říci, že na základě výše uvedených informací byl výzkum zhodnocen a hlavní výzkumná otázka byla zodpovězena. Druhý cíl práce tedy lze považovat za splněný. Dané výsledky mohou zohlednit sociální pedagogové při své práci.

ZDROJE

1 Publikace

BALÍK, J. *Na cestě s mladými*. 1. Vyd. Praha: Paulínky, 2004. 503 s. ISBN 80-86025-76-4.

BOSCO, J. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2007. 232 s. ISBN 978-80-7367-247-8.

BOSCO, T., NANNI, C. *Dej mi duše: salesiánská tradice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 222 s. ISBN 80-7192-882-8.

BOSCO, T. *Život Dona Boska*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2014. 48 s. ISBN 978-80-262-0713-9.

BUCCELLATO, G. *Kořeny spirituality Dona Boska*. 1. Vyd. Praha: portál, 2015. 70 s. ISBN 978-80-262-0904-1.

DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. 1. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 42 s. ISBN 978-80-244-3888-7.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

KAPLÁNEK, M. *Animace: studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2013. 101 s. ISBN 978-80-262-0565-4.

KAPLÁNEK, M. *Mládež: Pastorec mládeže*. In: MARTINEK, M. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. 2. Vyd. Praha: Jabok, 2010, s. 83. ISBN 978-80-904137-6-4.

KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2012. 117 s. ISBN 978-80-262-0126-7.

KLÍMA, P. a kol. *Kontaktní práce: Antologie textů České asociace streetwork*. 1. Vyd. Praha: Česká asociace streetwork, 2007. ISBN 978-80-254-4001-8.

KŘÍŽKOVÁ, M. R. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. 1. Vyd. Praha: Portál, 1996. 248 s. ISBN 80-7178-122-3.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. 78 s. ISBN 80-7315-078-6.

PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 93 s. ISBN 80-210-2033-4.

REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

ŘIHÁČEK, T., ČERMÁK, I., HYTYCH, R. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.

SCHIÉLÉ, R. *Don Bosco*. 1. Vyd. Praha: Portál, 1999. 96 s. ISBN 80-7178-196-7.

Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského. 1984, 332 s.

ŠTECHOVÁ, M. *Život světcův: Svatý Don Bosco*. Praha: A. Neubert, 1937. 645 s.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VILLANUEVA, CH., P. *Plán apoštolského života: Stanovy, pravidla*. 2007. 46 s.

VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*:

náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1. Vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1.

2 Internetové zdroje

ČÁP, P. Dvě osoby - dvě metody. Don Bosco a Baden Powell - salesiáni a skauti. *Salesiánský magazín* [online]. Praha: Salesiánská provincie Praha, 2007, 07(5), s. 12-13 [cit. 2016-01-03]. ISSN 1214-5262. Dostupné také z: <http://www.sdb.cz/res/archive/096/010697.pdf?seek=1194940912>.

ČERNÝ, P. Don Bosco a laskavý přístup. *Salesiánský magazín*. Praha: Salesiánská provincie Praha, 2012, 12(4), s. 13 [cit. 2016-01-03]. ISSN 1214-5262. Dostupné také z: <http://www.sdb.cz/res/archive/1333/145111.pdf?seek=1345615288>.

KAPLÁNEK, M. Pedagogika Dona Boska: Lidská tvář církve. In: *Katolický týdeník* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/prilohy/pedagogika-dona-boska.html>.

KAPLÁNEK, M. Pedagogika Dona Bosca: Salesiánská střediska. In: *Katolický týdeník* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné také z: <http://www.katyd.cz/prilohy/pedagogika-dona-boska.html>.

KOUTEKOVÁ, M. Mission of The Salesian Centres in Leisure Education of Children and Youth. *The New Educational Review* [online]. Toruń: WYDAWNICTWO ADAM MARSZALEK, 2007, 13(3-7), s. 191- 192 [cit. 2016-03-03]. ISSN 1732-6729. Dostupné také z: http://www.educationalrev.us.edu.pl/vol/tner_3_2007.pdf.

Sny Dona Boska – česky [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/salesiani/kestazeni/salesianska-spiritualita/?page=1>.

Oratoř pro děti a mládež. In: *Salesiánské středisko mládeže SKM Pardubice: Konejte dobro a konejte ho mnoho* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.pardubice.sdb.cz/aktivity/orator-pro-deti-mladez>.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 – přepis rozhovoru s respondentem č. 1
- Příloha č. 2 – přepis rozhovoru s respondentem č. 2
- Příloha č. 3 – přepis rozhovoru s respondentkou č. 3
- Příloha č. 4 – přepis rozhovoru s respondentem č. 4
- Příloha č. 5 – přepis rozhovoru s respondentem č. 5

Příloha č. 1

Respondent pracuje ve volné oratoři jako vedoucí, předtím byl v salesiánském středisku animátorem.

Jak Vy jako vychovatel chápete rozum v rámci salesiánské výchovy při Vaší výchově? Jak to chápete?

Pokud bych to měl obrátit na tu praxi, kterou... kterou tady jaksi vykonávám, tak rozum, s tím se mě spojí jaksi... ukázání nějaké cesty tomu dítěti, například... typickej příklad: pravidla. Proč zde máme pravidla? Ehm, nejsou samoučelný, jo... To znamená, že prostě a jednoduše, pokud tady máme něco nastavenýho, tak to má nějakej smysl. Vysvětlit mu: „Ano, i já, když sem byl v tvým věku a chodil sem do té oratoře, tak to pro mě byla do jisté míry pruda.“ Ovšem ukázat, že to není jenom vo tom prostě, abychom je sekýrovali nebo něco podobnýho, ale prostě, že to má nějakou... nějaký rozumový základ, to znamená prostě ty pravidla tady máme z toho důvodu, abychom si tady dobře zahráli, abychom se dobře cítili, abychom prostě respektovali ostatní a podobně. Nebo podle toho jakej ten danej prostě ten daný pravidlo třeba s tím má daný děcko problém nebo tak. Takže jako kdyby rozumově ukázat, proč se nějaký věci... nebo proč máme nastavený věci tak, jak sou. Jo, takže jako kdyby ukazovat mu to s tím, že samozřejmě, že ten přístup by měl být laskavý, tak jako Don Bosco, že jo, to znamená, nedělat z toho vychovatele nějakou... nějakou hvězdu, nebo nějakýho poloboha. To znamená jako přiblížit se k těm děckám. S tím, že prostě říct: „Hele, já moc dobře vím, že s tím může být problém, vidím to, že prostě ty pravidla pro tebe třeba můžou být těžký, jo.“ Například mluvení sprostě. Zdá se mně to jako problematický pravidlo, že doma evidentně jako tam probíhá nějaká sprostá mluva, tak voni prostě... jako s tím můžou mít problém prostě - v nějakým prostředí nemluvit sprostě, že to je prostě pro ně přirozený, že jo. Takže ale rozumově jim to vysvětlit prostě, proč nemluvíme sprostě – nechceme tady, aby nám tady, když já to řeknu tak jako ryze, tak z praxe, aby nám tady nelítalo dámský a pánský přirození prostě, jo. Vysvětlit jako proč, že je to nejintimnější věc třeba člověka a podobně, takže... Jo, jako s tím rozumem takhle pracovat, ukazovat... tomu dítěti proč.

A chápou to ty děti v rámci té výchovy?

Já si myslím, že je to dost důležitý, protože myslím, že jsou za to svým způsobem vděční, samozřejmě ta zpětná vazba tam jako těžko... těžko to tak nějak řeknou nebo tak, ale... myslím, že jsou za to rádi, když se jim člověk tímto způsobem přiblíží, to znamená, že jim řekne: „Hele, taky sem s tím míval problém. Taky jsem křičel, když jsem byl malej.“

Aby jako ukázal, že je taky člověk. Že není nic víc.

No, jasně, ale... ale jako proč to musí mít ty hranice. Jako... říkat desetkrát něco, opakovat a potom jako jim říkat: „Hele, ale já tady jako mě to nebaví vás tady furt napomínat. Jde mě vo to, abychom si tady společně zahráli. Na konci zase budeme brečet, že nemáme jako čas, že jo. Tak si ho neplývejme tady na toto.“ Jako kdyby ukázat z praxe jaksi proč... proč něco dělat jako, nebo nějakou tu následnost, proč... proč, když po něm něco vyžaduju, jako vždycky to vysvětlit, protože pokud potom... potom to bude takovej ten direktivní přístup: „Tohle se nedělá, tohle se dělá.“ „A proč? Hele, nech mě být.“

Mě akorát k tomu napadá a jako... čeho Vy vlastně chcete, když Vy vychováváte ty děti, čeho chcete dosáhnout?

Tak... hlavně, hlavně chci základ toho, jak by ten život nějakým způsobem ukazovat v těch různých situacích a podobně. V těch situacích, že prostě rozvíjet, rozvíjet ho po všech stránkách. Jak už... ať už po stránce, že jo, tělesné, duševní, duchovní a podobně, takže ten rozvoj by tam měl být, protože často k nám chodí děti, i když ne úplně děti, kteří jsou tak jako na svůj věk tak jako v některých věcech zaostalí. V něčem třeba vynikají, ale nějaké... nějaké všeobecné nebo všestranné rozvoj harmonické, jak jsme se to, že jo... jak se to učí v pedagogice a podobně, tak to tam bývá jako zanedbaný. A hlavně, co je teda zásadní, tak si myslím teda, za... za tu dobu – jinak já bych teda podotknul, že... že zatím pracuju v dubna tady, ale předtím sem dělal animátora, takže ta zkušenost tam je – tak si myslím, že zásadní je, co je, tak je citový zázemí. Určitě, protože přichází děcka, který... který je potřeba... vyžadují objetí a podobně, takže evidentně se jim ho asi jinde nedostává. Takže tohle

mně přijde jako docela zásadní věc, vytvořit tady ten domov. Tohle mám z toho preventivního systému. Plus, co se týče toho duchovna, tak abych se přiznal, tak tam ještě docela tápu. Protože... to trošku přeskakuju, se omlouvám... (smích)

Ne, úplně v pohodě. Jděte, jděte, jak se Vám to zdá. (smích)

Strukturovaně, na to... na to úplně nejsu. (smích)

V pohodě, to vůbec nevadí. Říkáte to úplně skvěle.

Takže... jako kdyby... V tomto ještě jako... si nejsu úplně jistej v kramflících, když to můžu takhle jako říct.

Úplně skvěle!

Jo, případně jsme zavedli vlastně takovou jako... ehm chvílku bych řekl, nebo hodnocení plus jako nějakou trošku duchovní chvílku s tím, že... že zatím, zatím je to ve fázi asi tak, že si zahrajem na kytaru a něco si takhle řekneme o Bohu, jako zapálíme si svíčku, takže... postupně jenom tak jako polehoučku, protože... prostě ty děcka evidentně jako... jsou absolutně nepolíbení, když to tak řeknu, jo.

A jak na to reagujou, když tady tohle děláte?

No, překvapivě je zajímavý, že... ehm... jsou to děti, to znamená, že se zajímají, takže... Pro ně prostě je dost zajímavý, když... jdu půl hodinky předtím s Biblií, že jo do kaple a: „No co je to za knížku?“ A voni se jako hned na to zeptají. To jako tady neutajíme, jako tady, že... jsme církevní organizace, takže... takže v tomhle... v tomhle je docela zajímavý, že... že je to jako zajímavá. Že evidentně jako... Plus třeba teďka čteme... čteme ten životopis Dona Bosca, takovej. Jako teď nevím přesně autora... A je to tak trošku komix. Nebo... nebo prostě sou tam obrázky a... ehm... a a děcka to jako docela baví a je to zajímavý, plus si myslím, že to dokážou poměrně jako líp vstřebat než třeba dospělí. Zajímavý maminka, která se prostě jako tak opatrně ptala: „Jak to tady to duchovno máte?“ Tak sem jí řekl, že tady doopravdy

jako nenutíme někoho se učit nazpaměť Otčenáš (smích), nebo jako takhle když to přeženu.

Že je to svobodný.

Ano, ano. Tady nevymýváme mozek, jak se objevilo na internetu, že údajně to tady probíhá, takže... Takže bych řekl takhle, že... že prostě s těma děčkama je to v tomhle lepčí. Ale musím teda říct, že tohle to je ještě jako kdyby krok do budoucna, že bych... bych tohle to chtělo ještě nějak jakoby víc výdrž jako... Zatím to tak jako nějak vod toho dubna... Zatím to tak vždycky s děčkama tak nějak...

Je to krátká doba. Ale i tak máte zkušenosti... Chci se ještě zeptat, myslíte si, že jsou ve výchově důležité tresty?

Určitě. Ehm... dokonce su zastánce i tělesných trestů, což jsem se bavil s jedním, myslím zrovna na tom kurzu bavil s jednou... s jednou kolegyní a ta říkala, že nebyla nikdy trestaná, a že si myslí, že jako, že to je v pořádku, ale na druhou stranu neříkám, že pokud tělesný trest je dobře provedenej, to znamená, nejsou žádný agrese ze strany vychovatele případně a hlavně dělaný ani v afektu, tak je to naprosto suprové dozobrazení opravdu toho toho dítěte. A to musí vidět. Todle to je prostě jak bych to řekl... animační, ale je to naprosto jasné... jasná demonstrace toho, že něco jako to dítě provedlo.

A reagují na to děti takhle dobře, jo?

Já si to... já si to teda pamatuju ze svý zkušenosti. Když jsem dostal na zadek, tak mi to zas až tak tolik nevadilo, jako ani jsem necítil nějak bolest nebo něco takovýho, bylo to spíš takový symbolický. Ale... ale šlo vo to, že... že když jsem si... když jsem zvolil špatný slovo, že když jsem prostě naše rozhněval, nebo řekli, že je to mrzí. Že mi potom řekli: „Hele, teďka vzpamatuj se!“ a zlobili se na mě, tak to pro mě bylo základnější... Ale každý dítěte v tomhle rozdílný. Takže tam byla jasná demonstrace hranic. Já jako neříkám (smích), zaved'me rákosky a pojďme řezat děčka hlava nehlava, vo to nende, ale jako... nebo příklad mého učitele z tělocviku, že ten nám dával pohlavky, že jo, když jsme... ale že bysme jako si šli stěžovat, že

ten pan učitel porušuje zákon nebo toto... my jsme naprosto jasně věděli, za co to bylo, a von úplně tak jako v pohodě nebo jako žádný stres, ani nebyl nějak vyloženě naštvanej, ale jako tímhle si udržoval autoritu a když se něco stalo, my jako v devítce, že my jsme si z toho dělali srandu, ale jako ta hlava zarezonovala, on měl docela velký tlapy, takže v tomhle tom jako ta demonstrace naprosto jasně deklarovaná, v tým týmto, že jo. Takže tak... Jako takhle... Samozřejmě s mírou, to jako.

Co musí to dítě udělat, abyste v týhle chvíli to použil třeba. To by mě taky zajímalo. Co je jakoby ten Váš mantinel, ta Vaše hranice?

Pokud udělá nějaký velký prohřešek, určitě. Jo, pokud... pokud cíleně někoho chce prostě zostudit nebo tak. Tak... to je prostě problematický. Jo nebo teď si nedokážu představit, těch situací je samozřejmě hodně, případně když už je fakt, jak se to dá definovat, takzvaně na zabití. To znamená někoho po pátý... Už jako na nic nereaguje, tak je to samozřejmě dobrá demonstrace tady toho, případně, že já nevím, se začne nějak nevhodně chovat někde, kde to prostě nejde společensky, jakoby se to nehodí, někde v obchodě s sebou házet nebo něco podobně, začne tam vybírat zboží nebo tak... třeba. U menších dětí samozřejmě, u větších bych to viděl právě tak, že... že třeba na někoho drzejší, mluví škaředě, nebo cíleně prostě jako ho nějakým způsobem třeba zostudí, nebo já nevím. Jo... takže existují tam ty... tyto případy, kdy si toto dítě to myslím docela... docela jako zaslouží, jo.

Super. Teď by mě ještě zajímalo, jak chápete jako vychovatel laskavost v tom... v té vaší výchově? Co to pro Vás znamená to slovo?

Ehm, myslím si, že zásadní je přijetí. Protože naše jako oratoř je přece jenom nízkoprahová i v tom tomto smyslu, to znamená, že jako to smýšlení je tam jak vode mě, tak vod mých kolegů takový, že prostě pro nás je to dítě důležitý... Že to není kvóta. Že to není číslo, to znamená, že jakmile přijde, už by mělo cítit, že je přijímaný. Za první, že znám jeho jméno, což nemusí být úplně v každé organizaci vyloženě fungovat. A hlavně, že prostě teď... teď su tady pro něho já, prostě ne naopak. No, prostě, já mu ten čas věnuju, a že... že je pro mě zásadní, zajímám se vo něho, o jeho... o jeho jaksi o jeho ro... rodinu a samozřejmě ty věci. Takže prostě

laskavost vidím v tom, že ten přístup tady, měli jsme tady například salesiána, který vedl, bylo strašně pěkně vidět, já to vždycky popisuju jako takový... ehm... jak se tomu říká... zúžené vidění. Když vidí dítě, tak nic kolem něho jako neexistuje a už jde přímo na něho, to je prostě akce přímo na dítě a: „Ahoj, jak se jmenuješ, jak se dneska máš?“ a takhle. Jo, protože prostě, ty děti, aji to tak dělat musím, protože, aby... aby mně do tý oratoře chodily, aby se cítily dobře, takže.

Teď Vy jste říkal, že vlastně, to náboženství, že se v tom ještě hledáte, ale já v rámci toho rozhovoru se na něco chci zeptat. Chtěla bych se zeptat, jestli si myslíte, že člověk, který nevěří, může podle toho salesiánského systému pracovat s dětma?

Zcela bezpečně a v pohodě. Ehm, byl jsem právě na tom kurzu, tak tam byl, tam byl kolega, který je v uvozovkách nevěřící. Ehm, který vede oratoř. Dokonce, tuším teda že... nebo je jeden z vedoucích, teď nevím přesně, jestli má vyloženě jako... pozici jako vedoucího, ale myslím, že... že o tom takhle mluvil, to už si nepamatuju a říkal, že von se s tím dokáže naprosto v pořádku ztotožnit. Samozřejmě co se týče víry, tak s tím... s tím bojuje, nebo prostě hledá... Je to asi tak, že prostě přes některý věci se asi dá těžko jako přenést, ale... ale jako už jenom to, že vo tem přemýšlí, nebo že... že si to třeba naštudoval, nebo alespoň... alespoň se vo tom něco dozvěděl, tak to si myslím, že... že je důležitý jako v rámci toho náboženství a teď co se týče, co se týče té otázky, tak ehm... Myslím si, že je to nastavené tak univerzálně, že pokud, pokud ten člověk jako se snaží k tomu přijít a nějakým způsobem uchopit, tak by s tím neměl mít problém. Ono tam v podstatě se to dá ten systém i do... do jisté míry odsvětštit, teda ne, naopak... Jak bych to řekl. Odnáboženštit, tak, jo? Protože v podstatě tam jsou myšlenky, který si myslím, že by s tím neměl jako ve své podstatě mít problémy. Jako jak každý nebo... Prostě směřuje to k nějakému dobru, tak pokud... pokud se to ten člověk snaží nějak upřímně bez nějaké zatvzenosti pochopit, tak si myslím, že si řekne... to je přeci dobrý, jako je tam snaha udělat něco... dobrého.

Vy jste říkal ze začátku, že vlastně někdo řekl o tom, že v salesiánských střediscích, že se snaží něco vtloukat do hlavy, ehm... Myslíte si, že třeba, kdyby to bylo jako za doby Dona Boska, že by prostě tam prožívali to náboženství, že

by tam byla zpověď, svátost smíření, přijímání a podobně, jak si myslíte, že by to na dnešní mládež působilo? Kdyby to takto bylo.

No tak... O tom jsme se taky bavili v rámci nějaké diskuze.

Co si o tom myslíte Vy?

A zásadní tam je asi zásadní to, že v době Dona Bosca tak církev měla celkem výsadnější právo, než v dnešní době, že jo. To bych řekl, to bych jako zdůraznil, že to je jako zásadní věc, ehm s tím, že jsme se dostali i k tomu, že možná, tady bych řekl, že je možná existuje trošku deficit, že by možná měla být větší formace salesiánských pracovníků, nebo jako pracovníků obecně, ať už to jsou řeholníci, nebo laici. Totle si myslím, že by možná jako stálo za to se nad tím zamyslet, případně vytvořit, což už ale jsou i nějaký tendence, co jsem... co jsem, když jsme na to vznesli dotaz, tak nám bylo odpovězeno z toho kurzu. Takže, myslím, že tam ty tendence jsou, takže jako kdyby vytvořit nějaký manuál, jakým způsobem to... nějak v dnešní době, nemyslím si, že by dnešní doba byla nějaká vyloženě bez Boha, ovšem spíš... spíš tam jsou nějaké ty modly – úspěch, peníze, a podobně. Ale myslím si, že naopak lidi v dnešní době mají docela jako touhu po tom poznat Boha, nebo jako kdyby ptají se po tom, nebo... Hledají to. Myslím si, že člověk jaksi bez toho nemůže úplně vyloženě se dobře fungovat. A nachází to právě třeba v tom úspěchu nebo tak, já už samozřejmě nevím, jaký je potom to uspokojení, to už asi, to už je potom na jinou debatu. S tím, že prostě nemyslím si, že by jako... společnost vyloženě byla ateistická, takže... Ty otázky nebo ty tendence tam jsou. Teď jde spíš jenom o to, jakým způsobem jim to předáme, nebo jak to uchopit tak, aby to ty děti případně... jako my můžeme samozřejmě působit i na dospělé, že jo. Tady ty programy jsou i pro dospělé, tak jak jim to nějakým způsobem předat. Už si myslím, že v tomhle tom v dnešní době je... se trošku tápe, i lehce jako církev. Samozřejmě jsou i tendence dobré, rozhodně ale je tohle to složitá věc pro jednotlivý typ lidí, který by to měli potom realizovat, že... že prostě je to takový... zatím, zatím... jak bych to řekl... v zárodečích, nebo... že je to taková složitá otázka.

Jak chápete asistenci v rámci vaší práce? Co ten pojem pro Vás jakoby značí?

Uhm, uhm. Asi bych to řekl... snad to chápu dobře. Ehm.

Je jedno, jestli to bude dobře, nebo ne.

Bych řekl, že tomu dítěti dovolím přiměřené riziko. To znamená, že pokud dítě chce nějakým způsobem něco udělat, třeba, tak ho v tom nechat, ale doprovázet ho v tom jako. Z povzdálí pozorovat, jo, když si to vezmeme na malý dítě, tak prostě ne ho úplně nechat spadnout, ale jít klidně i do nějakýho... do nějaké oblasti, kde je větší riziko, ne ho úplně od toho jaksi... ehm, jak bych to řekl, úplně ho tomu vyvarovat, aby to bylo dobře pro budoucí život, ale prostě nechat ho do jisté míry v tom, ale s pomocnou rukou. Nevím, jestli je to zrovna ta asistence, kterou (smích)...

Ale je to úplně super odpověď.

Protože já jsem byl ještě s mentálně postiženýma, tak tam byla vlastně definována asistence tímto způsobem.

Úplně, úplně skvělý.

Jakoby že by měl mít ten postižený právo na přiměřené riziko. Když samozřejmě taky ty hendikepy tam jaksi figurují a dítě vlastně má taky do jisté míry hendikep, v tom, že ty zkušenosti vyloženě nemá, takže ideálně, aby je nabralo.

A teď ti mladí, co chodí k vám do oratoře, jsou jací oproti těm, co měl Don Bosco podle Vás? Jaké skupiny Vám tam chodí?

Já si myslím, že za Dona Boska měli problém ten, že právě asi na tom finančně nebyli nejlíp, nepocházeli z bohatých rodin a ty rodiny na ně evidentně asi neměli čas. Protože prostě dřina, že jo, tuším, že to bylo vlastně pondělí až sobota tenkrát, takže tohle to byl asi problém s tím, že oni v podstatě neměli jako nějakou šanci jako na vzdělávání a podobně, byli znevýhodněni tímto způsobem. Dnešní... dnešní děti, co... co dochází bych řekl, že jsou taky znevýhodnění, ale materiálně rozhodně ne, teda určitě si troufnu říct, na to nemám samozřejmě statistiku a těžko se to takhle určuje, ale materiálně naopak mívají mobily za dvanáct tisíc a podobně, to se tam

taky objevuje, že se jim to bojím třeba schovat, aby mi to náhodou nespadlo a tak... že jo dvanáct tisíc (smích). Ale jsou znevýhodněni citově podle mně rozhodně, jako... Můj... můj takový zase odhad, nemám statistiku, jenom 80% dětí jak z oratoře, tak vlastně z klubu, tak... nemá úplnou rodinu, případně se třeba... se mi tam nahlásí děti na nějakou akci a ani jedna z maminek se nejmenuje stejně jako dítě, že jo, takže jako kdyby tam jsou tady tyhle, co se týče tohoto, tak si myslím, že každé rodiny.

A jak pracujete s těma děckama, které mají třeba nějaké poruchy chování nebo něco takovýho? Setkáváte se s tím?

Určitě. Ehm... Co se týče tohoto, tak máme jasné pravidla s tím, že používáme systém fotbalovej. To mi přišlo docela takový demonstrativně dobrý. To znamená žlutá, červená karta, nejdřív samozřejmě upozornit dítě: „Pozor, tohleto, takhle by to nešlo.“ A potom až teprve samozřejmě mu dát tu kartu, že jo, tak žlutá je tu, tak si dávej pozor, jestli ještě jako budeš pokračovat, bohužel dneska už se spolu rozloučíme. Jo a červená karta, to je teda stopka na ten... na ten den. Zatím můžu říct teda, že to funguje u těch... u těch problémovějších. Tam si myslím, že je zásadní to, že rádi chodí do oratoře. To znamená si dávají pozor na to, aby se dobře chovali, což aji umí, ty... ty s těma poruchama chování, že to dokážou, jo, často překvapí některý dítě, nad kterým už jsme třeba lámali hůl, že jo a prostě se dokáže takhle chovat, takže jako kdyby bohužel... Cukr a bič tam musí v tomto případě fungovat, nebo spíš hranice, takhle.

Jasně. A jakoby jak se chovají, aby dostali tu červenou? Co musí udělat?

No tak pokud by nadávali, což tady, to jsem byl hodně překvapenej, když jsem nastoupil... Tak se tady hodně objevovalo dost sprostý výrazy na úkor rodiny dotyčného, což teda okamžitě červená, to tady nemůže být, případně nějaký bitky, pokud to není samozřejmě takový nějaký hašteření, tam to stačí jako oddělit, ale byly tu případy, že někdo někoho kopl do hlavy a podobně, takže jako kdyby občas... občas bývají i takovýhle jako hodně... hodně... Ale to je jako docela ojedinělé. Jo, tam to spíš je ta posloupnost, že jako pokud fakt ten den jako to dítě málem vylítává z kůže, že jo, nebo podobně, samozřejmě jako na druhou stranu je to přirozený

někdy... někdy holt je to reakce na špatnej prospěch ve škole a já nevím, co všechno se událo doma, tak prostě tady... tady zlobí, že jo, takže jako kdyby tam bylo vidět, že je potřeba to vidět tady v tom kontextu, takže prostě von... ten den... Nebo když tady ostatní budou nebo podobně, tam těch situací je spousta.

Takže já Vám děkuji.

Příloha č. 2

Respondent je zaměstnancem salesiánského střediska, pohybuje se ve volné oratoři přibližně 8 let.

Jak jakoby jako vychovatel v rámci té svojí práce v oratoři chápeš pojem rozum, jak to jakoby aplikuješ do té praxe?

Tak já teda to chápu tak, že – ne jenom v rámci salesiánský pedagogiky, ale tak jako obecně, že bysme měli tím děckám předávat schopnosti třeba kritickýho myšlení. Aby prostě byly... aby dokázaly prostě samy... v reálný potom... jako připravit je na reálnej svět, kdy prostě v dnešní době, že jo, ty seš přehlčená prostě všema možnýma informacema na internetu nebo případně prostě z médií a tak dále, a aby dokázaly prostě kriticky posoudit tu informaci, jestli je prostě relevantní, jestli se jí dá věřit, a jestli se podle ní můžou řídit, a utvořit si vlastně podle ní názor na nějakou věc. Protože v dnešní době jako těžký jako orientovat se ve všem, že jo, to prostě nejde. Musíš se pak časem spolíhat na zprostředkovaný informace od rodiny, médií, nebo prostě učitelů, vrstevníků prostě, nebo společnosti jako takový, tak aby dokázaly vlastně se v tomhle tom orientovat. A myslím si, že to je tak jako základní jako vlastně, jak ten rozum jako by člověk měl užívat.

Myslíš si, že jakoby ty konkrétně můžeš, nebo chceš ty svoje děcka v rámci té oratoře vést, aby se třeba zamýšlely nad sebou?

Jo, no, tak, dobře, nevím, jestli bych jim úplně říkal moje děcka. Ale tak dobře, tak s děckama, s kterýma se dostávám do kontaktu hodně. No tak, ehm... myslím si,

že nějaký možnosti jsou určitě, že jo, tak.... Ať už jenom prostě defakto, když si třeba budou chtít promluvit o něčem, co zrovna oni aktuálně prožívají, ať už ve škole – to třeba jako řeší hodně – nebo nějaký prostě... já nevím, co řešíjou, prostě zrovna v tom věku, ať už to můžou být vztahy, že spíš to můžou bejt zrovna nějaká móda, nebo prostě jejich koníčky, a tak dále, tak asi skrz všechny tyhnesty témata jde jako jim předávat nějaký ehm... nějaký jako kdyby trošku i hodnoty, prostě nějak je vychovávat. Jo, že vlastně všechny tyhnesty témata jsou asi jako defakto jenom... jako můžou být prostě nástroj k tomu. A už prostě nevím, přijde mi, že se začínám trošku opakovat. Ale už jenom, už jenom prostě tím, že ty je vyslechněš, nějak se s nima o tom pobavíš, řekneš jim svůj názor, kterej jim samozřejmě nevnučuješ, ale prostě jako jim ho tak jako nabídneš, tak skrz tady tohlensto... skrz vlastní názor jim můžeš ehm... nevím, nechcu říct nasadit brouka do hlavy, protože to zní jako... to zní právě, že jim, že je nějak chcu jako... zmanipulovat, ale spíš jako, že jim dát nějakou myšlenku, na kterou oni můžou jako přemýšlet, a kterou buď můžou, nebo nemusí přijmout za svou.

A myslíš si, že ve výchově jsou důležitý tresty?

Jo... Ale tam záleží samozřejmě, jaká je forma toho trestu.

Jaká forma podle Tebe je dobrá? Nebo jakože, co používáš?

Neříkal bych tomu úplně jako tresty, ale prostě jakože měly by tam být... jasnej prostě důsledek jednání. Že pokud oni opravdu tady třeba poruší nějaký pravidlo, nebo se budou chovat tak, nebo nějak, jak je v rozporu třeba já nevím tady s těma pravidlami, ať už teda našema, nebo obecně, zákonů a tak dále, tak je naprosto v pořádku podle mě, aby to mělo nějakej výsledek případně trest, nebo řekněme třeba trest. Nejsem fanda rozhodně fyzických trestů, to si myslím, že se můžou uplatňovat maximálně prostě u malejch děcek, s kterýma ještě nemůžeš vést racionální jako nějakej rozhovor, a jinak si myslím, že na každýho se dá najít jako... tím, že každej má nějaký svoje záliby nebo něco, co má rád a tak. Tak už jenom tím, že mu tohlensto odepřeš, tak ho vlastně může být jako trest pro něho, že třeba u nás, abych byl konkrétnější, to znamená, že když nám tady někdo něco třeba rozbije, protože se k tomu samozřejmě chová... ne protože by se to stalo náhodou, ale protože se k tomu

choval tak, jak neměl třeba s tím třískal, tak si myslím, že je v pořádku, že mu třeba tady na týden nebo na čtrnáct dní prostě znemožníme si půjčovat tu věc, nebo případně víc věcí nebo tak. A von prostě musí ehm... trošku taji skrz... skrz tady tenhlecten nástroj by měl jako pochopit, nebo snad teda pochopit, že to jeho chování nebylo v pořádku a nesmí se teda k tomu příště jako chovat, tak jak se choval, nesmí to rozbíjet ty věci tady. Tak to si myslím, že je v pořádku, protože jinak, kdyby tam ten důsledek nebyl, kdyby tam nebyl ten trest řekněme teda, tak si myslím, že on by se z toho nepoučil, že jo. A ano, můžeme to teda ještě... dobře, můžeš ještě vychovávat i tím cukrem, ne jen tím bičem, že jo, ale to si myslím, že když bys aplikovala jenom tohnesto, tak to časem taky jako ne... nebude ideální, protože on si pak... pak to to dítě jako navykne, že vlastně za všechno dostane nějakou odměnu, a že samozřejmě bude chtít časem zvyšovat, takže dostalo já nevím, bonbon před měsícem, už hnedka ho určitě nějak nevzruší, takže by chtěl třeba deset bombónů, úplně něco jinýho. Takže, co se týče odměn, tak taky nejsem úplně velkej fanda, podle mě neříkám, že by se jimi mělo šetřit, ale určitě by se to taky nemělo přehánět, no a tak, že je tam potřeba nějaká ta rovnováha.

Jak jako vychovatel chápeš laskavost, ten pojem, v rámci tý výchovy.

No tak... Asi částečně tím, že jako vždycky bych měl být třeba schopnej dát jako třeba druhou šanci, prostě sem schopnej promíjet nějaký minulý přešlapy. Jsem schopnej taky třeba někomu pomoci čistě jako nesobecky, nebo altruistický chování, prostě to mi taky jako přijde, že je určitě součástí tý laskavosti. A... prostě to, že mi není lhostejný, jak jako kdyby to... jako kdyby jiný lidi, že mi nejsou lhostejný, že jako prostě mám nějaký zájem o to, aby lidi kolem mě prostě se taky měli dobře, nebo se cítili dobře. A... já se budu na tom třeba tak jako podílet, nebo... minimálně nebudu ten destruktivní, co bude jít způsobovat jim prostě nějaký tam jako no jako prostě nějaký problémy, no.

Super. A jaký myslíš, že by měl být vztah, mezi tím vychovatelem a tím dítětem? Jakoby co myslíš, že ty děcka potřebují, když tam přijdou?

Ted' se bavíme čistě o salesiánským středisku tady? A nebo nějak jako obecně?

O salesiánském středisku.

Tak tady si myslím, že záleží do jaký aktivity tady děcka chodijou, když chodí třeba jako do nějaký výuky klavíru, tak je potřeba, aby ten člověk byl tak trochu víc jako učitel, měl tam trošku větší autoritu, než když se třeba ve volný oratoři a ty děcka tam chodijou.

Já právě nejvíc zajímám o tu volnou oratoř.

V tý oratoři právě jako kdyby ty je nemusíš jako naučit čistě nějakou tu jednu aktivitu, třeba to hraní na klavír, ale spíš tak jako trávit s nimi ten volnej čas, tak aby to prostě bylo příjemný pro všechny a přitom, aby ho řekněme třeba nepropásli a i nějak se třeba tady jako... nějak tady aktivně na něčem podíleli, takže tam si myslím, že v tý volný oratoři může být ten vztah víc v tý úrovni jako kamarád, ale samozřejmě je tam nějaká prostě hranice, za kterou se nejde jako kdyby přestoupit, samozřejmě prostě, že musím prostě pořad mít jako kdyby tu autoritu, abych byl schopnej mu říct, teď si tady porušil nějaký pravidlo a teď prostě ti já... řekněme, nebo já musím dát teda nějaký ten trest nebo nějaký důsledek. To chování tady musí bejt a on to musí respektovat, nebo jako dokud mě prostě bude respektovat, tak je to v pořádku, jakmile bych prostě pro něj byl víc jako kámoš, než ten vychovatel, tak už je to těžký, no a... Takže tam prostě najít tu hranici je potřeba a... Třeba může to být u každýho trošku jinak, taky budu trošku jinak se chovat k někomu, kdo je mě třeba věkově blíž, než k nějakýmu malýmu děcku.

Takže myslíš, že ten respekt tam je důležitěj?

Ten je tam naprosto podstatnej si myslím. Přece jenom oni mají jako asi většina těch děcek má, jako dost vrstevníků a kámošů, takže není tak nutný, aby já jako byl jeho kámoš a furt tam může být spíš víc té jako kdyby ten vychovatel.

Dobry a teď jak chápeš náboženství v tý... v tý salesiánský výchově?

Mně to přijde, že... Tak za prvý, salesiánský středisko je řízený jakože salesiánama, takže všichni asi by měli od první chvíle trošku předpokládat, že tady

v nějaký rovině to náboženství prostě bude a mně se právě tady líbí, že je to víceméně všechno v takový nenucený jakože rovině, že sem samozřejmě přistupují jako nevěřící děcka, že to tady není žádný násilný rekatolizování nebo nějaký prostě... že... že vlastně to náboženství tady je, když člověk to jako chce vidět, ale vlastně, když nějak na to není citlivej, tak si ani nevšimne, no dobře, někde tady uvidíš někde nějaký křížek na stěně, ale to že třeba ten týpek, co sedí na baru a nebo na půjčovně je vlastně salesián kněz, tak si toho tolikrát lidi nevšimnou a třeba až po roce zjistí: „Jéé, on je kněz!“

A myslíš, že je to dobře takhle?

Já si myslím, že to je dobře, protože... Nebo tak takhle jako, není to rozhodně špatně, myslím si, že není nutný třeba jako, aby jako ty děcka hnedka na první... hnedka poznali, že je to kněz, protože právě pro někoho to může být no... kontroverzní. Jakože někdo právě si může toho člověka zařadit do nějaký škatulky, do nějakýho stereotypu, ten haló efekt a takový už jenom protože prostě je to kněz, už ho vidí tam prostě v tom... jak se tomu říká...(smích) kolárku a nějakým tím kněžským úboru, tak už si ho právě může jako tak nějak zařadit prostě a když řekněme prostě třeba má s náboženstvím nějaký špatný zkušenosti, tak je to vlastně nevýhoda, proto si myslím, že je naprosto v pořádku, nebo jako že se mě líbí, že salesiáni třeba chodí běžně v civilním oblečení, protože ehm... mají v tomhle tom možná tu výhodu, že jako je lidi takhle hnedka nezařadí prostě automaticky, když by jako měli s tím jako nějaký problém.

A myslíš si, že podle tohoto systému může vychovávat pouze věřící člověk?

Ne, určitě ne. Tak ono sice je pravda, že to náboženství v tom hraje docela dost, nebo důležitou roli, je to jeden z těch tří pilířů, ale na druhou stranu myslím si, že dneska, řekněme jako kdyby v... Já nevím, jak to správně formulovat, ale ... V dnešní době jsou ty hodnoty vlastně ty křesťanský hodně pře... přejatý jako kdyby do té civilizace té západní společnosti, jako poměrně hodně už třeba tím, že ta civilizace byla tvořena těma křesťanskýma hodnotama, takže většina... většina jako že jo těch hodnot je prostě defakto v nějaký podobě jako prostě i v těch zákonech té naší prostě republiky a vůbec ve společenským chování je prostě nějak jako ustálená

a pak takový ty... dobře už ty takový ty věci, co se týče jako přímo teda víry, jakože v jednoho Boha a... a tak dál, tak to zas na druhou stranu už se té výchovy jako až tak nutně, nebo nezbytně nedotýká, protože myslím si, že jako je hloupost vychovávat ve stylu, teď si rozbil něco, něco udělal špatnýho, půjdeš do pekla, to je úplná blbost. Jako to je vlastně výchova jako nějakým strachem a hrát to zas na druhou stranu, že čím víc budeš tady dělat dobrýho, tím líp na tom budeš v nebi, tak to se mě taky vůbec nelíbí, ale jakože jsem věřící, že jo, ale...

A jak to děláš Ty v té výchově? Baviš se s nima o tom... o tom náboženství třeba?

Jo, tak já mám... Já osobně mám to jako kdyby nastavený tak, že s tím jako nějak jako nezačínám, ale samozřejmě ehm... když se mě někdo na to zeptá, nebo když si děcko chce promluvit o víře, tak si myslím, že je v pořádku naprosto, že mu jako tady můžu tady odpovědět, nebo že... že můžu i říct svůj názor, jako jak to mám a můžeme se tady o tom klidně v pohodě jako pobavit. A stejně tak si myslím, že je v pořádku, že tady jednou za čas se vyskytne nějaká třeba nabídka i jako duchovního charakteru, že tady jsou třeba nějaký ty adventní zamyšlení, to třeba je v adventní době, to je tady nabídka, že děcka můžou tady třeba přijít a tady si něco o tom třeba řekneme, a že tady třeba máme nějakou soutěž o Donu Boscovi, kde teda jako, že jo, se taky naráží na to náboženství a na tu víru a tak dále, že tady je třeba možnost... já nevím, prostě animátorských mší, vždycky ve čtvrtek, nebo prostě pro mladý a že je tady třeba nabídka nějakých duchovních obnov, ale je to všechno v takový prostě úrovni, že se nikdo jako nikoho nenutí nikam a kdo se prostě o tom nechce bavit, tak se o tom bavit nemusí.

A je hodně děcek, který se o tom chtějí bavit?

No... (smích) hodně. Co to znamená hodně? Jako jo.

Překvapuje tě to?

No ne, právě mě vždycky překvapují, hodně jako kdyby děcek, který byly z nevěřících rodin, o tom měly fakt zájem si popovídat. Tak to mě ze začátku, jako

sem si říkal: „To je zajímavý.“ Ale pak mně vlastně došlo, že to je asi přirozený, že se to dá třeba od těch 15 nebo někdy tady v tomhle tom věku tady nad tím, nebo nad touhle touto myšlenkou nějak zamýšlejí, to mně přijde tak nějak normální, já jsem se o tom zamýšlel taky dost, ale já jsem to vždycky jako... bral jsem to tak, že jsem to měl z rodiny jako trošku ehm... naučený, nebo jako, že jo, i když třeba máme v rodině jako třeba i nevěřící, tak ... tím, že prostě máme dost velkou část rodiny věřící, tak jsem to bral jakože to bylo způsobené tímhle. Ale vono asi každé nad tímhle přemýšlí v nějakém tom věku, já nevím, prostě v životě, takže si myslím, že časem mně to přišlo jako normální a jestli jich je hodně, nebo málo, nevím. Jako jednou za čas někdo se tak jako zeptá, záleží taky třeba zrovna, co voni třeba prožívají, nebo jestli je o tom taky učili ve škole, nebo jestli zrovna náhodou si uvědomí, že támhle ehm.. fotka toho pána na stěně, že to je Don Bosco a že to byl salesián, kdo to vlastně byli salesiáni, a že vlastně to je řád, a že vlastně to jsou jako lidi, co věříjou v Boha a najednou se to prostě rozvede ta... konverzace úplně z takový maličkosti. Jako že... Takže... ale jakože třeba tuhle kartu, když to řeknu jako je podle mně mnohem efektivnější, lepší, když zahrajou třeba jako salesiáni, že jo, nebo jako když... tyhle třeba jako témata ehm... nebo jako tady to duchovnost a víru třeba já jako spíš nechávám právě na těch salesiánech, že jo, třeba to, že tady taky máme každé den jako kdyby salesiána dne, nebo vždycky se jako je snaha, aby tady vždycky byl v oratoři, nebo někde jako prostě salesián, to taky je právě jako že jo součástí... nebo je taky, to co nás odlišuje od těch ostatních středisek. Asi tak no.

Takže jakože myslíš si, že i nevěřící člověk by takhle jakoby mohl učit?

Jo. Já jsem si téměř jistě, že tady jsou i jako kdyby nevěřící zaměstnanci, kteří prostě když jsou jako kdyby řekněme nastavení jako... vstřícně řekněme k té... k té víře, i když ju sami prostě jako nepraktikují, nebo aspoň ne... ne v tomhle tom... ehm... no jakože prostě ne přímo křesťanské nebo katolicky, tak stejně jako kdyby jsou schopni jako... nějak podle těch základních jako společných věcí prostě fungovat, protože právě s tím, že to je společný pro strašně moc lidí, že ty základní hodnoty tak myslím, že úplně v pohodě, aby ehm... podle těchhle hodnot vyučoval nevěřící člověk.

Jak chápeš asistenci v salesiánské výchově?

Jo. No... To jsem nedávno měl s tím měl problém, jsem řešil, jaký je rozdíl mezi asistencí a animátorstvím, jo... No tak... Asistence je teda jako kdyby...

Z praxe, jak bys to jako kdyby popsal?

Já to vnímám tak jako že to je velmi podobný tomu animátorství a je to o tom, že když vlastně jsi tomu dítěti, nebo tomu vychovávanému jako kdyby na blízku, máš s ním nějaký vztah, poměrně jako blízký, nebo blízký... máš s ním jako kdyby vztah, kladnej vztah samozřejmě teda (smích). A... a seš mu prostě jako kdyby na blízku a k dispozici, prožíváš s ním třeba nějaký... jakože nějaký věci, který... nebo máš zájem prostě jako kdyby prožívat s ním nějaký věci, který ten člověk prožívá. No a prostě seš, jako když to řeknu... seš jeho jako kdyby přítel, nebo prostě... chceš jeho dobro, rád mu prostě pomůžeš a seš jako kdyby mu k dispozici. Samozřejmě zase jenom v určitý míře jenom.

Jak bys popsal atmosféru v salesiánských zařízeních? ...Jako když bys třeba to měl srovnat s jinýma zařízeníma tohodle typu? Co je pro vás typický?

Jo... No... Nevím, tak, když řeknu jako, že ten preventivní systém, co vychází z nějakých té salesiánské pedagogiky, tak to je jako... chápu... obecný. Ale tak je to... je to asi, jako kdyby ta vstřícná atmosféra. Já tím nechci říct, že jako v jinejch institucích... nebo v jinejch zařízeních není vstřícná atmosféra, ale... tady je to vlastně de fakto na to velkej kladnej důraz, protože to je jako kdyby součástí toho... toho výchovnýho procesu, nebo součást toho ehm... je to vlastně výchovnej nástroj. Já mám zkušenost třeba s tím dobrou, že prostě když sem přijde nějaká partička, která řekněme, je zvyklá jako mluvit sprostě, jsou takový trochu víc divočejší, tak tím, že vidijou, že tady právě je to nastavený třeba jako jo... pravidla typu fair play a že tady jsou třeba i nějaký malý děcka, a nějaký ty maminky tady třeba vždycky projdou s nějakým tím dítětem z kroužku a tak, že časem jako kdyby ehm... se tak jako nechci říct podřídijou, ale tak jako akceptujou, že tady tak nějak ta atmosféra trochu jinak, že třeba se nemluví sprostě, a nějak jako se jako kdyby to se s tím ztotožní, přijmou to jako kdyby za vlastní. To mně právě přijde jakože dobrý, že na

to se tady právě jako dává hodně a hodně jako důraz. Že to není támhle ti jsou velcí, ti si tam můžou mluvit sprostě a tady zas tohleto v týhle části nebudem mluvit sprostě, protože tu jsou malý děti, ale jako snažím se to všichni obecně nějak jako dodržovat.

A jak bys definoval tu cílovou skupinu, co vám sem chodí? Co Vám chodí za děti?

Tak do volné oratoře chodí děti od 6 do 26 let, nebo alespoň takhle to máme nastavený, s tím, že ehm... nejvíc je tady zhruba těch děcek kolem 10 až 14, řekněme. No a ... jako já nevím, jako jestli bych je jako měl nějak dávat do nějaký škatulky, ale přijde mně to jakože to jsou jako běžný, normální děcka. Nejsme jako nízkoprah, takže vlastně ehm... k nám sem jako primárně jako právě nesháním jakože... nám sem nechodí jako děcka z nějakých horších sociálních situací nebo takhle, jsme právě školský zařízení, takže právě takhle k nám hodně chodí právě jakože běžný děcka z okolí, s tím, že těžíme... nebo těžíme... tím, že prostě... řekněme jsme ehm... poměrně jako bezproblémová čtvrť, kde si myslím, jako že je malá kriminalita a ... a žijou tady jako kdyby spíš střední vrstvy, případně vyšší, tak je to prostě vidět, že nám sem ani nechodí jako... nebo že tady není tolik děcek z těch nižších sociálních tříd, tím pádem i míň těch problémových dětí.

A jak byste si s těma problémovýma dětma poradili? Nebo máte tady takový?

Tak ehm... Určitě jako je jich tady jako několik, tam pak záleží (smích), zas jak definovat problémový děti. Tam... spíš jde o to, že každý dítě, i ty běžný děcka mají nějaký problémy, tak, že jo někomu se třeba rozváděj rodiče, někdo tam propadá a dobře, někdo teda fakt je jsou s ním větší problémy, tak na tohnesto všechno je potřeba samosebou myslet a mít jako na to trochu oko... Právě třeba od toho jsou ti koordinátoři dne a případně třeba i ti salesiáni, aby třeba dávali větší pozor na řekněme tyhlensty děcka právě, kde by bylo potřeba i nějaký jako sociální třeba jako... ehm... nějaký zásah. Mít oko i na ty děcka, který potřebujou nějaký ten větší individuálnější přístup případně se sociálním už přesahem, no. Ale jako zas, jak ses původně ptala, jak my na ně tady působíme, jak se s nima vypořádáváme, jak zněla ta otázka, už přesně nevím, tak je to zase skrz to, že tím, že tady máme vlastně jako

kdyby nastavený... nebo tím, že se snažíme tady o nějakou tu vstřícnou a pohodovou příjemnou atmosféru, tak ehm... Zase ono je to zase trošku ta atmosféra samotná o tom jako kdyby tak nějak vtáhne a jako kdyby oni se zase část jako kdyby zjistí, že se musí tady nějak chovat, i když jsou třeba z domova nebo odněkud jinud nastavení jinak, takže po nich jako vyžadovat tohlensto a tím, že jako máme tady jako kdyby to dobrý jádro, jako kdyby takových těch děcek, co tohlensto dodržují, tak ehm... tím snáz se nám to vlastně daří potom jako kdyby uplatňovat... nebo prostě rozšiřovat i na tyhlensty problémovější děcka, protože vijou, jo všichni se takhle chovají, tak nějak, tak já tím pádem jakože budu taky, protože jinak bych jako byl ehm... vyčleněj třeba, nebo protože jinak bych jako byl za někoho, kdo tady jako vyčuhuje nějak jako vyčnívá.

Příloha č. 3

Respondetka je zaměstnancem salesiánského střediska, pohybuje se ve volné oratoři přibližně 7 let.

Jak jako vychovatel chápeš rozum v té svojí výchově v rámci své praxe v oratoři?

Jak chápu rozum? Rozum - podle mě je strašně důležitý používat jako kdyby takovej ten zdravěj selskej rozum, kterej máme, a jde taky o to, že já jsem byla vychovávána jako ve věřící a takové malé farnosti, takže si myslím, že to do mě tam docela dost jakoby hustili a díky i táborům jako by pořádaným naší farností. Takže ten rozum mně přijde něco jako takovýho jako používat ten právě ten zdravěj selskej rozum pro tu výchovu, pro tu bezpečnost, prostě pro ty děcka a takovou tu intuici takovou správnou.

A jak to vypadá to používání v rozumu v té praxi? Jako třeba nějaký příklad.

Jo, tak třeba rozum... tak to může být, když tady děcka se honijou a je tu prostě jako by mokrá zem, tak je jasný, že třeba nemůžou se honit na ní, nebo že třeba, když

je nějaká aktivita, nebo když venku je bouřka, tak že ty děcka nepošleme jako by do té bouřky, takže jakoby takhle. A v té výchově, tak tam jde třeba jakoby konkrétně třeba s tím dítětem tak jde o to používat i jako kdyby takový rozumný pravidla pro ty děcka, aby to chápaly a aby věděly, proč ty pravidla třeba tady jsou. Jako třeba, že se tu nemluví sprostě, tak proč je to třeba pro nás důležitý a tak, takže používat to. Všechno jim to jako kdyby vysvětlovat rozumně, aby to oni chápali - to co po nich my chceme.

Myslíš si, že by... že bys ty jako vychovatelka měla vést ty děcka k tomu, aby se zamýšlely nad tím, co ony vlastně jako by... třeba na něčím špatným, co udělaly, jako by do tohohle směřovat jako vychovatelka?

Myslím si, že určitě. Jako, aby oni jako by chápali, co oni jako by dělají špatně, ale zároveň právě tomu předcházet a zároveň, aby si to třeba uměli i uvědomit. Takže se o tomto bavíme, já nevím, když třeba jsou tu kluci a nějak se dobijou, nebo jsou tu sourozenci, kteří se furt handrkují mezi sebou, tak třeba o tom se třeba jakoby bavíme, jestli to bylo správné, a když teda někomu třeba, nevím, někomu ublíží, nebo někoho bouchl, tak aby se mu za to jako by omluvil a aby pochopil, že to, co udělal, tak to nebylo úplně jako by v pořádku.

A myslíš si, že jsou důležitý tresty ve výchově? Jako v rámci třeba tady... tady tohohle střediska? Co myslíš?

Jako tresty úplně asi ne, ale spíš jako by snažit se... Nebo nejsou moc zvyklá tady dětem, nebo na táboře dávat nějaký tresty, ale spíš je motivovat k tomu, aby to bylo jako by... aby se těm trestům prostě předešlo. Spíš je jako by motivovat třeba k tomu. Protože oni když kolikrát jako by tu jako já nevím zlobí, nebo jsou ty děcka v té pubertě, tak ehm... tady prostě jsou a najít jim nějakou aktivitu, aby prostě se zabavily a třeba právě k tomu negativnímu, že se tu budou mlátit vůbec jakoby nedocházelo a pak nedocházelo jako by ani k těm trestům nebo tak.

Takže předcházet trestům?

Předcházet trestům a předcházet tomu, aby ty děcka dělaly vůbec něco jakoby

špatnýho, ale zároveň jim nechat tu svobodu, aby jako si třeba ony rozhodovaly o tom, co chtějí tady v té oratoři dělat a o tom třeba s kým se chtějí bavit a netlačit je jako by, že teďkom si musí jít hrát tady, musí dělat tady.

A jak jako vychovatelka chápeš laskavost v rámci salesiánské výchovy, nebo v tvé praxi respektive?

Laskavost mě přijde takovej přístup jako by být na ty děcka hodnej, milej, ale zároveň si držet jako kdyby takový hranice, pokud jakoby můžou a pokud ne a... tady tohle mně asi přijde ta laskavost.

A ty hranice pro tebe znamenají co? Za co bys už nebyla schopná... nebo, kde to končí?

Tak třeba já nevím, když sem to dítě... To taky záleží jako by, kdo je... asi každý z nás má nějaký hranice jako by nastavený, a jsou pak tady nastavený jako kdyby nějaký pravidla, ale třeba úplně překročení hranic by bylo, když bysme si tady hráli a přišlo by sem nějaký dítě a začalo by do nás kopat. Tak potom ta jako by laskavost už končí, nebo ne úplně, ale jako kdyby řekne se STOP a tohle se prostě nesmí a tohle.

A ten vztah mezi tím vychovatelem a tím děckem by měl být podle Tebe jakej?

Měl by být určitě na takové přátelské úrovni a měl by mít teda nějaký určitý ty hranice, který děcka ví, co si jako by můžou a co nemůžou, ale zároveň máme být takovej jako kdyby přátelskej, naslouchající, takový, že to dítě může dojít jakoby.

A to postavení vychovatel jakože je pro tebe něco, co by ty děcka měly vnímat něco nad... ne nad nima, to říkám špatně, ale...

Jako kdyby autoritu?

Jo, jako autoritu, nebo myslíš si, že to není důležitý, nebo že to není hlavní?

Myslím si, že by to dítě mělo nás, nebo já bych byla ráda, kdyby nás braly

jakoby asi spíš kamarádsky, ne jakoby autoritu nějakou. Nebo mně se pod pojmem autorita vybaví někdo, kdo je nade mnou, kdo je třeba takovej jako přísnější, ke komu máme jako respekt, ke komu si toho moc nedovolím a tak, a myslím si, že takhle by nás děti úplně jakoby vnímat neměly, samozřejmě bychom měli mít nějakou pro ně autoritu, abychom pro ně mohli být jako by takovým tím - ti dobrovolníci i ti pracovníci - jako určitým vzorem do toho života, ale zároveň bychom neměli být tou přísnou autoritou, která bude za všechno peckovat, nebo která bude mít takový ty, že by je tak směřovala, ale... takže spíš přátelskej vztah, ve kterým bude trošinka té zdravé autority.

Jak chápeš jako vychovatelka náboženství v rámci... v rámci té výchovy?

Náboženství si myslím, že tady do tohohle salesiánského střediska nebo do tady těch aktivit té pedagogiky prostě patří. V rámci toho otevřeného klubu se snažíme o to, nebo alespoň při nějakých aktivitách, že třeba nevím, je svátek Dona Boska, takže se prostě o tom Donu Boskovi bavíme, když ho tady máme. Byl třeba svátek otevření oratoře, tak jsme ho prostě oslavovali, říkali jsme si o tom životě Dona Boska, o Panně Marii si vykládáme o Vánocích, a snažím se jako by - prostě patří to jako by k tomu - k té oratoři, k tomu „seálku“ tady, je to prostě neoddělitelná část.

A myslíš si, že může podle salesiánského preventivního systému vychovávat jenom člověk, kterej je věřící?

Myslím si, že asi ne, máme tady dost pedagogů, třeba konkrétně v oratoři, kteří věřící nejsou, a myslím si, že i tak jsou jako kdyby kvalitní.

A jak si myslíš, že to dělají tak, aby se s tím ztotožnili?

Jako nikdy jsem je teda upřímně u práce, nebo jako kdyby u toho neviděla, ale nevím, myslím si, že asi to nemají, jako k tomu jako by ten, že tomu věří, nebo takový ten cit, ale určitě zase můžou toho jako kdyby předávat toho dost, podle mýho. Ale jakoby, jak jsou oni s tím ztotožnění třeba nevím. Když slaví svátek Dona Boska v kroužcích nebo tak, tak jako by to nevím, jak to oni prožívají.

A mluvíš ty sama od sebe s děčkama o tom náboženství? Začínáš s tím, nebo?

Většinou je to, já nevím, že třeba budou Vánoce, tak se o tom normálně bavíme, nebo teďkom budou Velikonoce, tak se zase bavíme o tom. Takže jako by ty témata v průběhu toho roku se jakoby vždycky objevujou různě, takže o tom se tak jako by bavíme a myslím si, že jakoby nám animátorům, nebo zaměstnancům, asi neřekla bych, že je to je nějaký extra problém se o tom jako by začít bavit s těma děčkama a přijde mně to i téma, který je mnohdy jakoby zajímá. Že se třeba ptají jako na to jakoby jak to, že ten Don Bosco to tady založil a jestli to založil tady to středisko, nebo kdo to založil přesně a tak. Takže jako by o tom se bavíme dost.

A jak chápeš asistenci v rámci salesiánský výchovy? Co to slovo pro tebe znamená?

Jakoby konkrétně na mojí práci tam?

Ano.

Asistence? Tak to asi chápu jako být s nima. Jako pokud bych to měla nějak charakterizovat, tak být s nima.

A na co kladeš při té výchově důraz s těma děčkama? Co je pro tebe nejdůležitější? Co jim chceš předat?

Já sem tady jakoby taky, když jsem jakoby začínala, tak třeba já sem konkrétně vnímala, že je pro mě strašně důležitý to, že tady můžu být, že tu mám to prostředí, kam se můžu obrátit, kam můžu přijít, a kde se mně tu jakoby bude věnovat ten nějaký pracovník, nebo tu budu pro ty děti, takže bych jim asi to, co jsem dostávala já, tak bych jim to taky jakoby chtěla předávat. Takže mít tu příjemnej prostor, kam můžou dojít, kde můžou hrát hry, kde se budou cítit jako moct sami sebou a kde to tady jakoby pro ně bude příjemný. Kde to bude taková ta rodinná jako kdyby atmosféra.

Takže atmosféru salesiánských zařízení bys popsala jako rodinnou, že prostě tady to jako kdyby tak vypadá?

Jo, jo, že se o to jako kdyby snažíme v rámci té práce.

A jak bys definovala cílovou skupinu, která Vám sem chodí do salesiánského zařízení?

Tak přímo jakoby ta cílová skupina, která chodí do volné oratoře, tak to jsou děcka - máme to takový otevřený - od 6 do 26 let, ale nejvíc jsou to právě děcka kolem těch 10 až 14 let zhruba. Takže cílová skupina jsou od těch 6 do 26 let, ale jakoby primárně, nebo nejvíce se věnujeme tady té užší skupině.

A máte tady třeba nějaký děti s nějakým problémovým chováním, když to řeknu takhle?

No, tak jakoby vždycky se tu najde někdo, ale úplně jakoby v minimálním množství. Nemáme třeba... myslím si, že organizace, třeba který pracují s Romama a jsou tady, tak tam ta praxe každodenní vypadá úplně jinak, třeba co mám porovnání, protože jsem jako kdyby tam taky jako by fungovala jako praktikantka, to jsem chtěla vyzkoušet, jaký jsou rozdíly mezi těma oratořema, tak jsem byla právě i u těch Romů, a tam si myslím, že tam mají problémový věci a řeší tam drogy, alkohol, prostě nepořádek, různě kradení věcí a tak. Takže myslím si, že oproti těmhle nemáme problémy. Co tak můžu jakoby srovnávat (smích). Samozřejmě jako všude jsou nějaký problémy, ale naštěstí u nás to není jako kdyby tak nějak extrémně velký.

Tak si s tím v podstatě dokážete poradit, když se něco tady takovýdle objeví, tak... to není pro Vás problém, že byste v podstatě nevěděli, co s nima?

Asi ne, ale naštěstí to tu fungujeme tak, že vždycky je tu jakoby nějaký salesián jako by, pak tu je pracovník na půjčovně a ten koordinátor, popřípadě je tu ředitel, nebo zástupkyně, takže třeba kdyby se stalo, nevím, že by tady byl někdo jako opilej a začal nám vyhrožovat, tak je tu vždycky víc lidí jako by třeba, když bych nevěděla,

tak co ti třeba jako by pomůžou, co jsou jakoby s Tebou. Ale naštěstí jako by nikdy jsme se tady s tím jako by nesetkali.

A co děláš, když někdo porušuje ty pravidla, který tady máte nastavený?

Pokud to porušují, tak většinou mu ty pravidla jako kdyby připomenu, že třeba když hrajeme kalčo, a teď oni samozřejmě jsou v těch emocích, tak ty sprostý slova jako (smích) kolikrát vyletí, že ani nechtějí, tak si prostě jakoby jenom řekneme, že tady se sprostě nemluví a tak. A je dobrý, jak ty děcka právě, co sem chodí už tu delší dobu, tak jsou zvyklý se i tak jako kdyby napomínat... ne napomínat, ale jako upozorňovat se mezi sebou, že třeba vyletí to sprostý slovo, a už mu ten druhý rovnou než třeba já zareaguju, řekne: „Tohle se tu neříká.“

Máte to už takhle jakoby nastavený?

Jo, máme. Tady se snažíme mít jako by takový ty krátký rychlý pravidla, pár pravidel, tak aby to pro děcka bylo jako by zapamatovatelný a ty pravidla pořád omíláme dokola, máme je i v té herně jako by vylepený, máme je napsaný jako by na okně, aby pro ty děcka byly vždycky jako by viditelný a zároveň, jako aby to nebylo takový to, že někam dojdeš a obrovský plakát prostě, co se nesmí, co se smí, a tak, ale prostě jednoduchý pravidla, který prostě ty děcka dodržují.

Příloha č. 4

Respondent má dlouhodobé zkušenosti s vedením dětí v rámci salesiánského střediska, je vedoucím.

Tak vlastně ta první věc, na kterou bych se Tě chtěla zeptat je, jak chápeš jako vychovatel rozum v salesiánský výchově? Co to pro Tebe v té praxi znamená?

Aha, jo. No... jako přímo mám mluvit i třeba o tom, jak se to děje tady u nás?

Určitě, budu moc ráda.

Já to chápu jako... Jo, tak Don Bosco měl... stavěl tu svou výchovu na nějakých pilířích a byla to myslím ta škola, domov, hřiště, kostel. A ehm... jako kdyby přijde mi, že takhle to spadá, že jo, k té škole. A... ehm, že by ta... to souvisí s tím, že by ta výchova měla být komplexní a to si myslím, že jako, že se mu to povedlo, nebo... přemýšlím, jestli nějaký jiný výchovný principy nebo... nějaký jako třeba nejsou komplexní, ale myslím tak jako asi... asi jakože se mu to hodně povedlo právě v tom, že tam zařadil jak vzdělávání, tak i nějaký náboženský doprovázení, tak i třeba rozvoj tělesnej, fyzickéj. Myslím si, že a to i v tom jakože... ehm... ta... nebo jak si to říkala? Že v tom rozum jako kdyby ehm... je tam, ale kdybych to vzal úplně z vrchu, tak... Já bych řekl jakože... Já začnu tak, že je důležitý, aby to, co děláme, aby to mělo nějaký smysl, aby...aby to nebylo nějaký nahodilý, aby to někam směřovalo, aby byly jasně vymezený cíle, pravidla, a... Tak jako obecně bych to asi takhle řekl.

A v tý praxi vedeš ty děcka, aby se zamýšlely nad tím, jakoby co třeba teďka udělaly, jestli to udělaly špatně, jestli to udělaly dobře? Vedeš je k tomu, je to taky jeden z takových tvých cílů?

Ehm... my máme vždycky na konci takový říkáme tomu slůvko, to je úplně posledních 15 minut klubu, a tam jako hodně často probíhá sebereflexe - co se ten den událo, co se událo, co se stalo, když třeba je tam nějaký problém, tak to tam řešíme, a... tak tam to může být nějaká sebereflexe nebo jako, aby si rozebrali jako, co a jak a jestli to pro ně bylo přínosný, nebo nebylo, nebo tohle. A... pak asi spíš jako spontánně během jako té doby v tom klubu. Ještě mě napadá, že my máme už celkem jako tradiční tábor, tak tam je to jako hodně, že se jako s nima snad každý den se hodnotí a jako kdyby měli jsme třeba i cíle, že chceme, aby se něco ty děcka naučily, aby se někam dál jako posunuly v konkrétních bodech, takže to tam jako kdyby se řeklo na začátku toho týdne a pak vlastně se to hodnotilo třeba na koncu, co jako kdyby se mu podařilo a co ne.

Díky, co tresty? Jaký máš na ně názor v rámci toho, jak Ty vychováváš? Co si o tom myslíš?

Já si myslím, že musí být na začátku nastavený nějak pravidla, jako jasně vysvětlený daný pravidla a mám takovou zkušenost, že kolikrát se to jako... že oni si to jednou dvakrát třeba zkusí hlavně že - ty puberťáci v těch třeba 13, 14, 15 - si to párkrát zkusí, a když jako dostanou přes ty prsty, nebo když prostě vijou, že ehm... překročili nějakou tu hranici, tak že nastane nějaká reakce, a ta reakce teda musí jako následovat, protože... Zkouší mě vlastně no, pokud já bych to nechal bejt a oni by si dvakrát něco zkusili, a já bych vlastně na to nereagoval, nevím, přestoupili by třeba nějaký pravidlo klubu, tak... ehm... bych asi pro ně trošku bych ztratil na té autoritě a... a myslím si, že pak by právě jako mohlo nastat to, že se budou ty pravidla různě porušovat. Mám zkušenost, že právě, když se nastaví ta hranice, tak ehm... tak to prostě funguje nějak samo. Nebo že u nás v klubu dodržujeme, že se nemluví sprostě, že se neničí věci, nebo prostě, že když něco zničí, tak jako přijde hnedka sám a... a pak tam máme ještě pravidlo CHOVÁME SE K SOBĚ HEZKY, ale říkám spousta dalších pravidel, ale tady tyhle tři, jakože na nich tak jako bazírujem dost a přijde mě, že ty ostatní se tak nějak samy prostě...

A když je poruší, tak uděláš co?

Když je poruší, tak máme vypsany jako co... co následuje a...

Napsaný?

Nebo máme napsaný, že nějak samozřejmě nějaký upozornění, že jo slovní, pak nějaký opětovný upozornění a pak, když to nejde dál, tak přerušení aktivity a když by úplně ehm... tak ho prostě ten den toho člověka... to dítě jako - pošleme domů, ale to se stává jako fakt dost málo.

A jak chápeš jako vychovatel laskavost – ten pojem v praxi?

Laskavost... chápu jako... chápu to jako ehm... přístup k ehm... ke konkrétnímu člověku, nějaký individuální přístup, nějaký takovej ehm... že se o něj zajímáš, že prostě to není nějaký tuctovej prostě klient, ale... ale jako že osobní přístup a... kterej má nějaký pravidla samozřejmě, ale jako být jako kdyby takový to, co dost používal Don Bosco, takovej starší kamarád, jakože seš prostě pro ně, no...

A jaký chování podle Tebe ty děcka od toho vychovatele chtějí? Co podle Tebe čekají od něho? Aby to bylo pro ně v pohodě?

Já si myslím, že taky by se to tam dalo našroubovat, že takovej starší kamarád, který jako pomůže, poradí, ale zároveň taky dohlídne na to, aby to takto fungovalo, jak má, aby se pravidla třeba dodržovaly a takovej trošku vzor by měl být ten člověk, no v ideálním případě.

A jak bys popsal vztahy mezi Tebou a těma děckama v té... v tom klubu? Jak to máte nastavený?

Nastavený to máme tak, že ehm...já jsem tady už jako delší dobu.

Jak dlouho?

Už su tady pátý rok. Což... což je jako dost tady na tohle zaměstnání, protože kolegové se jako... jako kolem mě hodně mění. A... já to mám tak, že já jsem s těma děckama napůl vyrůstal, nebo jako když jsem přišel do toho klubu, tak tam byla nějaká skupinka, a oni tam už tak nějak zůstali, prostě jsme na sebe tak nějak navázali, že tak s nima prostě tak jako rostu taky, takže... ten vztah je bych řekl rok od roku se jako známe líp, že spolu trávíme víc a víc času, jezdíme různě na akce, a... možná mám trošku strach, aby to nepřešlo právě do takovýho toho familiérního už vztahu, jakože už tam není ta hranice, aby to bylo ohraničený něčím. No, aby... asi jako pro ně asi bych měl mít autoritu, autoritu no.

A jak chápeš náboženství, jak chápeš ty ten pojem v rámci té tvé praxe?

Taky zas, je jiná doba (smích), nebo za Dona Boska prostě to řekněme, že to bylo jednodušší v tomhle, prostě ta společnost byla jako kdyby věřící, i když tam samozřejmě taky jakože to bylo různé, ale... ale ten prostě pojem o tom náboženství byl úplně jinej, než třeba teď, že teď mi přijde, že ehm... u nás není jako kdyby... my tam jako kdyby náboženskou výchovu takhle nemáme, že bysme se s děckama bavili o Bohu, nebo o duchovních věcech, tak to tam je maximálně jako Vánoce, se to tam dá našroubovat, Velikonoce - trošku, ale je to těžký a jako kdyby cítíš, že ty

děcka jsou jakože hledající, nebo jako v každý době, ale... ale mají to tak různě pomotaný, vlastně to křesťanství se spoustou dalšíma věcma a...

Je to jako těžký uchopit?

Je to těžký uchopit, my třeba jsme se právě o tom bavili, nebo tak jako – hodně se snažíme jako symboly, že máme třeba ten kříž, máme Dona Boska a oni se občas zeptaj, mámě nějakou výzdobu... Jako to máme, potom přes ty svátky a pak přes ty třeba víkendový akce nebo ten tábor, tak tam se to dá trochu nat'uknout, ale musí to být strašně jako citlivě a musí to být... je to hrozný, ale tak jako nenápadně. Nebo jakože, nebo vlastně nechcu, abysme je jako dělali z nich tady křesťany, ale spíš... spíš jim nabídnout ten duchovní rozměr. Jako ukázat jim, že není jenom ten materiální svět, který oni jako strašně se ho drží, ale že prostě můžou ještě něco jako dalšího. Oni se dost jako ptaj, ale... a jako kdyby mají o to jako hodně zájem, že na těch táborech je to jako dost, nějaký prostě takový jako rozjímání a tak, zamyšlení se vlastně třeba nad svým životem nebo nad nějakýma vyššíma věcma.

A myslíš si, že může jakoby podle... podle toho salesiánskýho... podle té salesiánské výchovy vychovávat i nevěřící člověk?

No, jako jak jsem tady už delší dobu, myslím si, že ne. Jako já si myslím, že jako můžou být dobří vychovatelé, můžou i z velký části naplňovat preventivní systém Dona Boska, ale nemůžou ho jako já si myslím úplně... Mě přijde, že když tam člověk právě nemá... jakože tady tu hodnotu té víry, jako to náboženství, že k tomu nemá moc co říct, nebo... možná k tomu má co říct, ale je to nějaký jeho názor... nebo... Ono to může být něco jako kdyby, nějaký duchovní rozměr, může jako by předat nebo něco nabídnout, ale – protože to každej v sobě má – ale jako kdyby jestli se bavíme přesně jako o křesťanství, tak ehm... to nejde, protože v to nevěří, nebo jakože nežije to, takže... si myslím, že potom je to takový... Jako já mám radši, když mám v klubu animátory, kteří jsou věřící, i když jako s tím nevěřícím – ti do toho dávají jako spoustu dobrýho a spoustu jako jinéj věcí a má to třeba aji náboj lepší, nebo takhle, ale... ale tady v téhle věci si nerozumíme no, že se s ním nepotkáváme. A právě pak to nejde, že jo.

Že jako by jakože každej mluvíte o něčem jiném?

Vono je to pak hrozně o hodnotách si myslím, že ehm... když seš... člověk je věřící tak má nějaký hodnotový žebříček a... když je nevěřící, tak to má trošku jinak a tam to právě může kolikrát skřípat, že třeba blbej příklad: Jako kdyby měl jsem holku, která byla super animátorka, jakože akční, ale ona jako kdyby třeba měla úplně jinej názor na antikoncepci a na potraty a v tom jsme se jako fakt hodně jako rozcházel a bylo to jako kdyby divný, když... třeba taky se s děčkama o tom bavíme a já něco říkám a ona pak řekne něco jinýho.

Že to jako kdyby podráží Tvou autoritu v tý chvíli?

To taky, ale jako kdyby... Jo, jo, že vlastně si myslím, že jsem jako kdyby hlásal trošku ten křesťanský názor a ona jako kdyby šla trošku proti němu. Takže jako kdyby, že v tomhle se to nepotká a to prostě není dobrý.

A myslíš, že děcka na ten... na to náboženství slyšijou, když jim o tom vykládáš, že je to pro ně podle Tebe jako kdyby v pohodě? Berou to v pohodě?

Myslíš teďka jako kdyby, že se bavíme...

Když bys jako začal o tom takhle mluvit, o tom náboženství, myslíš, že by couvli?

Jo, myslím si, že by couvli, no. Jakože, mám zkušenost, že když přijde jakoby se zeptat, tak je to super, že má o to zájem a pak už se jako dá nějakým způsobem bavit, ale pokud bych přišel já... s nějakými výroky... Vzpomínám, že jsme zkoušeli se s děčkama modlit, jako fakt nenásilnou formou, úplně tak jako že tam ani jako žádný takový ty klasický katolický věty nezazní, ale i tak to jako braly, jakože prostě se modlíme před jídlem a hodně negativní jakože. Že spíš si myslím, že je to takhle odradí, nebo ... oni se vůči tomu prostě vymezí. A... aby to pak nebylo tak, že si zavrou dveře, že už pak radši nechcou vůbec nic a... spíš si myslím, že je důležitý, aby ten člověk přišel sám, on se jako zeptal. A pak se na tom dá nějak dál stavět.

Dobrý. Díky. A co asistence pro Tebe v rámci výchovy znamená? Jak to aplikuješ?

Asistence. No... jestli teda jako tomu pojmu dobře rozumím, tak myslíš asistence, jakože ehm... moje zapojení, moje aktivita mezi děčkama?

Jakkoli, jakkoli to ty sám jakoby vnímáš, tady nic není špatně.

Tak já bych mluvil jako o té asistenci jakože o zapojení. Mám nějaký metody, který se snažíme v praxi uplatňovat, tedy ten rozhovor, je to animace, potom – pod tu animaci se toho dá nacpat strašně moc – prostě nějaká aktivní účast mezi děčkama. Být prostě mezi nima a nebýt pasivní, ale být aktivní spíš.

A jak bys popsal atmosféru toho zařízení vašeho jakoby salesiánského?

Já nechci, aby to znělo jako kdyby moc pyšně, ale myslím si, že tam jsou rozdíly, protože mám zkušenost třeba jsem byl na praxi dlouhodobý v domě dětí a mládeže, tam teda jako nemají otevřený klub, ale mají tam hodně tak jako kroužky, tak trošku z toho nasaješ a myslím si, že salesiánský střediska jsou pořád ještě specifický tým, že je tam nějak osobnější rodinný prostředí, laskavější, takový jakože tam je ten zájem o tebe, nejseš fakt jenom čárka v třídnicí, ale jakože je... Prostě berou tě tam, jo. I třeba s těma chybama i tak jako, tak jak tam přijdeš a třeba u nás v klubu se snažíme o to, jakoby máme čtyři takový hlavní cíle, tak jednou z nich je aby tam bylo rodinný prostředí, jako nějaký pozitivní, a jako laskavý nebo... přijímající.

A funguje to? Jde to nastolit takhle, aby to bylo?

Myslím si, že to jde, ale moc to záleží na hodně na konkrétních lidech, co tam jako třeba pracují, animátorech, a i na těch děčkách samozřejmě, že jo. Je to prostě spolupráce všech a... a je to třeba i běh na delší trať že bych nečekal, že když přijdou teďka nový zaměstnanci do klubu a vlastně tam přijdou i noví děčka, je to jako postupný, že jo, nebude to hned a musí se na tom furt nějak pracovat.

Jak bys definoval... nebo definoval – jak bys popsal cílovou skupinu, která k vám chodí do klubu?

No tak to je častá otázka, to ti můžu říct přesně: Jako naše cílová skupina, která chodí do klubu, tak je vymezená tím, že my tady máme hnedka přes silnici, je tady nízkoprahovej klub, tím pádem my máme nějakou spolupráci a ty děcka si tak jako přehazujeme, nebo máme prostě hezky jako vymezený, že děcka, který už mají problémy s drogama, děcka, který mají hodně jako záškoláctví, třeba i problémy se zákonem, tak už jako my je vždycky odlišujeme k nim a oni zase nám pošlou ty naše děcka, že si tak jako nekonkurujeme a nějak to funguje, no a naše děcka jsou takový, že... nebo cílová skupina naše je... ta reálná, která k nám jako chodí, tak je... tak jsou to děcka od 12, 13 let, do maximálně 20, i když máme napsáno do 26, tak prostě maximálně do 20, pak už k nám nechodí, a jsou to děcka jako z rozvedenejch rodin, úplně snad 90% určitě - strašně moc, jsou to děcka nevěřící - byla vlna, že k nám chodili jako kdyby i věřící, ale to už teď není, teď jsou to hlavně jako děcka nevěřící, taky jako si myslím 95% třeba a jsou to děcka, co jakoby fakt jsem vyjišťoval a sám poznal, takže jsou to děcka, kteří jsou outsideři hodně v té třídě, kteří prostě jsou někde na okraji, hodně často třeba jsou šikanovaný a ten klub právě jim dává to... Jsou to outsideři ve třídě, o který třeba není moc zájem, a oni díky tomu třeba i do toho klubu chodí a cítí, že ten zájem tam je a... můžou si tam jako najít nový kamarády. A pak jsou to hodně děcka jako tady s tím spojený, že jsou prostě u počítače doma a jako nemají využití volnej čas, jsou fakt někde prostě zapíchlý u monitorů a nemaj... nemaj jako moc třeba volnočasový kroužky, že nemají ten volnej čas nějakým způsobem vyplněnej aktivně.

Takže Ty jsi říkal, že ty děcka, který mají třeba nějaký poruchy chování, tak Vy dáváte do toho nízkoprahu, nemáte je tady?

Takhle... Nemáme je... nebo nemáme možnost se jim nějak jako kdyby odborně věnovat. Když tam fakt jako kdyby už je problém v chování nebo jakože už je to přímo na nějakou odbornou práci, tak ehm... jednak na tom nemáme personální kapacity, tak prostě odborný, takže... A i jako kdyby to prostředí je tak nastavený, že oni by tam stejně moc dlouho nevydrželi, že by měli naopak problémy s těma pravidlami a tím pádem – u nás to není tak jako nízkoprahový, jak u nich, no a sem

třeba nemůžeš přijít pod vlivem alkoholu, nemůžeš prostě kouřit jo, už jenom ty sprostý slova pro někoho jsou hrozná pakárna, pro ty děcka je to hodně často fakt velká pakárna. A... to naše prostředí je v tomhle takový jiný. Takže tyhle děcka... já mám spíš zkušenost – jako my je nevyhodíme, jako pokud to zvládaj, tak u nás můžou bejt, ale jako... nevyhazujeme je, to určitě ne, ale spíš jako mám zkušenost, že oni jako postupem sami jako mizí no, nebo odejdou.

Příloha č. 5

Respondent pracuje jako vedoucí salesiánského nízkoprahového klubu více než 5 let.

Jak Vy jako vychovatel, který tady vychováváte v tom klubu, chápete pojem rozum v rámci té Vaší výchovy? Co se Vám vybaví?

Rozum to se mně vybaví nějaký cesty od Dona Bosca... Tak pro mě tak jako... Rozumný je člověk, který nějakým způsobem přemýšlí, nebo hledá. A je to v komunikaci s tím druhým člověkem, kdy já mu představím naši činnost, naše dílo, co děláme, jak děláme, k tomu nějaký pravidla a snažím se, aby on pochopil. Nebo se snaží pochopit, proč to třeba je, jak to je a může se ptát... Pochopení určitýho celého... celý činnosti, kterou děláme. Tak to by mohlo být o nějakým rozumu.

A čeho Vy v rámci té Vaší výchovy s dětma chcete dosáhnout?

Co je našim cílem?

Dalo by se to jakoby říct cílem, ale spíš pro Vás osobně?

Pro mě vždycky je kousek je posunout o kousek dál prostě, aby člověk nehnul. Aby se posunul zase z té úrovně, kde je, o kousek dál. O tom je taky hlavně i ten náš hlavní program, co jim dáme tím, že jsme sociální služby, který nás k tomu trochu

inspirují. A nebo podávají nějaký nástroje a je to o tom, aby se člověk hledal, posouval člověka o kousek dál.

A myslíte si, že vychovatel v rámci té salesiánské výchovy by měl děti vést k tomu, aby se jakoby zamýšlely nad sebou samotnými? Jako by nad tím, co třeba udělaly blbě, co udělaly dobře. Myslíte, že to je jakoby podstata té salesiánské výchovy taky?

Taky a nejen... nejen. Já myslím, že tohle je jeden prostředek. To samozřejmě my chceme, ale chceme jakoby... díváme se na toho člověka jako celého. Na celý škále ho musíme vidět... jako ve všech možných oblastech. No, a když se s člověkem potkám, tak nejde: „Nazdar, potřebuju Tě dostat sem, kousek dál.“ Ale tak na základě nějakých přirozených vztahů, aby se cítili dobře, navázaly se vztahy. Vytvořily se vztahy, který je možno budovat nebo je posouvat dál.

Myslíte si, že jsou k výchově důležité tresty? V té Vaší konkrétně... ve Vaší praxi.

Nevím, jestli tresty zrovna, ale jakoby respektování pravidel. Dodržování pravidel musí být, a jak nejsou, tak to je špatně.

A když nejsou, tak jak s tím naložíte? Když to někdo nerespektuje - ta pravidla.

Tak to... On zná pravidla, když tady bude hrubě mluvit a tak dále, tak dostane zákaz vstupu, třeba až jakoby – první jsou takové postupné kroky, jinak není to tu – někdo něco řekne: „Nazdar!“ Je to, že jo, upozornění na nějaký z pravidel. Tak on dobrý, nerespektuje, jde dál, tak skončíme hru, tady tu aktivitu, vůbec nerespektuje, jde dál: „Opusť tento prostor“.

Jak dlouho Vy tu práci děláte? Jak dlouho tady pracujete v tom klubu?

Jsem tady 5 let. Protože jsem tady 5 let, předtím jsem byl v (místo pobytu) a v (místo pobytu).

Ted' mě napadá, jak chápete jako vychovatel laskavost Dona Bosca v té Vaší práci výchovné? Co ten pojem pro Vás jakoby znamená?

Laskavost je jako spojená s nějakým prostředím domova, nebo prostředím, kde se cítí člověk přijat, je mu tam dobře, má přístup těch lidí, kteří jsou tady okolo, kteří ho tak nějak vidí jako člověka, nebo jako osobu, s tím přichází a třeba tak.

A na co si myslíte, že je v dnešní době dobré si děcka získávat? Co potřebují od toho vychovatele, když sem přijdou?

Tak, nevím, jestli hledají, oni jsou s tím tak jako spojení, že nebo, že tady prostě je ten člověk... Možností je hodně, ale... Tak někteří vidí, nebo možná vidí, nějakou pomoc. S něčím přichází vždycky, něco konkrétně potřebují, pomoci s nějakou situací, se kterou si neví rady. Takže to je nějaká jakoby pomoc. Další je... mám tam nějakýho v podstatě staršího kamaráda, nebo vůbec nějakýho staršího člověka, se kterým si můžu zase i hrát, a na druhý straně si s ním můžu třeba nevím, povídat, nebo ten kterýmu... oni to neřeknou děcka, že jo, ale myslím, že pro ně je důležitý, že najdou nějaký zase člověka, který ho nějak doprovází a dává mu do toho života nějakou zpětnou vazbu, nebo tak, co dělá... A to vidí děcka potom zpětně: „Tohle je pěkná blbost, že děláš. Tvoje jednání mi už tak trochu přijde nenormální.“ Tak to dítě to nevidí, nebo nepozná, to zpětně může hodnotit, že tam měl upřímnost.

A jak byste popsal Vaše vztahy s děckama? Jak to máte nastavené?

Tak tím, že už jim nabízíme hned tykání, tak si myslím, že to je určitý způsob, člověk cítí jakoby partnerský nějaký přístup.

Jste jakoby na stejné úrovni?

Tak to ne. Oni vnímají, že je tu někdo, kdo to tady vede, a kdo tady doprovází, a že tady je takový garant třeba jejich, toho s čeho tady chceme jako vycházet, tak, že za tím někdo stojí a budeme vyžadovat, aby... Nebo že za ním zase můžou přijít se v případě konfliktu, řešení.

A jak Vy pracujete s těma děckama v rámci toho klubu? Zaměřujete se na jednoho, nebo na všechny zároveň? Jak to tam máte nastavený.

Tak tady ta práce je směřována individuálně. Nebo je dělaná tak, že chcem, s tím, jak kdo přichází, tak někdo z nás zaměstnanců se s nimi individuálně setkává pravidelně nějakým způsobem, takže to je velmi individuální práce. Je jakoby zařazena do práce se skupinou, tady vytvářet vrstevnických vztahů a prostě zapojení těch jednotlivých lidí mezi sebou, nebo aby zapadli. Oni často taky přicházejí takový samotáři, nebo neví, co doma, nemá kamarády, nemá něco, tak jsme tu od toho vytvářet podmínky k tomu, aby zapadl.

A jak v rámci Vaší práce chápete náboženství? Tento pojem?

Promítá se tak, že je to jedním z těch kamenů vůbec naší výchovy, vůbec čím je člověk nadšen, co mu dává nějaký hranice, nebo mantinely, nebo nějaký náboženství je pro mě nějaký určitý způsob života, jo a já nějak s ním žiju a vnímám, že ty moje způsoby života můžou být oslovující, nebo nějakým způsobem být dobrý pro ty druhý.

A myslíte si, že podle té salesiánské výchovy může vychovávat i nevěřící člověk?

Má to těžší...

V čem konkrétně?

Spíš je pochopení trochu naší práce salesiánské, ta je vůbec položená na způsob přemýšlení a na způsob života, jak hodnoty, který člověk jako vyznává, nebo se nad kterými si stojí tak jsou opřeny o nějaký náboženství, nebo církev no člověk, který nemá, tak buďto musí objevit, respektovat, nebo... Neříkám, že by nemohl, ten člověk často, že jo, vím, že to není 100% podmínka, že by musel být ten, kdo vychovává, často je člověk nenáboženský, který má... v podstatě je náboženský. Jako definovat bych potřeboval, co je člověk náboženský, že jo. Takže si myslím jakoby, že je to možný, ale pro naši jakoby preventivní systém to je základ, prostě

tam se ten dotyčný buďto musí seznámit, nebo nejen seznámit, ale přijmout.

Jasně. A bez toho nejde?

Bez toho to nejde.

A mluvíte Vy konkrétně s děckama o náboženství v rámci Vaší praxe?

Tak, když přijde řeč, tak jo. Když přijde řeč, tak nemáme, že bysme měli témata, zrovna teďka... oni se ptají tím, že mě tady vidí, nebo zase já tady su propojenej, nahoře v kostele, když mě vidí u oltáře, tak jsou chvíle, kdy mě vidí, nebo nás vidí, nebo vůbec oni sem chodí do kostela, že jo. Chodí do kostela sem. Spolu chodíme na kostel. Takže tímhle způsobem. Tak potom jdeme od tématu Vánoce, Velikonoce, nebo co prožíváme, nebo přes takový prostě se ptají nějaký otázky, když jim někdo zemře, tak se dostaneme na otázky života smrti, tam se dostane člověk, čemu věří, nebo...

A kdybyste Vy sám přišel za nimi a začal jste se s nimi o tom bavit, tak co by na to řekli.

Tak nevím.

Nevíte? Nestalo se Vám to?

Ne, to se mně nestalo.

Jak chápete asistenci v rámci Vaší práce?

Asistence jako jeden z klíčových bodů naší výchovy, protože my máme tady mnoho dobrovolníků, kteří s námi pracují a animátoři to jsou ten, kdo animuje, oduševňuje, ten prostor, ten život, tu výchovu.

A na co kladete při vychovávání dětí důraz? Když je tady máte, tak co je pro Vás důležitý...

Když to řeknu jedním slovem, tak spokojenost, ten člověk, aby tady našli, nebo našla domov.

Jaká je tady cílová skupina Vaší práce? Jak byste definoval děcka, co Vám sem chodí?

My tady máme věk 11 – 26 let. Takže to je kdokoli, na které máme jakoby kapacitu, že jo. Když je nějaký hendikepovaný moc, nebo mentálně nebo zdravotně nebo jinak, tak nejsme schopni to děcko přijmout, nebo na to reagovat. Takhle až na ta omezení může kdokoli.

Máte taky děcka s problémama chování, nebo problematický hodně?

Máme všechno. Nemají to zázemí třeba doma, co dostávají, nebo jsou v pohodě, ale to je ten náš cíl to tady nějak propojovat všechny věci. Nemít tady jenom ty nebo ty.